

1362

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΩΝ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ

ΕΝ ΤΗ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΜΕΓΑΛΗ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗ

ΚΑΤΑ ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΕΤΗ

1907-1908 ΚΑΙ 1908-1909

ΥΠΟ ΤΟΥ ΣΧΟΛΑΡΧΟΥ

Μ. ΣΑΡΔΕΩΝ ΜΙΧΑΗΛ ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΥ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΤΥΠΟΙΣ ΑΔΕΛΦΩΝ ΓΕΡΑΡΩΝ

—
1912

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΩΝ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ

ΕΝ Τῃ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚῃ ΜΕΓΑΛῃ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛῃ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ

1907-1908

Τῇ α' Σεπτεμβρίου ἐγένετο κατὰ τὰ νενομισμένα ἡ εὐλογία τῆς ἐνάρξεως τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίου Ἰωακείμ τοῦ Γ' διὰ τῆς ἱερᾶς τελετῆς τοῦ Ἀγιασμοῦ παρόντων τῶν σεβ. Ἀγίων Συνοδικῶν, τῶν Ἐφόρων τῆς Σχολῆς καὶ τῶν Καθηγητῶν καὶ μαθητῶν αὐτῆς. Μετὰ τὴν τελετὴν ὁ Σχολάρχης ἀπήγγειλε τὴν ἐξῆς ἐναοκτῆριον προσφώνησιν.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ
ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΝΑΡΞΕΙ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ

1907—1908

ΑΠΑΓΓΕΛΘΕΙΣΑ ΥΠΟ ΤΟΥ ΣΧΟΛΑΡΧΟΥ

Μ. ΣΑΡΔΕΩΝ ΜΙΧΑΗΛ ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΥ

τῆ α' Σεπτεμβρίου 1908.

Παναγιώτατε Δέσποτα,
Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,
Μεγάτιμοι τῆς Σχολῆς Ἐφοροί,
καὶ ἡ λοιπὴ φιλόμουσος ὁμήγουρις,

Δηξάσης τῆς ὑπὸ τοῦ διέποντος τὴν Σχολὴν Κανονισμοῦ
ὀριζομένης περιόδου τῶν θερινῶν ἀπὸ τῶν μαθημάτων διακο-
πῶν καὶ αἰσίως χάριτι θεῆα διανυθέντος τοῦ διαστήματος τοῦ-
του τῆς πνευματικῆς ἀνάσεως, ἀναλαμβάνει αὕτη σήμερον ἀΐ-
θις τὸ διακοπὴν παιδευτικὸν ἔργον, χρηστὰς τρέφουσα ἐλπί-
δας, ὅτι αἱ ἄρτι ἀναπεμθεῖσαι πρὸς τὸν Ἵψιστον εὐχαὶ τῆς
Ἑμετέρας Πανσέπτου Κορυφῆς θέλοναι ἀναδείξει τὸ εὐλογη-
θὲν νέον ἔτος πολλῶν γονιμώτερον τοῦ παρελθόντος. Στοιχοῦσα
δὲ τοῖς κεκανονισμένοις καὶ πληροῦσα τὴν κατὰ τὸν παρελθόντα
Ἰούλιον δοθεῖσαν ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦτου ὑπόσχεσιν τῇ ἡμέ-
ρᾳ τῆς ὑπὸ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας εὐλογίας τῶν ἐτησίων
ἐξετάσεων τοῦ παρελθόντος σχολικοῦ ἔτους, ἐξαγγέλλει σήμε-
ρον ἐν ἀκριβείᾳ τὸν βαθμὸν τῆς ἐν τῷ ἔτει ἐκείνῳ καρποφορίας

τῆς ἐργασίας αὐτῆς, γνωστοποιούσα δημοσίᾳ τοὺς τε βαθμοὺς τῆς προόδου τῶν τελιοφορέτων τοῦ ἔτους ἐκείνου καὶ τοὺς ἀριστεύσαντας ἐκ τῶν ἐπιτὰ κατωτέρων αὐτῆς τάξεων μαθητῶν.

Ἐκ τῶν ἐγγεγραμμένων 33 κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ παρελθόντος σχολικοῦ ἔτους μαθητῶν ἐν τῇ Η' τῇ καὶ ἀνωτάτῃ τῆς Σχολῆς τάξει, 32 ὑποστάντες τὰς ἀπολυτηρίους αὐτῶν ἐξετάσεις γραπτὰς τε καὶ προφορικὰς ἐν τοῖς ἐγκυκλίσις τῆς Σχολῆς μαθήμασι ἐκρίθησαν ἅπαντες ἄξιοι τοῦ νενομισμένου πτυχίου.

Εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ ἐξῆς :

1. Δημήτριος Σουγκάρης, ἐκ Σελίτσης τῆς Μακεδονίας,
2. Ἰωακείμ Ἰωακειμίδης, ἐκ Κοτυώρων,
3. Εὖστ. Μαξούτογλους, ἐκ Μουτελάσκης Καισαρείας,
4. Θεοφάνης Μέντζος, ἐκ Βησσάνης τῆς Ἡπείρου,
5. Ἰωάννης Κοκκινάκης, Ἱεροδιάκ., ἐκ Περιστάσεως,
6. Χρῆστος Παπαευστρατίου, ἐκ Χηλῆς τοῦ Εὐξείνου,
7. Σπυρίδων Σπυρίδης, ἐκ Σίδερης τῆς Ἡπείρου,
8. Πολύδωρος Βεζυρόπουλος, ἐξ Ἐπιβατῶν Θράκης,
9. Πλάτων Κεσίσογλους, ἐκ Κωνσταντινουπόλεως,
10. Στυλιανὸς Μπόσίνης, ἐκ Χίου,
11. Ἀδαμάντιος Θεμιστοκλέους, ἐκ Χηλῆς τοῦ Εὐξείνου,
12. Ἰωάννης Παπαδάτος, ἐκ Μυριοφύτου,
13. Χρῆστος Ἀγγελίδης, ἐκ Συνασοῦ τῆς Καποδοκίας,
14. Ἀναστάσιος Χαράλάμπους Μαυρίδης, ἐκ Σιγῆς,
15. Ἰωάννης Δρόσος, ἐκ Μηλιοῦ Γανοχώρων,
16. Πέτρος Νάκος, ἐκ Σμίνειας τῆς Ἡπείρου,
17. Γεώργιος Παπαδόπουλος, ἐκ Μ. Ρεύματος Βοσπόρου,
18. Φώτιος Ταμπουρᾶς, ἐκ Δαρδανελλίων,
19. Νικ. Ὀφθαλμίδης, ἐξ Ἁγίας Κυριακῆς Νικομηδείας,
20. Εὐστράτιος Μόσας, ἐκ Μαδύτου,
21. Ἰωάννης Βορδόκας, ἐξ Ἡπείρου,
22. Θωμᾶς Παπαπάνου, ἐξ Ἀργυροκάστρου Ἡπείρου,
23. Ἀντώνιος Χατζῆ-Γιαννάκος, ἐκ Δαρδανελλίων,

24. Τέρεπανδρος Μαρίνος, ἐκ Τσεγκέλκιοῦ Βοσπόρου,
25. Δημήτριος Βασιλειάδης, ἐκ Μειρῶν τῆς Θράκης,
26. Σωκράτης Παπαδόπουλος, ἐκ Κωνσταντινουπόλεως,
27. Ἀύσανδρος Θεοδωρίδης, ἐκ Κασταμονῆς,
28. Βασίλειος Μούτσος, ἐξ Ἡπείρου,
29. Νικόλαος Καρούσος, ἐκ Κεφαλληνίας,
30. Κωνσταντῖνος Γραμματόπουλος, ἐκ Πύργου (Δέορων),
31. Μιχαὴλ Λιόντις ἐκ Σπεσιῶν καὶ
32. Ἀλέξανδρος Βαφειδῆς, ἐκ Χηλῆς τοῦ Εὐξείνου.

Ἐκ τούτων οἱ 21 πρῶτοι ἠξιώθησαν τοῦ ἐπιζήλου βαθμοῦ « ἄριστα », δύο δὲ τούτων ὁ Δημήτριος Σουγκάρης καὶ ὁ Εὐστάθιος Μαξούτογλους, ὑποστάντες εὐδοκίμως καὶ τὸν ὑπὸ τῆς σεπτῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ 1901 θεσμοθετηθέντι διαγωνισμῶν ἐν τῇ Τουρκικῇ γλώσσῃ, ἠξιώθησαν ὁ μὲν πρῶτος τοῦ πρώτου ἐκ 15 Τουρκικῶν λιρῶν βραβείου, ὁ δὲ δεύτερος τοῦ δευτέρου ἐκ 10 λιρῶν. Οἱ μετ' αὐτοὺς 7 ἔτυχον τοῦ βαθμοῦ « πᾶν καλῶς » καὶ οἱ τελευταῖοι 4 τοῦ βαθμοῦ « καλῶς ».

Ἐκ τῶν μνημονευθέντων 32 τελιοφορέτων τοῦ προηγουμένου σχολικοῦ ἔτους 10 διακούσαντες πρὸς τοῖς ἐγκυκλίσις τῆς Σχολῆς μαθήμασι καὶ ἀπάσης τῆς σειρᾶς τῶν ἐν τῷ Λυκείῳ αὐτῆς διδασκομένων μαθημάτων, ὑπέστησαν εὐδοκίμως καὶ τὰς ἐν τοῖς μαθήμασι τούτοις ἀπολυτηρίους ἐξετάσεις καὶ ἐκρίθησαν πάντες ἄξιοι τοῦ μετελθεῖν τὸ τοῦ Λυκείου τῆς Δημοικῆς παιδείσεως ἔργον.

Εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ ἐξῆς :

- 1). Ὁ Πλάτων Κεσίσογλους,
- 2). ὁ Ἰωάννης Κοκκινάκης, Ἱεροδιάκονος,
- 3). ὁ Δημήτριος Σουγκάρης,
- 4). ὁ Πέτρος Νάκος,
- 5). ὁ Ἀθανάσιος Ραπιόπουλος
- 6) ὁ Ἀντώνιος Χατζῆ-Γιαννάκος,

7). ὁ Ἰωάννης Δρόσος,

8) ὁ Χριστόδουλος Παπαιευστραίου,

9). ὁ Χρῆστος Ἀγγελίδης καὶ

10) ὁ Δημήτριος Βασιλειάδης.

Ἐκ τῶν ἐπιτὰ κατωτέρων τῆς Σχολῆς τάξεων ἠρίστευον ἐν ἅπασιν μὲν τοῖς μαθημασιν 14, οἱ ἑξῆς :

Ἐκ τῆς Ζ' τάξεως :

Ὁ Τριαντάφυλλος Κοιτωνασόπουλος.

Ἐκ τῆς Γ' τάξεως :

Ὁ Κωνσταντῖνος Οἰκονόμου.

Ἐκ τῆς Δ' τάξεως :

Ὁ Σταῦρος Πλακίδης,

ὁ Σωκράτης Παπαδόπουλος,

ὁ Γεώργιος Μανάβης,

ὁ Ἀντώνιος Πελεϊάδης,

ὁ Γεώργιος Σουγκάρης,

ὁ Ἀγγελος Κασιγόνης,

ὁ Μηνᾶς Ἰωσήφ,

ὁ Ἀλέξανδρος Ἰατροπόπουλος καὶ

ὁ Κωνσταντῖνος Γουναρόπουλος.

Ἐκ τῆς Γ' τάξεως :

Ὁ Ἀπόστολος Παπαῖ-Χρήστου καὶ

ὁ Φώτιος Ἀποστολίδης. — καὶ ἐκ τῆς Β' τάξεως : ὁ Εὐγένιος

Καλογιάννης.

Ἐν τοῖς πλείοσι δὲ τῶν μαθημάτων ἠρίστευσαν 52, οἱ ἑξῆς :

Ἐκ τῆς Ζ' τάξεως :

Ὁ Ἰωάννης Χρυσόπουλος,

ὁ Ἀναστάσιος Μπακάλμπασης

ὁ Ἐλευθέριος Τσιρικόπουλος,

ὁ Νικόλαος Πανζίρης καὶ

ὁ Θεμιστοκλῆς Παπαδόπουλος.

Ἐκ τῆς Γ' τάξεως :

Ὁ Δημοσθένης Δαμηλίδης,

ὁ Βασίλειος Βασιλειάδης,

ὁ Στυλιανὸς Παπαβασιλείου,

ὁ Ἀντώνιος Πετρόπουλος,

ὁ Ἀλέξανδρος Μακρόπουλος

ὁ Λάζαρος Κιουρκτσιόγλου,

ὁ Δημήτριος Πολίτης,

ὁ Βασίλειος Σταυρίδης,

ὁ Μιλτιάδης Γατσοάκης,

ὁ Ἐμμανουὴλ Καλφόπουλος,

ὁ Γεώργιος Κριμισᾶς,

ὁ Κλεομένης Παπαϊωάννου,

ὁ Δημήτριος Δεοντῆς,

ὁ Δημήτριος Φράγκος καὶ

ὁ Δημήτριος Τζίνης.

Ἐκ τῆς Ε' τάξεως :

Ὁ Λεωνίδας Ἀλεξιάδης,

ὁ Ἰωάννης Πασχαλίδης,

ὁ Πέτρος Λεβαντῆς καὶ

ὁ Μιχαὴλ Πούλιας.

Ἐκ τῆς Δ' τάξεως :

Ὁ Δημήτριος Παρισκενᾶς,

ὁ Στέφανος Στεργιόπουλος,

ὁ Κωνσταντῖνος Ἡλιάτσος καὶ

ὁ Φώτιος Τζαβιδόπουλος.

Ἐκ τῆς Γ' τάξεως :

Ὁ Ἀλέξανδρος Μοναχός,

ὁ Βασίλειος Τσιάτσικας,

ὁ Δημήτριος Λάμπας.

ὁ Ἀθανάσιος Μοναχός,

ὁ Δημήτριος Φώσκολος,

ὁ Χρῆστος Παυλικιανίδης,

ὁ Δημήτριος Σπορίδης,

ὁ Γεώργιος Κοροβίνης,

ὁ Νικόλαος Λαμπρινίδης,

ὁ Ἴπποκράτης Συμεωνίδης,

ὁ Ἐλευθέριος Χωριανόπουλος,

ὁ Βασίλειος Χατζόπουλος,

ὁ Ἰωάννης Ἀγγελίδης,

ὁ Γρηγόριος Χατζῆ Παραγιώτου,

ὁ Ἀναγνώστης Χατζῆ Θεολόγου,

ὁ Συμεὼν Χασπέογλου καὶ

ὁ Σάββας Σαββίδης.

Ἐκ τῆς Β' τάξεως :

Ὁ Ἐμμανουὴλ Δάμπας,

ὁ Ἰωάννης Ἐπιβατηγός,

ὁ Γεώργιος Μαντσᾶκος,

ὁ Ἐλευθέριος Μανρόδης,

ὁ Ξενοφῶν Καλογιάννης καὶ

ὁ Στυλιανὸς Δημητρίου.

καὶ ἐκ τῆς Α' τάξεως :

Ὁ Ἡρακλῆς Βοσνᾶκος.

Ἐὰν δὲ δὲν θεωρηθῶσιν ὡς ὄλως ἀποτυχόντες τοῦ σκοποῦ τῆς εἰς τὴν Σχολὴν φοιτήσεως αὐτῶν καὶ οἱ μὴ ἠρίστευσαντες μὲν, ἀξιοθένητες ὁμως προαγωγῆς εἰς ἀνωτέραν τάξιν, ἔσχε τότε τὸ τῆς Σχολῆς ἔργον κατὰ τὸ παρελθὸν εἰς ἐπιτυχίαν ἀξιοσημείωτον, διότι τῶν μὲν τοιοῦτων μαθητῶν ὁ ἀριθμὸς ἀνέρχεται εἰς 254, συναριθμουμένων δὲ μετ' αὐτῶν καὶ τῶν μνημονευθέντων τελειοφοίτων ὡς καὶ τῶν ἐκ τῶν

ἄλλων ἐπιὰ καινέρον τάξεων ἀριστευσάντων, συμποσοῦται ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁπωσδήποτε ὠφεληθέντων ἐκ τῆς εἰς τὴν Σχολὴν φοιτήσεως μαθητῶν τοῦ παρελθόντος ἔτους εἰς 352. Σχολὴ δέ, ἐν ἧ ἔκ 400 ἐγγραφέντων μαθητῶν 352 ὁπωσδήποτε ὠφελήθησαν ἐκ τῆς φοιτήσεως, δὲν δύναται βεβαίως ἵνα θεωρηθῆ μὴ καρποφορήσασα ἀποχρώντως, ἐὰν μάλιστα ληφθῶσιν ὑπ' ὄψει καὶ τὰ πολυάριθμα πρὸς τὴν προσήκουσαν καρποφορίαν ἐκ τῆς ὀλιγορίας τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων καὶ ἄλλα κωλύματα, καθ' ὧν ἀδυνατεῖ αὐτὴ ἵν' ἀντιπαλαίσῃ. Τὸ εὐάριστον δὲ τοῦτο ἀποτελεσμα τοῦ ἐν τῷ παρελθόντι ἔτει ἔργου τῆς Σχολῆς προήλθε προφανῶς ἐκ τῆς ἀσπιρότητος, ἣν μετήλθεν αὐτὴ ἐν τε τῇ ἐφαρμογῇ τῶν περὶ ἀδικαιολογήτων ἀπουσιῶν τῶν μαθητῶν σχετικῶν τοῦ Κανονισμοῦ αὐτῆς διατάξεων καὶ ἐν τῇ βαθμολογίᾳ τῶν ἐξετάσεων. Τὸ μέτρον τοῦτο τῆς ἀσπιρότητος, συγκεκριμένον βεβαίως μετὰ τοῦ προσήκοιτος βαθμοῦ τῆς ἐπιεικειᾶς, θέλει μετέλθει ἡ Σχολή, ἐκ τῆς πείρας ἤδη δεδιδασμένη περὶ τῆς μεγάλης αὐτοῦ ὠφελείας, καὶ κατὰ τὸ ἐπ' αἰσίσις ἀρξάμενον σήμερον νέον σχολικὸν ἔτος, εὐελπιστοῦσα, ὅτι διὰ τῶν ἀναπεμφθεισῶν πρὸς τὸν πατέρα τῶν Φώτων ἐνχῶν τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης καὶ πανσέπτου Κορυφῆς καρποφορώτερον ἀποβήσεται τοῦτο ἐν τῷ εὐλογηθέντι νέῳ σχολικῷ ἔτει. Γένοιτο!

Τῇ 30 Ἰανουαρίου ἐγένετο ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ τὸ νενομισμένον ἐτήσιον μνημόσυνον τῆς Σχολῆς ὑπὲρ τῶν ιδρυτῶν, εὐεργετῶν, ἐφόρων καὶ καθηγητῶν αὐτῆς ἐν Πατριαρχικῇ καὶ Συνοδικῇ ἱερουργίᾳ, μεθ' ἣν ἐψάλη καὶ ἐν τῇ Σχολῇ ἡ εἰθισμένη ἐπιμνημόσυνος μετὰ κολλύβων ἱερὰ ἀκολουθία ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίου Ἰωακείμ τοῦ Γ', παρισταμένων τῶν σεβ. Ἀγίων Συνοδικῶν, τῶν Ἐφόρων τῆς Σχολῆς, τῶν Καθηγητῶν καὶ μαθητῶν αὐτῆς καὶ πολλῶν ἄλλων λογίων καὶ φιλομούσων.

Εἶτα ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν Ἐφόρων τῆς Σχολῆς καθήκοντα ταμίου ἐκπληροῦντος Κυρίου Ἰωάννου Χατζοπούλου *ἔκθεσις* περὶ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τοῦ καθιδρύματος κατὰ τὸ παρελθὸν σχολικὸν ἔτος 1906—1907, συμφώνως τῷ σχετικῷ ἄρθρῳ τοῦ διέποντος τὴν Σχολὴν Κανονισμοῦ καὶ μετ' αὐτὴν ἐπιστημονικὴ πραγματεία «*Περὶ τῶν θεμελιωδῶν νόμων τῆς Φυσικῆς*» ὑπὸ τοῦ γραμματεύοντος κατὰ τὸ ὄδεῦον ἔτος Καθηγητοῦ τῆς Σχολῆς Κυρίου Κορνηλίου Σπαθάρη⁽¹⁾.

(1) Ὅρα σελ. 21 κ. ἑ.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 1906—1907

ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΙΣΑ ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΦΟΡΟΥ ΚΑΙ ΤΑΜΙΟΥ ΑΓΤΗΣ

ΚΥΡΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

τῆ 30 Ἰανουαρίου 1908.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,

καὶ ἡ λοιπὴ φιλόμουσος δμήγυρις,

Ὡς γνωστὸν τῆ Ὑμετέρᾳ Θειοτάτῃ Παναγιώτῃ, διακοῦντος τοῦ λήξαντος σχολικοῦ ἔτους, ἐπεκυρώθη νέος Κανονισμὸς τῆς ἡμετέρας Σχολῆς, πολλὰ τῶν κατ' αὐτὴν ἐπὶ τὰ βελτίω διαρρυθμίσεις. Μία τῶν διατάξεων αὐτοῦ ἐπιβάλλει τῷ Ἐφόρῳ Γραμματεῖ ἢ ἀναγνώσῃ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τὴν τε λογοδοσίαν τῆς Ἐφορείας καὶ τὴν ἐκθεσὶν τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἐπειδὴ ὅμως μόλις ὑπερμεσοῦντος τοῦ σχολικοῦ ἔτους ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν ὁ Κανονισμὸς οὗτος, πρὸς δέ, ἐπειδὴ ἔνεκα λόγων ἀνεξαοτήτων τῆς θελήσεως τῆς Ἐφορείας, δὲν κατεστρώθη ἐγκαιρῶς ἡ τακτοποίησις τῆς λογιστικῆς ὑπηρεσίας τῆς Σχολῆς, ἦτις συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ νέου Κανονισμοῦ ἀνετέθη εἰς ἔμμισθον λογιστήν, ἡ Ἐφορεία ἔνεκα ἐλλείψεως χρόνου περιῆλθεν εἰς τὴν ἀνάγκην ξηρὸν μόνον

ἰσοῦγιον καὶ ἀπολογισμὸν τῆς χρήσεως τοῦ 1906—1907 νὰ καθυποβάλῃ τῇ Ὑμ. Θ. Παναγιότητι, καὶ τοῦτο μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ ὀριζομένην προθεομίαν, ἀντὶ δὲ ἀναλυτικῆς ἐκθέσεως νὰ ἔχη εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ὑπὸ τοῦ ἐντίμου Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου ἐκλεγείσης ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς πάντα τὰ λογιστικὰ αὐτῆς βιβλία οὐχὶ μόνον πρὸς ἐξέλεξιν, ἀλλὰ καὶ διόρθωσιν τῶν τυχόν ἐν αὐτοῖς τυπικῶν ἐλλείψεων.

Ἐπειδὴ δὲ δὲν περιῆλθεν εἰς χεῖρας τῆς Ἐφορείας ἡ ἐκθεσις τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἔνεκα τοῦ ἐπείγοντος τοῦ πράγματος, ἀντὶ τοῦ Ἐφόρου Γραμματέως, εἰς ἐμέ, ἐνημερώτερον ὡς ἐκ τῶν ταμειακῶν καθηκόντων μου, ἀνετέθη νὰ ἐκθέσω προχείρως μετὰ τινων ἐπεξηγήσεων καὶ πληροφοριῶν τὰ κατὰ τὸν ὑποβληθέντα εἰς τὴν Ὑμ. Θ. Παναγιότητα ἰσολογισμὸν.

Περὶ τῆς λογιστικῆς δὲ ὑπηρεσίας προκειμένου, ἦτις ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ νέου Κανονισμοῦ δὲν εὐθύνει πλέον, ὡς εἰκός, τὸν Ἐφορον Ταμίαν, οὐδὲν ἄλλο ἔχω νὰ εἶπω, εἰ μὴ μόνον, ὅτι ἡ Ἐφορεία καταγίνεται νὰ τακτοποιήσῃ αὐτὴν ἐπὶ τὸ τελειότερον. Ἐὰν ἡ τακτοποίησις αὕτη δὲν κατορθώθῃ ἐπιτελῶς ἄχρις ὥρας, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν μὴ συνεχῆ λογιστικὴν ὑπηρεσίαν, διότι ὁ νῦν διεξάγων τὸ ἔργον τοῦτο ἔμμισθος λογιστὴς εἶναι ὁ τρίτος προσληφθεὶς ἀπὸ τῆς πρὸ τινων μόλις μηνῶν ἐφαρμογῆς τοῦ μέτρου τούτου.

Κατὰ τὸν ἀπολογισμὸν τῆς χρήσεως τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1906—1907 ἔχει ἡ Σχολὴ μικρὸν τι περίσσευμα. Ἀλλὰ τὸ περίσσευμα τοῦτο δὲν ἀνήκει πραγματικῶς εἰς τὴν χρῆσιν ταύτην. Κατὰ τὸ διαρρεῦσαν σχολικὸν ἔτος εὐρέθη ὅτι ὑπῆρχον παρὰ τῆ Ἐθνικῆ Τραπέζῃ τῆς Ἑλλάδος συνεσωρευμένοι ἐπὶ δεκαετίαν τόκοι ἀνερχόμενοι εἰς 400 περίπου ὀθ. λίρας τοὺς ὁποίους αὕτη παρέλειψεν ἐκ παραδρομῆς νὰ μᾶς ἐμβάζῃ κατὰ καιροῦς.

—Ὡστε ἡ εἰς-πραξὶς τοῦ ποσοῦ τούτου ἐπῆνεγκε τὸ εἰρημένον περίσσευμα. Ἐπομένως ἡ περυσινὴ χρῆσις αὐτὴ καθ'

εαυτήν παρουσιάζει πραγματικὸν ἔλλειμμα ἐκ 250 περίπου λι-
ρῶν, ὀφειλόμενον κυρίως εἰς τὴν μείωσιν τοῦ εἰσοδήματος τῶν
ἐν Βεσσαραβία κτημάτων τῆς Σχολῆς. Διότι, ἐνῶ κατὰ τὴν
χρῆσιν τοῦ 1905—1906 ἡ πρόσοδος αὕτη ἀνῆλθεν εἰς λίρας
1140 περίπου, κατὰ τὴν παρελθοῦσαν χρῆσιν τὸ ποσὸν τοῦτο
κατῆλθεν εἰς λίρας 887, ἦτοι ἐπὶ ἔλαττον κατὰ λ. τ. 253 περι-
που. Ἐκ τούτου δὲ καταφαίνεται, ὅτι ἄνευ τῆς ἐλαττώσεως
ταύτης θὰ ἐπιτυγχάνετο τὸ ὑπ' ἐμοῦ κατὰ τὴν λήξιν τοῦ προ-
παραελθόντος σχολικοῦ ἔτους προαγγελθὲν ἰσοζύγιον· δὲν εἶχον
δμως ἀποκρύνει καὶ τότε, ὅτι αἱ πρόσοδοι ἐν γένει τῆς Σχολῆς
εἶναι τοσοῦτον ἐλαστικάι, ὥστε πάντοτε νὰ ὑπάρχη ὁ κίνδυνος
σοβαρῶν ἔλλειμμάτων. Καὶ ναὶ μὲν ὁ κίνδυνος οὗτος ἀπεσο-
βήθη καὶ ἐφέτος, χάρις εἰς τὸ προμημονεuthὲν οὐρανόπεμπτον
εὖρημα, ὡς τοῦτο ἐγένετο καὶ προπέρουσι διὰ τὴν κάλυψιν μα-
κροχρονίων ἔλλειμμάτων ἐξ ἄλλου ἐπίσης οὐρανοπέμπτου εὖ-
ρηματος, ἦτοι τῆς ἀθροῦσας εἰσπράξεως ποσοῦ ἐκ 1800 λιρῶν
περίπου, προελθουσῶν ἐκ συσσωρεύσεως τόκων εἰσοδημάτων
τῶν ἐν Βεσσαραβία κτημάτων τῆς Σχολῆς, ἀλλ' οὐδὲν ἦτιον
δὲν δικαιούμεθα βεβαίως νὰ ἐλπίζωμεν πάντοτε τοιαύτας ἀπρο-
σοδοκίτους ἐπικουρίας, τούναντίον δὲ ὀφείλομεν νὰ ἐνισχύσω-
μεν διὰ παντὸς μέσου τὴν οικονομικὴν τῆς Σχολῆς ἀντάρκειαν,
ὡς παρακατιῶν θὰ ἀναφέρω.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ πλεονάσματος τῆς παρελθούσης
χρῆσεως. Ὡς πρὸ δὲ τὰς προσόδους, εὐχαριστίαι ὁμολογου-
μένως ὀφείλονται εἰς τὴν φιλότιμον Ἐπιτροπὴν τοῦ ἐν
Γαλατῇ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Παναγίας τῆς ἐπιλε-
γομένης Καφατιανῆς ἣτις τόσον ἐπιτυχῶς διαχειρίζεται
τὰ οικονομικὰ αὐτοῦ, ὥστε νὰ κατορθώσῃ τὴν κατὰ τὸ ἐνδὸν μο-
νιμοποίησιν τῆς ἀπὸ διετίας παρατηρηθείσης σπουδαίας ἀυξή-
σεως τῶν εἰσοδημάτων αὐτοῦ. Τὴν αὐτὴν ἀπεκδεχόμεθα ἐν τῷ
μέλλοντι βελτίωσιν καὶ τοῦ εἰσοδήματος τοῦ ἐκ τοῦ Ἁγιά-
σματος τοῦ Ἁγίου Θεράποντος, πάντα λόγον ἔχοντες

νὰ βασιζώμεθα ἐπὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ τε Σεβ. Προέδρου
τῆς Ἐπιτροπῆς αὐτοῦ Ἁγίου Σιρωμνίσης καὶ τῶν λοιπῶν
φιλογενῶν αὐτῆς μελῶν.

Αἱ εἰσπράξεις Δίσκων ἐξακολουθοῦσι δυστυχῶς οὐ-
σαι ἀσήμαντοι. Μετὰ λύπης δὲ ἀναφέρω, ὅτι δὲν ἦρθη εἰσέτι
ἢ ἀπὸ διετίας ὑφισταμένη διαφορὰ πρὸς τὴν Κοινότητα τοῦ Πέ-
ραν, ἀρνούμενην, παρὰ τὰς εὐνοϊκὰς ὑπὲρ τῆς Σχολῆς συστά-
σεις τοῦ ἐντίμου Α. Ε. Μ. Συμβουλίου, νὰ καταβάλῃ τὸ ἀπ'
ἀρχῆς συμφωνηθὲν ποσὸν τῶν πέντε χιλιάδων γροσίων ἐτη-
σίως εἰς ἀντικατάστασιν τῶν ἀρθέντων δίσκων. Ἐφ' ᾧ καὶ ἡ
Ἐφορεία τῆς Σχολῆς δὲν συγκατετέθη νὰ εἰσπράξῃ τὴν αὐ-
θαιρέτως κατὰ τὴν ἀντίληψιν αὐτῆς μειουμένην χορηγίαν.

Ἡ νομισματικὴ διαφορὰ ἐν σχέσει πρὸς τὰ προη-
γούμενα ἔτη εἶναι μικρά, ἡ δὲ σχετικὴ ἐλάττωσις ἀποδοτέα εἰς
ζημίαν προελθοῦσαν ἐξ ἐκποίσεως νομισμάτων λιποβαρῶν καὶ
τετριμμένων, τὰ ὅποια ἀπὸ καιροῦ εἶχον συσσωρευθῆ παρὰ τῆ
Σχολαρχία ἐξ εἰσπράξεως εἰσιτηρίων καὶ ἴδικαιωμάτων πτυχιῶν.

Οἱ τόκοι χρεωγράφων, οἵτινες μετὰ τῶν τόκων τῶν
εἰς χρήματα κατατεθειμένων κληροδοτημάτων ἀποτελοῦσι τὸν
μόνον ἀληθῶς μόνιμον πόρον τῆς Σχολῆς, ἀντιπροσωπεύουσιν
εἰσόδημα 4% κεφαλαίου λ. τ. 26000. Μέχρι πρὸ τεσσάρων
ἔτων τὸ ποσοστὸν τοῦτο ἀνήρχετο μόλις εἰς 3%. Ἐκτοτε δὲ ἡ
Ἐφορεία δι' ἀλλαγῆς πρὸς ἄλλα χρεώγραφα, γενόμενης τῆ
ἐγκρίσει τοῦ Α. Ε. Μ. Συμβουλίου, ἐπήνεγκε τὴν αὐξήσιν αὐ-
τοῦ εἰς 4%. Ἀλλ' οὐχ ἦτιον δὲν ἀποκλείεται ἡ ἐν εὐθέτω
χρόνῳ διὰ νεωτέρων μετατροπῶν περαιτέρω αὐξήσις αὐτοῦ.
Τοῦτο ὅμως δέον νὰ γίνῃ μετὰ περισκέψεως, πρὸς ἀποφυγὴν
βεβαίως χρεωγράφων φύσεως κερδοσκοπικῆς.

Ἐκ τῆς τελευταίας διετοῦς διαχειρίσεως ὑπολείπεται ἐπι-
ἐκκρεμές ποσὸν τι ἀνερχόμενον εἰς πεντακοσίας περίπου λίρας,
τὸ ὅποιον ἡ Ἐφορεία ὀφείλει φυσικῶς τῇ λόγῳ νὰ ἐνδύσῃ εἰς
χρεώγραφα. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ ποσὸν τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ

χρέους τῶν Ε. Φ. Καταστημάτων, προερχομένου ἐκ τόκων τοῦ ἐκ 4000 λιρῶν κληροδοτήματος τοῦ ἀειμνήστου Ἰωάννου Χαριτωνίδου καὶ ἐξ ἐνοικίων κτημάτων Γουναράδων ὡς καὶ ἐκ τῆς καθυστερουμένης ὀφειλῆς τῆς Κοινότητος Πέραν δὲν ἐκεφαλαιοποιήθη ἔτι.

Τελευταῖον ἀφῆκα τὸ κοινὸν τῶν διδασκτρων, ἐπειδὴ προτίθεμαι, ἐὰν ἐπιτρέπη ἡ Ὑμ. Θ. Παραγιότης νὰ ἐπιστήσω συντονώτερον ἐπὶ αὐτοῦ τὴν προσοχὴν Αὐτῆς τε καὶ τῶν περὶ Αὐτὴν ἀρμοδίων. Τὸ κοινὸν τοῦτο ἀνελθὸν ἐφέτος εἰς 418 μόνον λίρας, περίου δὲ εἰς 400 περίου καὶ πρὸ τριετίας εἰς 550, ἐκυμαίνεται μέχρι οὗ πρὸ πολλῶν ἐτῶν μεταξὺ 1000 καὶ 1300 λιρῶν, ὁλονὲν ἔκτοτε ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ἤρξατο ἐλαττούμενον. — Ἡ μείωσις αὕτη κατὰ τὴν ταπεινὴν μου ἀντίληψιν οὐδόλως ὀφείλεται εἰς τὴν ἑλλειψιν παρ' ἡμῶν γονέων, δυναμένων νὰ καταβάλλωσι ὑπὲρ τῆς παιδεύσεως τῶν ἰδίων τέκνων δίδακτρα, καὶ μάλιστα εὐτελεῖ, οἷα τὰ τῆς ἡμέτερας Σχολῆς, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ τῶν ἄλλων Σχολῶν ἡμετέρων τε καὶ ξένων. Τὴν πεποιθήσιν μου ταύτην δικαιολογεῖ τὸ γεγονός, ὅτι περὶ τοὺς 800, ἴσως δὲ καὶ 1000, ἑλληνόπαιδες φοιτῶσιν ἐπὶ ἀδροῖς διδασκτροῖς εἰς ἰδιωτικὰς καὶ ξένας μάλιστα Σχολὰς. Οἱ μαθηταὶ οὗτοι πληρῶνουσιν ὡς ἐξωτερικοὶ μὲν ἀπὸ 8—16 λιρῶν, ὡς ἐσωτερικοὶ δὲ ἀπὸ 30—50 λιρῶν ἐτησίως· ἐὰν δὲ ὑπολογίσωμεν τὸ ἐν τρίτον μόνον ὡς ἐσωτερικοὺς καὶ τὰ δύο τρίτα ὡς ἐξωτερικοὺς, τὸ ὑπ' αὐτῶν καταβαλλόμενον ἐτησίως ποσὸν θ' ἀνέρχεται κατὰ μέσον ὄρον εἰς λ. τ. 20000 περίου.

Τί δὲν θὰ κατώρθουν αἱ ἡμέτεραι ἀνώτεραι Σχολαί, ἐὰν τὸ ἡμῶν μόνον τοῦ ποσοῦ τούτου διέθετον πρὸς παροχὴν διδασκαλίας πλείωτερον ἀνταποκρινομένης πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν περιστάσεων καὶ τῶν κοινωνικῶν τάξεων, αἱ ὁποῖαι σήμερον τροφοδοτοῦσιν ἀφθόνως καὶ ἀφειδῶς τὰ ξένα Σχολεῖα; Ἐφ' ὅσον δὲ κατ' ἐμὲ δὲν ἠυθμίζομεν τὴν ἀνωτέραν ἡμῶν

παιδευσιν σκοπιμώτερον, ἀπωθοῦμεν ἐκ τῶν ἡμετέρων σχολείων τὰ τέκνα τῶν σχετικῶς εὐπορουσῶν τάξεων, ἤτοι τὸν ἐνεργὸν ἐν προσεχεί μελλόντι πυρῆνα τοῦ ἡμετέρου γένους.

Τοῦτο εἶναι ζημίαι μεγίστη, τῆς ὁποίας τὰ ἀποτελέσματα θὰ αἰσθανθῆ βαθύτατα τὸ ἡμέτερον Γένος ἐντὸς οὗ μακροῦ χρόνου. Φρονῶ δὲ, ὅτι δὲν εἶναι ἀδύνατον ν' ἀνακοπῆ βαθμηδὸν διὰ τῆς λήψεως καταλλήλων μέτρων τὸ πρὸς τὰς ξένας Σχολὰς ῥεῦμα καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ ὑλικῶς αἱ ἡμέτεραι Σχολαί νὰ ὀφεληθῶσι καὶ ἠθικῶς τὸ ἡμέτερον Γένος ν' ἀποζημιωθῆ, συντελούντων ἡμῶν αὐτῶν τὴν διδασκαλίαν τῶν τέκνων ἡμῶν ἐν αὐταῖς ταῖς ἡμέτεραις Σχολαῖς.

Περὶ τῆς ἡμέτερας δὲ Σχολῆς προκειμένου οἰαδήποτε καὶ ἂν ἤθελεν εἰσηγηθῆ περὶ αὐτῆς προσεκτικὴ βεβαίως ἐν τισι μεταρρυθμίσει, δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῶσι μήτε τὸ ἐνδοξον αὐτῆς παρελθὸν μήτε ὁ κυριώτατος αὐτῆς προσορισμός. Καίτοι δὲ ἀπὸ τριετίας ἤδη σπουδαιόταται βελτιώσεις ἐπετεύχθησαν, ὡς γνωστόν, ἐν αὐτῇ, οὐχ ἦττον πρέπει νὰ ἐξακολουθήσῃ βαθμιαίως τελειοποιούμενον τὸ ἀρξάμενον ἤδη ἔργον τῆς ἀναπτύξεως, μέχρι οὗ παράσχωμεν καὶ εἰς τὰ ἄλλα παιδευτήρια τὸ παράδειγμα τῆς μερίμνης καὶ προσπαθείας, ὅπως διὰ παντὸς μέσου προσελκύσωμεν τοὺς ἡμετέρους μαθητὰς ἐκ τῶν ξένων Σχολῶν καὶ καταδείξωμεν αὐτοῖς, ὅτι τοῦτο κατορθοῦται δι' ἔργων μόνον καὶ οὐχὶ δι' ἀναπτύξεως ἐπιστημονικῶν θεωριῶν οὐδ' ἀσκοπιῶν συζητήσεων.

Ὁμολογῶ, ὅτι δὲν εἶμαι ἀρμόδιος νὰ ἐξενέγκω γνώμην ἐπιστημονικῶς ἔγκυρον περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῆ τοῦτο ἐν τῇ ἡμέτερᾳ Σχολῇ. Οὐχ ἦττον ἀντλῶν θάρρος ἐκ τοῦ ἐπιτυχοῦς ἀποτελέσματος τῶν μέτρων, ἅτινα ἀπὸ τριετίας ἐφηρμόσθησαν ἐν αὐτῇ, τολμῶ νὰ ἐλπίσω, ὅτι θὰ μοι ἐπιτραπῆ νὰ καθυποβάλλω τῇ Ὑμ. Θ. Παραγιότητι ταπεινὰς μου τινας σκέψεις, ἀπορροεύσας ἐκ τοῦ εἰλικρινοῦς μου ἐνδιαφέροντος ὑπὲρ τῆς Σχολῆς ταύτης, τῆς ὁποίας ἄλλως ἢ

οικονομική ἐν τῷ μέλλοντι εὐεξία συνδέεται στενῶς πρὸς τὴν ὑπ' αὐτῆς παρεχομένην διδασκαλίαν.

Ἡ ἡμετέρα Σχολὴ προόριστα τὸ μὲν νὰ καταρτίζη διδασκάλους τῆς πρώτης παιδείσεως, τὸ δέ, τὸ καὶ πλείστον, νὰ προπαιδευσεν αὐτοὺς νὰ τραπῶσιν εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰ ἄλλα ἐπαγγέλματα ὡς καὶ τὴν ἀνωτέραν ὑπαλληλίαν. Ὑφ' οὗς δὲ ὄρους ζῶμεν σήμερον, πάντες οἱ τοιοῦτοι ἔχουσιν ἀνάγκην πρὸς τῇ ἄλλῃ βασίμῳ μορφώσει, ἣτις ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ σπουδαία παρέχεται ἐν τῇ Σχολῇ, καὶ γλωσσομαθείας ὡς οἷόν τε ἐπαρκεστέρας.

Διὰ νὰ ἐπαρκεσώμεν δὲ εἰς τὴν ὁμολογουμένην ταύτην ἀνάγκην δὲν ἀρκεῖ, φρονῶ, ἡ γραμματικὴ διδασκαλία τῆς ξένης γλώσσης καὶ ἡ διὰ γραπτῶν συνθέσεων ἀσκησις εἰς αὐτήν, ἀλλ' ἀνάγκη νὰ ἐκγυμνάζωνται οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν συγχροίτην προφορικὴν ἐκθεσὶν τῶν ἑαυτῶν ἰδεῶν ἐν τῇ ξένῃ γλώσσῃ, ἣν διδάσκονται. Πρὸς τοῦτο τὸ μόνον πρόχειρον μέσον, ὅπερ δυνάμεθα νὰ χρησιμοποιήσωμεν ἐν ταῖς ἡμετέραις Σχολαῖς, καθ' ὅσον ἐγὼ τοῦλάχιστον δύναμαι νὰ κρίνω, εἶναι ἡ διδασκαλία βοηθητικῶν τινῶν μαθημάτων ἐν ξένῃ τινὶ γλώσσῃ. Ἐὰν δὲ τοῦτο γείνη μεθοδικῶς ἐν τῇ ἡμετέρῃ Σχολῇ ἐν ταῖς ἀνωτέραις τάξεσιν, ἀρχῆς γινομένης δι' ἑνὸς ὁπωσοῦν εὐχεροῦς μαθήματος, ἡ βαθμιαία ἐπιτυχία τοῦ ἔργου ἔσται ἐξηραλισμένη. Εἰς τὰς τυχὸν προβληθησομένας περὶ τούτου ἐνστάσεις ἀντιτάσσω τὸ γεγονός, ὅτι τὸ μέτρον τοῦτο, κατ' οὐδὲν παραβλάπτει τὸν οὐσιώδη τῆς Σχολῆς χαρακτῆρα καὶ τὸν προορισμόν, ἐφαρμοσθὲν προσφάτως ἐν ἄλλοις παιδευτηρίοις ἐκ τῶν ἡμετέρων, ἐπήνεγκε ἀνέλπιστα ἠθικά τε καὶ ὑλικά ἀποτελέσματα.

Ἐπὶ τούτοις χάριν τοῦ τελειότερου καταρτισμοῦ ἀφ' ἑνὸς τῶν ἡμετέρων δημοδιδασκάλων καὶ ἀφ' ἑτέρου τῶν προαλειφομένων διὰ τὸ βιωτικὸν στάδιον—ἐκτὸς βεβαίως τῶν δι' ἐπιστήμας προοριζομένων—δέον νὰ καταρτισθῇ μία εἰδικὴ τάξις,

εἰς ἣν πρὸς τοῖς καθαρῶς παιδαγωγικοῖς, ἅτινα θὰ ἦναι ὑποχρεωτικὰ διὰ μόνους τοὺς δημοδιδασκάλους, νὰ καταρτίζονται οἱ μαθηταὶ ἐπὶ τὸ τελειότερον εἰς τὰ γλωσσικά, τὰ λογιστικά, τὴν ὑγιεινὴν, τὴν συστηματικῶς προφορικὴν ἀνάπτυξιν θεμάτων ἐν ταῖς τρισὶ διδασκομέναις γλώσσαις, τὴν ἀπαγγελίαν, τὸ στοιχειῶδες ἐμπορικὸν δίκαιον, τὴν ἐμπορικὴν Γεωγραφίαν καὶ εἴτι ἄλλο. Πάντα δὲ ταῦτα βεβαίως, ἀφοῦ προηγουμένως ἡ Σχολὴ προετοιμάσῃ βαθμιαίως μαθητὰς ἱκανοὺς νὰ ἐπωφεληθῶσι τὰ συμπληρωματικὰ ταῦτα διὰ τε τὸ διδασκαλικὸν ἔργον καὶ διὰ τὸ βιωτικὸν στάδιον ἐφόδια.

Τότε φρονῶ, ὅτι οἱ ἀπόφοιτοι τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς, κατ' οὐδὲν ὑπολειπόμενοι τῶν τροφίμων τῶν ἄλλων παιδευτηρίων ὡς πρὸς τὰς προςθέτους ταύτας γνώσεις, θὰ ἦναι ἀνταγωνιστοὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἡμῶν συμπολιτῶν, διότι θὰ ἔχουσι καὶ τὸ πλεονέκτημα τῆς κλασικῆς παιδείσεως, ἣτις ἀπὸ μορφωτικῆς ἀπόψεως εἶναι, κατὰ τὴν ὁμολογίαν πάντων, ἀπαράμιλλος.

Τὰ ἠθικά ταῦτα κέρδη, Παναγιώτατε Δέσποτα, θὰ συνεπιφέρωσιν ἀναμφηρίως καὶ τὰ ἀναγκαιότατα ὑλικά, διότι ἀφεύκτως θὰ προσελκύσωσι τὴν φοίτησιν εἰς τὴν ἡμετέραν Σχολὴν μεγάλου μέρους τῶν ἐξ ἀνάγκης ἀλλαχοῦ ἐπιζητούντων τὴν ἐκπαίδευσιν αὐτῶν ἀντὶ ἀδοῦς δαπάνης ὁμογενῶν μαθητῶν, οἵτινες πολὺ προθύμως θὰ καταβάλλωσι τὰ ὑπὸ τῆς Σχολῆς κατὰ καιροῦς ὀριζόμενα μετριώτατα δίδακτρα. Τοῦτο θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐπαύξησιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος πόρου διδάκτρων, ὅστις ὀφείλει, κατ' ἐμέ, ν' ἀποτελῇ τὴν κυριωτέραν πρὸσοδὸν πάσης ἐπιτυχῶς διοργανωμένης Σχολῆς.

Τὸ ζήτημα εἶναι ἐπεῖγον καὶ καιρίον. Φρονῶ δὲ ταπεινῶς, ὅτι πᾶσα τυπικὴ ἢ θεωρητικὴ ἐνοστασις δέον νὰ τεθῇ κατὰ μέρος ἐνώπιον τοῦ κινδύνου, ὃν διεισρέχομεν, τοῦ νὰ ἴδωμεν ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν τὴν τάξιν τῶν παρ' ἡμῖν εὐπορωτέρων ὁμογενῶν

ἀπειλοῦσιν ὁμάδα ὅλων ξένην πρὸς τὰς ἡμετέρας ἠθροζευ-
μικὰς τε καὶ κοινωνικὰς παραδόσεις.

Καθυποβάλλον τὰς ταπεινὰς ταύτας σκέψεις τῇ Ὑμ. Θ.
Παναγιότητι, πέποιθα, ὅτι τὸ ἐγνωσμένον ὑπὲρ τῆς γενοῦσας
αὐτῆς Σχολῆς ἐνδιαφέρον Ἀδτιῆς θὰ συντελέσῃ, ἂν μὴ ἔτι ἐγ-
κριθῇ ἢ ἐφαρμογῇ τῶν ὑπ' ἐμοῦ προτεινομένων, πάντως, ὅπως
καταβληθῇ σύντομος μέριμνα πρὸς ἐξεύρεσιν καὶ ταχεῖαν ἐφαρ-
μογὴν ἄλλων, καταλληλοτέρων ἴσως, μέσων πρὸς ἐπίτευξιν
τοῦ ἐπιδιωκομένου ἱεροῦ σκοποῦ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΑΡΧΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ

ΕΝ ΣΧΕΣΕΙ

ΠΡΟΣ ΤΑ ΝΕΩΣΤΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΘΕΝΤΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΤΗΣ ΕΚΠΟΜΠΗΣ

ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ

ΑΠΑΓΓΕΛΘΕΙΣ ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΛΛΟΓΙΜΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΚΥΡΙΟΥ ΚΟΡΝΗΛΙΟΥ ΣΠΑΘΑΡΗ

τῇ 30 Ἰανουαρίου 1908.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Εὐτυχεῖς λογισθῶμεν οἱ ζῶντες ἐν ἐποχῇ, καθ' ἣν με-
γάλα ἐν τῇ ἐπιστήμῃ τελοῦνται, πολλὰ καὶ πυκνὰ αἱ ἐφευ-
ρέσεις καὶ ἀνακαλύψεις ἀκολουθοῦσιν ἀλλήλαις. Διότι δι' αὐ-
τῶν οὐ μόνον εὐρύνεται ὁ κύκλος τῶν περὶ φύσεως ἡμετέρων
γνώσεων καὶ ἡμέρα τῇ ἡμέρα ὑποδουλοῦται αὕτη καὶ τιθασσεύ-
εται εἰς θεραπείαν τῶν ἀνθρωπίνων ἀναγκῶν, ἀλλ' ὅπερ σπου-
δαιότατον, ἐμπειρικῶς δοκιμάζονται αἱ περὶ φύσεως γενικαὶ
θεωρίαι καὶ ὑποθέσεις, αἱ τὰ μύχια αἷτια τῶν φαινομένων διε-
ρευνῶσαι.

Κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας τοῦ χθὲς μόλις λήξαντος
μεγάλου αἰῶνος καὶ κατὰ τὰ πρῶτα ταῦτα ἔτη τοῦ εἰκοστοῦ
τούτου ἀθροῖα ἐξάγονται τὰ ἀναπόφευκτα πορίσματα προγενε-
στέρας παρατηρήσεως καὶ μελέτης, παμπληθεῖς δὲ σωρευόνται
παρατηρήσεις φαινομένων νέων καὶ ὄντως ἐκπληκτικῶν ἅτε
οὐδὲν τὸ ἀνάλογον ἐν τῷ παρελθόντι ἐχόντων.

Τίς ὅπουδῆποτε οἰκῶν μακρὰν ἔστω τῶν ἐπιστημονικῶν
κέντρων οὐδὲν ἤκουσε περὶ ἀουρημάτου τηλεγράφου, περὶ

τηλεγραφίας εικόνων ἢ περὶ μεταβιβάσεως μακρῶν τῆς μηχανικῆς ἐνεργείας ; Τίς ἀγνοεῖ τὴν φωτογραφίαν τῶν χρωμάτων, τὴν ἐκλαϊκευθεῖσαν φωνογράφον καὶ κινηματογράφον μηχανὴν καὶ τὰ διάφορα τηλεγραφικὰ καὶ τηλεφωνικὰ συστήματα ; Ἡ ἀκριβεστέρα γνῶσις τῶν ιδιοτήτων τῆς ὕλης καὶ τῶν νόμων αὐτῆς ἐπιτρέπει σκοπιμωτέραν ἄμα καὶ τολμηροτέραν τὴν χρησιμοποίησιν αὐτῶν.

Τεράστια μηχανικὰ ἔργα καθ' ἑκάστην συντελοῦνται, ἀτμήλατοι ἢ ἠλεκτροκίνητοι μηχαναὶ εὐχερῶς καὶ ταχέως μετακινοῦσι τὰς μάζας ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, πελώρια σκάφη βαθεῖαν τὴν ἐφήμερον αὐτῶν αὐλακα χαράσσουσιν ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς ὁδοῦ, κοῦφα δὲ καὶ ὀμαλῶς ἱπτάμενα τὰ πηδαλιουχούμενα καὶ αὐτοκίνητα ἀεροπύρα ὑποδουλοῦσι τὸν τέως ἀνεφικτον ἀτμοσφαιρικὸν χῶρον.

Ἄλλὰ πλὴν τῶν πρακτικῶν τούτων τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης ἐφαρμογῶν, τῶν εἰς τὴν ἄμεσον ἀντίληψιν πάντων εὐχερῶς ὑποπιπτουσῶν, οἷος πλοῦτος φαινόμενων ὀπτικῶν, θερμομανικῶν, ἀκουστικῶν καὶ ἠλεκτρομαγνητικῶν καὶ οἷα πνευματικὴ τροφή διὰ τὸν εἰδικῶς εἰς τὴν μελέτην αὐτῶν ἐγκύπτοντα φυσιοδίφην ! Μάλιστα δὲ πάντων τὰ κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην εἰκοσαετίαν ἐγγύτερον ἢ καὶ τὸ πρῶτον παρατηρηθέντα φαινόμενα τῆς ἐκπομπῆς καὶ τῆς ἀκτινοβολουμένης ἐνεργείας ἐντὸς ἢ καὶ ἐκτὸς τῶν σωλήνων τοῦ Crookes, αἱ καθοδικαὶ ἀκτῖνες, αἱ τοῦ Röntgen καὶ ἄλλαι δευτερευόνσαι ἀκτινοβολίαι, αἱ ἔντονοι ἐκπομπαὶ τοῦ Οὐρανίου, Θορίου καὶ Ραδίου καὶ αἱ παράδοξοι αὐτῶν ιδιότητες μέγα ἐξήγειραν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν σοφῶν διὰ τὴν σημασίαν τῶν ἐξ αὐτῶν συμπερασμάτων.

Ἰδιαιτέρα ὄντως καὶ μεγάλη ἀποδοτέα σημασία καὶ σπουδαιότης εἰς τὴν παρατήρησιν τῶν καινοφανῶν τούτων φαινόμενων τῶν μηδαμῶς ὑπὸ τῶν ὑφισταμένων ἤδη περὶ φύσεως γενικῶν θεωριῶν προβλεπομένων· διότι ἡ ζήτησις τῆς ἐξηγη-

νείας αὐτῶν ἢ θὰ συντελέσῃ εἰς ἐπίρρωσιν τοῦ κύρους τῶν θεωριῶν τούτων ἢ τοῦναντίον θὰ ἐπιβάλλῃ ποιάν τινα αὐτῶν τροποποίησιν, εἰ μὴ τὴν ἐντελῆ ἀνατροπὴν.

Πρὸς ἡμῶν, θεωροῦντων τὸ σύνολον τῆς γενομένης ἐργασίας ἀπὸ Γαλιλαίου μέχρι σήμερον, ἡ φυσικὴ ἐπιστήμη ὀρθοῦται ὡς πολυμερῆς οἰκοδομή, ἧς αἱ πρῶται μὲν βάσεις ἐτέθησαν ὑπὸ τοῦ Γαλιλαίου, Huygens καὶ Νεύτωνος, πολλαὶ δὲ καὶ πολυτελεῖς πτέρυγες κατὰ καιροὺς προσετέθησαν ὑπὸ μεγαλοφυῶν ἀρχιτεκτόνων τοῦ Coulomb, τοῦ Fresnel, τοῦ Ampère, τοῦ Faraday καὶ ἄλλων μειαγενεστέρων. Ἄλλ' ἤδη μετὰ τὰς νεωστὶ γενομένας νέας προσθήκας καὶ ἐπεκτάσεις γεννᾶται τὸ ἐρώτημα, ἐὰν διασώζηται ἐν τῇ ὅλῃ τοῦ οἰκοδομήματος ἀπόψει ἐντελῆς συμμετρίας καὶ ἐνότητος ὀρθοῦ καὶ ἐὰν τοῦτο ἰσοροπῆ εὐσταθῶς ἐπὶ τῶν παλαιῶν αὐτοῦ βάσεων.

Οὐδεὶς βεβαίως δύναται νὰ ἀρηθῆ τὰς μεγάλας πρακτικὰς ὠφελείας, ἅς προαγομένη κατὰ τοὺς τρεῖς τούτους τελευταίους αἰῶνας ἡ φυσικὴ ἐπιστήμη παρέσχεν βελτιοῦσα τὰς συνθήκας τοῦ βίου. Ἄλλ' ἄρα γε ἐθεράπευσε δεόντως καὶ τὴν ἄλλην ἀνθρωπίνην ἀνάγκην, τὴν καθαρῶς πνευματικὴν, τὴν πολὺν τῶν ἄλλων ὑπερτέραν, παρέσχεν τὸν ποθητὸν μίτον τῆς λαβυρινθώδους τῶν φαινόμενων περιπλοκῆς ; Εὔρω τὸν συνδέοντα αὐτὰ δεσμὸν καὶ διετύπωσεν αὐτὸν ὑπὸ μορφῆν γενικωτάτων ἀρχῶν διεπονσῶν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀντιφάσεως πᾶσαν ἐκδήλωσιν τῆς ἐνεργείας τῶν σωμάτων ;

Ἐπὶ τούτοις οἱ διατεινόμενοι, ὅτι τὰ τελευταίως παρατηρηθέντα φαινόμενα τῆς ἀπὸ τοῦ Ραδίου καὶ τῶν συγγενῶν σωμάτων ἐκπομπῆς καὶ τὰ τούτοις παρεμμερῆ τῆς καθοδικῆς ἀκτινοβολίας, χαρακτηρίζονται λίαν πιθανῶς πᾶσαν οἰασθήποτε χημικῆς συνθέσεως ὕλην, κλονίζουσι καὶ αὐτὸ τοῦτο ἀνατρέπουσι τὰς ἀπ' αἰῶνος καὶ πλέον κτηθείσας γενικωτάτας περὶ ὕλης καὶ τῆς ἐνεργείας αὐτῆς ἀρχάς.

Αὐταὶ αὐταὶ αἱ βάσεις τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης : ἡ ἀρχὴ

τοῦ σταθεροῦ τῆς μάξης καὶ ἡ τοῦ σταθεροῦ τῆς ἐνεργείας, καταγγέλλονται ὡς ἀρχαὶ οὐχὶ ἀπολύτου κύρους, ἀλλὰ κατὰ προσέγγισιν ἀληθεῖς, προσέγγισιν ὁμολογουμένως μεγάλην, πάντως ὁμως ἐξαρτωμένην ἐκ τε τῆς βραδύτητος, μεθ' ἧς τελοῦνται τὰ φαινόμενα τῆς ἐκπομπῆς καὶ ἐκ τῆς ἀπελείας τῶν μέσων, ἅπερ διαθέτομεν πρὸς σκόπιμον αὐτῶν ἐνίσχυσιν. ἅμα δὲ ψευδῆς καὶ περιττῆς κηρύσσεται ἡ χθὲς ἐτι ὑπὸ τοῦ Berthelot ὡς μία τῶν μεγίστων ἀνακαλύψεων χαρακτηρισθεῖσα διάκρισις τοῦ ἀβαροῦς αἰθέρος ἀπὸ τῆς βαρείας ὕλης.

Ὅθεν ἐπιβάλλεται ὑπέροπε καὶ ἐπαίγουσα παρίσταται ἡ ἀνασκόπησις τῶν γενικῶν τούτων ἀρχῶν καὶ ὑποθέσεων, ἐφ' ὧν ἐδράζεται ἡ μέθοδος τῆς ἐρεῦνης καὶ ἡ ἀκολουθοῦσα μελέτη τῶν φυσικῶν φαινομένων. Ἀκριβῶς δὲ τοῦτο ἔσεται τὸ θέμα τῆς πραγματείας ἡμῶν ταύτης πάντως ἐπικαίρου, καθ' ἣν ἐποχήν τοσοῦτος περὶ τῶν θεικῶν ἐπιστημῶν καὶ ἰδίᾳ περὶ φυσικῆς γίνεται λόγος.

Ἰδιαιτέρως δὲ καὶ ἐφ' ὅσον ἐπιτρέπουσι τὰ στενὰ τοῦ παρεχομένου χρόνου ὅρια θὰ μελετήσωμεν τὰς δύο μεγάλας ἀρχὰς τοῦ σταθεροῦ τῆς μάξης καὶ τοῦ σταθεροῦ τῆς ἐνεργείας, τὰς ἀμέσως ὑπὸ τῶν νεωτεριζόντων σοφῶν προσβαλλομένας, ὁδηγὸν ἐν τούτῳ ἔχοντες τὰς ἀναμνήσεις πολυτίμου διδασκαλίας καὶ τὰ πορίσματα μελέτης ἐδραζομένης ἐπὶ τοῦ τιμαλφοῦς ἐκείνου ἐφοδίου, ὅπερ ἐν ἡμῖν ἀπέθηκεν ἡ φιλόστοργος μέριμνα τοῦ σοφοῦ ἐκείνου ἀνδρὸς τοῦ ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ ἀειμνήστου ἡμῶν διδασκάλου.

Διὸ ἐπιτραπήτω μοι κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τῶν μνημοσύνων γὰ ἀναφέρω τὰς τοῦ λόγου ἀπαρχὰς εἰς τὴν μνήμην ἐκείνου, μνήμην διττῶς ἐμοὶ ἱερὰν τοῦ τε ζῆν καὶ τοῦ εἶ ζῆν ἕνεκα.

*

Ἡ μελέτη τῶν φυσικῶν φαινομένων καὶ ἡ εὔρεσις τῶν διεπόντων αὐτὰ νόμων κατορθοῦται διὰ τῆς ἐπισταμένης

παρατηρήσεως αὐτῶν, ἰδίᾳ δὲ διὰ τῆς ἐμπειρίας, ἥτις τῆς ἀναπαγωγῆς τοῦ φαινομένου ὑπὸ συνθήκας μεταβλητῆς καὶ σκοπίμως ὑφ' ἡμῶν μεταβαλλομένας, οὕτως ὥστε ἡ ἐν σχέσει αἰτίου καὶ αἰτιατοῦ ἀκολουθία τῶν συνθηκῶν τούτων καὶ τοῦ ὑπὸ μελέτην φαινομένου παρέχουσα ἐπαρκῆ γνώσιν τῆς ἐπιρρείας, ἣν ἐπὶ τοῦ τελευταίου τούτου ἀσκεῖ τοιαύτη ἢ ἀλλοία ἐκείνων μεταβολή, καθορίζει τὸν ζητούμενον νόμον. Τὸ κύρος τῶν οὕτω εὑρισκομένων νόμων, ἡ πιθανότης ἤγουν τῆς ἀληθείας αὐτῶν στηρίζεται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τῆς γενικῆς ἀρχῆς, ἣν πάντες παραδεχόμεθα σιωπηρῶς, ὅτι ἡ φύσις ἐν χρόνῳ καὶ χρόνῳ θεωρουμένη ἐστὶ μία, ὅτι ἄρα διὰ τῶν αὐτῶν μέσων καὶ τῶν αὐτῶν μεθόδων πανταχοῦ καὶ πάντοτε ἀναπαράγει τὰ φαινόμενα. Ἡ ἀρχὴ αὕτη, προῖον τῆς ἀνθρωπίνης πείρας, τόσον ἰσχυρῶς ἐρριζωμένη ἐν ἡμῖν ἐστίν, ὥστε ἐξ αὐτῆς ἀντλοῦμεν τὴν ἀκράδαντον πεποίθησιν, ὅτι ὁ ἐπὶ τῇ βάσει παρατηρήσεών τινων πλήθος πάντως πεπερασμένον, μηδαμινοῦ ἄρα πρὸς τῆς ἀπειρίας τῶν ἐνδεχομένων συγχρόνων καὶ μελλόντων φαινομένων διατυπωθεὶς νόμος ἰσχύει καὶ ἐπ' ἐκείνων διέπων τὰ κατ' αὐτά.

Ὁ πειραματισμὸς ἐνισχύει οὕτω ἐπικυρῶν, ἢ μεταβάλλει ἢ καὶ ἄρδην ἀνατρέπει τὴν ἐν τῷ πνεύματι ὑπὸ μορφῆν ὑποθέσεως συλληφθεῖσαν πρότασιν, ἣτις προηγείται ἐκείνου ἔνθιμίζουσα τὴν παρατήρησιν. Ὁ Γαλιλαῖος μελετῶν πειραματικῶς τὴν πτώσιν τῶν βαρέων σωμάτων ὑποθέτει κατ' ἀρχὰς τὴν κατὰ τὴν πτώσιν κτωμένην ταχύτητα ἀνάλογον τῷ διαστήματι διαφρεσθείσης ὁμως τῆς ὑποθέσεως ταύτης ὑπὸ τῆς πείρας διατυποῦν νέαν: ὅτι ἡ ταχύτης ἀναλογεῖ τῷ χρόνῳ τῆς πτώσεως ἐκ τῆς δευτέρας ταύτης ὑποθέσεως ἐξάγεται ὁ νόμος τῶν διαστημάτων ὑπὸ τῆς πείρας βεβαιούμενος.

Ἄλλ' ἀπλῆ μόνον τῶν φαινομένων παρατήρησις καὶ ψιλὴ τῶν φυσικῶν νόμων διὰ πειραματικῆς ἐρεῦνης ζήτησις δὲν ἱκανοποιεῖ τὸ πνεῦμα: ἡ βεβαιότης ὅτι ἡ φύσις ἐστὶν ἀπλῆ παρὰ

τὴν φαινομένην αὐτῆς ποικιλίαν ἄγει εἰς τὴν διατύπωσιν θεωριῶν, δι' ὧν πειρώμεθα νὰ συνδέσωμεν τὰ φαινόμενα· ἢ δὲ ἀνίχνευσις τοῦ λανθάνοντος δεομοῦ ἐπιβάλλεται ὡς ὑπερτάτη ψυχικὴ ἀνάγκη.

Ἡ ἀνάγκη αὕτη τῆς γνώσεως τῶν κεκρυμμένων λόγων, ἐφ' ἧς καὶ μόνῃς θὰ ἠδύνατο ὁ ἄνθρωπος νὰ στηρίξῃ τὴν ἐπὶ τῆς γῆς ὑπέροχον αὐτοῦ θέσιν, ἰδρυεῖ αὐτὸν εἰς τὴν θεωρητικὴν περὶ φύσεως μελέτην, ἣτις βασιζομένη ἐπὶ τινων γενικωτάτης σημασίας προτάσεων προάγεται δι' αὐστηρᾶς λογικῆς ἐξελέξεως. Κατόπιν μακρᾶς παρατηρήσεως καὶ πείρας ἀνιχνεύονται αἱ θεμελιώδεις τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης ἀρχαὶ καὶ ἐπ' αὐτῶν, ὡς ἐπὶ ἀξιωμάτων, ἰδρύεται αὕτη ἐν εἴδει γεωμετρικοῦ οἰκοδομήματος. Τὰ δὲ ἀκρότατα τῶν συλλογισμῶν συμπεράσματα παραβάλλοντα πρὸς τὰ ἐκάστοτε παρατηρούμενα ἢ καὶ σκοπίμως πρὸς τοῦτο παρυσκευαζόμενα σχετικὰ φαινόμενα. Διότι αἱ περὶ τῶν ὄντων σχηματιζόμεναι ἐν ἡμῖν ἐννοιαὶ δεόν οὐ μόνον λογικῶς νὰ συνέχωνται μηδαμῶς πρὸς ἀλλήλους ἀντιπίπτουσαι, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ ἐκτὸς ἡμῶν νὰ ἐφαρμόζωσι συμφωνοῦσαι πρὸς τὰς παρατηρουμένας τῶν ὄντων σχέσεις. "Ἄλλως, λογικῶς ὄρθαι, θὰ συνετέλων μὲν εἰς ἐκτύλιξιν θεωρίας περὶ φύσεως ἐξ ὑποκειμένου πιθανῆς, πάντως ὅμως θὰ ἐκινδύνευον νὰ μείνωσι στεῖραι, καταδαπανώμεναι εἰς δημιουργίαν νοητοῦ ἀλλὰ φαντασιώδους κόσμου, οὐδὲν δὲ περὶ τῶν ἐκτὸς πληροφοροῦσαι. Παράδειγμα τούτου ἔστωσαν αἱ πολυπληθεῖς Γεωμετρίαι αἱ τὸ περίπυστον ἀξίωμα τοῦ Ἐὐκλείδου ἀπορρίπτουσαι, αἱ οὐχ ἦντον ἄνευ οὐδεμιᾶς λογικῆς ἀντιφάσεως ἀναπτυσσόμεναι, ἰσχυραὶ ἄρα καὶ ἀληθέσταται ὡς φαινόμενα πνευματικά, οὐδαμῶς ὅμως τὸν οἰκεῖον ἡμῖν τρισδιάστατον χῶρον ἐρμηνεύουσαι, ἐξ οὗ πάσας τὰς ἀντιλήψεις ἡμῶν ἔχομεν καὶ ὃν ἐπιτυχῶς ὑπηρετεῖ ἡ συνήθης Γεωμετρία.

Ἄλλ' ἢ ἔρευνα καὶ διατύπωσις τῶν φυσικῶν νόμων καὶ ἢ συνακολουθοῦσα θεωρητικὴ μελέτη οὐδαμῶς ἐκπεραίνονται διὰ

τῆς παρατηρήσεως καὶ τοῦ πειραματισμοῦ τῶν ποιοτικῶν μόνων τῆς ὕλης ἰδιοτήτων. Πρὸς πληρεστέραν κατάληψιν τῶν φαινομένων ἐπιβάλλεται προσέτι καὶ πρὸ παντός ἡ παρατήρησις καὶ μελέτη τῶν ποσοτικῶν σχέσεων τῶν ὄντων καὶ οὕτω κατ' ἀναπόδραστον ἀνάγκην εἰσάγεται ἐν τῇ φυσικῇ ἢ χημείᾳ τοῦ ἀριθμοῦ. Διὰ τὴν περιεργὴν ἀληθῶς καὶ ἀξίως μὴ παροδικῆς προσοχῆς διὰ τὸν φιλοσοφοῦντα φυσιοδίφην ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἐνεργείας τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦ, ὅστις παρὰ τὴν μακροαῖωνα τῆς ἀνθρωπότητος πείραν ἀδυνατῶν σαφῶς νὰ ἀντιληφθῇ θεωρῶν αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ ἀμέσως τὰ συνεχῆ ποσὰ προβαίνει διαρκῶς εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν ποσοτικῶν αὐτῶν σχέσεων κατατέμνων αὐτὰ εἰς πλήθη μερῶν.

Πράγματι ἡ κατάκτησις τοῦ συνεχοῦς, ὅπερ ἐμφανίζεται πρὸ ἡμῶν ὡς τε ἔκτασις καὶ ὡς διάσκησις καὶ ὡς συνδυασμὸς ἀμφοτέρων, ἦτοι ὡς κίνησις, ἐμόρφωσαν τὴν Γεωμετρίαν καὶ τὴν Μηχανικὴν, δι' ὧν πειρώμεθα νὰ ὑπαγάγωμεν εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ ἀριθμοῦ τὰ συνεχῆ ταῦτα ποσὰ.

Διὰ τῆς Ἀλγέβρας προσπαθοῦμεν νὰ ἐγκλείσωμεν τὰς γεωμετρικὰς τῶν σωμάτων καὶ τὰς μηχανικὰς τῶν κινήσεων ἰδιότητας ἐντὸς ὠρισμένων διασκεπτικῶν τύπων. Ὁ δὲ νόμος, ἦτοι ὁ δεσμός, ὁ ἐν χρόνῳ συνδέων δύο γεγονότα ἢ συστήματα γεγονότων, ἀνιχνεύεται διὰ τῆς ἀναλύσεως τοῦ φαινομένου, δι' ἧς ὁ νοῦς, κατασυντρίβων τὴν πολυσύνθετον πραγματικότητα ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ φυσικοῦ οἰκοδομήματος, ἰδρύει τὸ πολὺ ἀπλούστερον πνευματικόν, τὴν μαθηματικὴν σύνθεσιν. Ἐνεκα τούτου ὁ πειραματισμὸς παραλείπει τὰ πλεῖστα τῶν στοιχείων τοῦ φαινομένου, συγκρατεῖ τὰ οὐσιώδη καὶ διὰ σκοπίμου ἀπογυμνώσεως τῆς πολυπλόκου καὶ πολυμεροῦς πραγματικότητος διατυποῖ τὸν νόμον ὑπὸ μορφῆν ποσοτικῆς σχέσεως. Καὶ οὕτω ἄνευ κινδύνου παραδοξολογίας δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν πᾶν βῆμα πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀπομακρύνει ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἀληθοῦς καὶ συγκεκριμένης πραγμα-

SIEMANOGLIO

τικότητος· ἡ ἀνάπτυξις ἄρα τῶν φυσικῶν θεωριῶν, ἐκ γενικωτάτων τινῶν ὑποθέσεων ὁρμωμένων, ἐπὶ τὰ ἐπὶ μέρους δὲ ἐκτεινομένων πρὸς ἔρευναν καὶ ἐξακριβωσιν ποσοτικῶν σχέσεων εὐοδοῦται διὰ τῶν μαθητικῶν μεθόδων· καὶ τόσον στενὸς μεταξὺ τῶν δύο ἐπιστημῶν ἀπέβη ὁ δεσμός, ὥστε ἀντιστρόφως ἡ Φυσικὴ μεγάλως ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῶν Μαθηματικῶν, ἀφθόνως τὰς πρὸς τοῦτο ἀφορμὰς παρασχούσα ὑπὸ μορφὴν μεγάλων καὶ σπουδαιοτάτων ζητημάτων. Ἰδίᾳ δὲ μετὰ τῆς Φυσικῆς μέχρι τοσοῦτου συνεξυμώθησαν αἱ νεώτεραι τοῦ Λογισμοῦ μέθοδοι, ἡ Λιμφορικὴ καὶ ἡ Ὀλοκληρωτικὴ, αἱ ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμήδους τὸ πρῶτον εὐρεθεῖσαι, ὑπὸ τοῦ Νεύτωνος δὲ καὶ τοῦ Λεϊβνιτίου συστηματοποιηθεῖσαι καὶ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ εἰσαχθεῖσαι, ὥστε σχεδὸν ἀδύνατος ἄνευ αὐτῶν ἀποβαίνει πᾶσα σοβαρὰ μελέτη τῶν φυσικῶν φαινομένων. Διὰ τῶν μεθόδων τούτων δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν ἀσφαλῶς τὴν ἐν χρόνῳ καὶ χώρῳ συνεχῆ καὶ βαθμιαίαν τοῦ φαινομένου διὰ τῶν διαδοχικῶν αὐτοῦ φάσεων ἐκτύλιξιν, ἣν ἐν συνόλῳ θεωροῦντες, ἦτοι ὀλοκληροῦντες, ἰδρῶμεν τὴν γέφυραν τὴν ἄγουσαν ἐκ τῶν ἀρχικῶν τοῦ προβλήματος συνθηκῶν ἐπὶ τὰς ἀποτελούσας τὸ φαινόμενον λεπτομερείας.

Πρὸς θεμελίωσιν ὁμοῦ τῶν μαθηματικῶν συλλογισμῶν ἀπαιτοῦνται πρῶταί τινες ἀρχαὶ ἐκ τῆς παρατηρήσεως λαμβανόμεναι καὶ ὑπὸ πάσης παρατηρήσεως βεβαιούμεναι, ἐφ' ὧν, ὡς ἐπὶ ἀσφαλῶν βάσεων, νὰ στηρίξωμεν τὸ ὅλον ἐπιστημονικὸν οἰκοδόμημα. Αἱ ἀρχαὶ αὗται δεόν νὰ ᾄσιν ἐντελῶς ἀπ' ἀλλήλων ἀνεξάρτητοι, ὡς ὀλίγισται δὲ τὸ πλῆθος βοηθεία ὑποθέσεων τινῶν, φερουσῶν τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀπλοῦ καὶ πιθανοῦ, νὰ ἐξηγηθῶσι τὰ φαινόμενα συσχετίζουσαι ταῦτα, τὰ μὲν πρὸς τὰ δέ, καὶ παρέχουσαι οὕτω τὸν μεταξὺ αὐτῶν λανθάνοντα δεσμόν. Τοιαῦται εἰσὶν αἱ δύο μεγάλαι τῆς Φυσικῆς ἀρχαί, ἡ τοῦ σταθεροῦ τῆς μάζης καὶ ἡ τοῦ σταθεροῦ τῆς ἐνεργείας ὡς καὶ

αἱ θεμελιώδεις ὑποθέσεις τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀβαροῦς αἰθέρος καὶ τῆς ἀτομικῆς συστάσεως τῆς βαρείας ὕλης, ἐφ' ὧν οἰκοδομεῖται σύσσωμος ἡ περὶ φύσεως θεωρητικὴ μελέτη.

Περὶ τῶν ἀρχῶν καὶ ὑποθέσεων τούτων ἀνάγκη νὰ ἐνδιατριψωμεν λεπτομερέστερον, διότι ἀκριβῶς τὸ ἀπασχολοῦν σήμερον πάντας ζήτημα περὶ ταύτας στρέφεται.

✱

Ἐπειδὴ αἱ μέχρι τοῦδε γνωσταὶ τῆς ὕλης ιδιότητες οὐ μόνον δὲν ἀρκοῦσι πρὸς ἐξηγησίαν πολλῶν φαινομένων ἀλλ' οὐδὲ συμβιβάζονται πολλάκις πρὸς αὐτά, παρέστη ἀνάγκη τὰ φαινόμενα ταῦτα νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς ἑτέραν ὕλην συνυπάρχουσαν τῇ πρώτῃ· ταμεῖον δ' ἀποβαίνουσαν τῆς παγκοσμίου ἐνεργείας, τὸν λεγόμενον αἰθέρα. Αἱ περὶ τῆς Ὀπτικῆς θεωρητικαὶ μελέται τοῦ Fresnel καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καθ' ἃς βοηθεία τοῦ ἐλαστικοῦ τούτου περιέχοντος οὐ μόνον ἠρμηνεύοντο πάντα τὰ τότε γνωστὰ ὀπτικά φαινόμενα, ἀλλὰ καὶ νέα προεβλέποντο παραδοξότατα, πάντα ἐν πάσαις ταῖς λεπτομερείαις αὐτῶν ἀληθεύσαντα, ὡς περιτράνωσ ἀπέδειξε μεταγενεστέρᾳ δεξιὰ παρατήρησις καταλλήλως ὑπὸ τῆς θεωρίας ὀδηγηθεῖσα, ἐδραίως ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ἐθεμελίωσαν τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, ἐνισχυθεῖσαν ἔτι καὶ διὰ τῶν περὶ θερμότητος μελετῶν τοῦ Fournier καὶ τῶν περὶ ἠλεκτρισμοῦ καὶ μαγνητισμοῦ θεωριῶν καὶ παρατηρήσεων τοῦ Faraday, Maxwell καὶ Hertz. Ἐγεννήθη δὲ ἡ τόσον ἱκανοποιούσα τὸ πνεῦμα ἔλπις ὅτι ὁ τὸ φῶς καὶ τὴν ἀκτινοβολίαν θερμότητα ἐξηγηθῶσιν αἰθῆρ οὗτος θὰ ἐπήρκει καὶ πρὸς ἐξηγησίαν τῶν ἠλεκτρικῶν καὶ μαγνητικῶν φαινομένων καὶ ὅτι τέλος ἀκριβεστέρᾳ γνῶσις τῶν μηχανικῶν ιδιοτήτων τοῦ ἐλαστικοῦ τούτου περιέχοντος θὰ ἀπεκάλυπτε τὸν μύχιον τρόπον τῆς ἐναλλαγῆς τῶν ἐνεργειῶν καὶ τῆς παραγωγῆς πάντων τῶν φαινομένων.

Ἡ ἐν τῇ Ὀπτικῇ ἐπιτυχία τῆς ὑποθέσεως ταύτης ὑπῆρξε

τόσον πλήρης, τόσον τελεία, ὥστε ταχέως ἐλησμονήθη ὁ ὑποθετικὸς χαρακτήρ τοῦ αἰθερίου περιέχοντος καὶ ἡ πραγματικὴ αὐτοῦ ὑπαρξίς ἐθεωρήθη ἐφεξῆς ἀναμφισβήτητος. Δι' αὐτοῦ πληροῦντος τὸ ἀχανὲς διάστημα καὶ τοὺς μεσομορίους τῆς ὕλης χώρους καὶ διὰ τῶν ἐν αὐτῷ κυμάνσεων ἐξηγοῦνται λεπτομερῶς ἢ τε εὐθύγραμμος τοῦ φωτὸς διάδοσις, ἢ ἀνάκλασις ἢ ἀπλῆ καὶ διπλῆ διάθλυσις, ἢ πόλευσις, ἢ περίκλασις καὶ τὰ περιεργότατα φαινόμενα τῆς συμβολῆς. Δι' αὐτοῦ εὐοδοῦται ἐπὶ μορφήν κυμάνσεων ἐν χρόνῳ ἀναπτυσσομένων πᾶσα μὴ δι' ἀμέσου ἐπαφῆς μεταξὺ τῶν σωμάτων διενεργουμένη ἀλληλεπίδρασις, φαντάζονται αὐτὸν ὡς ὕλην μὴ ὑπέικουσαν τῷ νόμῳ τῆς παγκοσμίου ἐλξεως, μᾶζαν ἀσήμαντον, ἀλλ' ἐλαστικότητος μεγίστης, ἐμποτιζούσαν δὲ τὰ σώματα καὶ πεπτυνωμένην περὶ τὰ μέρη αὐτῶν.

Τὰ φαινόμενα τῆς πολεύσεως τοῦ φωτὸς ἠνάγκασαν τὸν *Fresnel* νὰ ὑποθέσῃ τὰς δονήσεις τοῦ αἰθέρος ἐγκαρσίας, ἦτοι τελουμένας ἐν ἐπιπέδοις καθέτοις ἐπὶ τῶν ὁδῶν, καθ' ἃς αὐταὶ ἀναπτύσσονται. Ἡ διάρκεια καὶ τὸ εὔρος τῶν ἐγκαρσίων τούτων δονήσεων εἰσὶν ἐλάχιστα, ὥστε τὸ πλῆθος αὐτῶν κατὰ δλ' μετρεῖται εἰς ἑκατοντάδας τινὰς τριλιονίων. Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τούτου ἐξαριτᾶται τὸ χρῶμα τοῦ ὁρατοῦ φωτός, ἦτοι τὸ ἐν ἡμῖν αἰσθημα, ὅταν κύμανσις αἰθερίας, αἰσθητὴ εἰς τὸ ὀπτικὸν νεῦρον, ἐνοχλήσῃ αὐτό. Οὔτω τὸ ἰσχυρὸν φῶς ἀντιστοιχεῖ εἰς 800 περίπου, τὸ δὲ ἐρυθρὸν εἰς 400 τριλιόνια δονήσεων κατὰ δλ'. Γνωστὸν δὲ ὅτι αἱ δονήσεις τῆς πέραν τοῦ ἰάνθου ἀοράτου ἀκτινοβολίας τῆς ἐπιδρώσεως ἐπὶ τοῦ εὐπαθοῦς στρώματος τῆς φωτογραφικῆς πλακῶς εἰσι πολλῶ ταχύτεραι. Ἀκριβῶς δὲ ἐνεκα τῆς πληθύος ταύτης τῶν κατὰ δλ' δονήσεων, καίτοι ἡ κύμανσις ἀναπτύσσεται ἐν τῷ αἰθέρι μετὰ ταχύτητος τεραστίας 300 000 χ.μ. κατὰ δλ' τὸ μῆκος τοῦ κύματος, ἦτοι ὁ δρόμος, καθ' ὃν ἡ κύμανσις προχωρεῖ ἐν χρόνῳ μιᾶς δονήσεως, μικρὸν ἔστι, διὰ μὲν τὸ ὁρατὸν φῶς

κυμαινόμενον μεταξὺ 0,0008 καὶ 0,0004 χ.μ. διὰ δὲ τὴν ἐντεῦθεν τοῦ ἐρυθροῦ ἀόρατον ἀκτινοβολίαν ἐξικνούμενον μέχρι 0,07 χ.μ.

Τὰ δὲ περίφημα τοῦ *Hertz* πειράματα, τὰ κατὰ τὸ 1889 τόσον ἀνελπίστως ἐισχύσαντα τὰς ὑπὸ τοῦ *Maxwell* πολλῶ πρότερον διατυπωθείσας θεωρίας περὶ ἠλεκτρισμοῦ καὶ αἰθερίων ἐν γένει κυμάνσεων, εὐρύνουσι τὰς περὶ ἀκτινοβολουμένης ἐνεργείας ἀντιλήψεις ἡμῶν, νέαν δὲ παρέχοντα ἀπόδειξιν τῆς ὑπάρξεως ὕλικου περιέχοντος ἀγωγοῦ τῆς παγκοσμίου ἐνεργείας καίριον καταφέρουσι τραῦμα κατὰ τῶν ὑποθέσεων τῆς ἐξ ἀποσιτάσεως ἀκαριαίας δράσεως.

Πράγματι ὁ μεταξὺ τῶν ὀπλισμῶν καταλλήλου ἠλεκτρικοῦ συμπυκνωτοῦ μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος δονούμενος ἠλεκτρισμὸς ἐγείρει τοιαύτην ἐν τῷ αἰθέρι ταραχὴν, ὥστε γεννᾶται κύμανσις ἐν αὐτῷ εὐχερῶς ἐλεγχομένη ὑπὸ φαινομένων συμβολῆς ἀναλόγων πρὸς τὰ ἀντίστοιχα φαινόμενα τοῦ ἤχου καὶ τοῦ φωτός, ἐξ ἐπαγωγῆς δὲ ἀναπτύσσει ἠλεκτρικὸν ρεῦμα ἐν τοῖς μεταλλίνοις σώμασιν. Ὡς δὲ ὁ *Blondlet*, ὁ γνωστὸς τῆς Σχολῆς τοῦ *Nancy* φυσικὸς ἔδειξεν, ἡ ἠλεκτρομαγνητικὴ αὕτη ταραχὴ ἐξαπλοῦνται ἐν τῷ αἰθέρι μετὰ ταχύτητος ἴσης πρὸς τὴν ταχύτητα τῆς διαδόσεως τοῦ φωτός· ἐντεῦθεν ἔπεται ὅτι τὰ φαινόμενα τῆς ἠλεκτρικῆς ἐπαγωγῆς τελοῦνται ἐν χρόνῳ. Ἀνάγκη λοιπὸν ἄφυστος ὕλικου περιέχοντος; ἐν ᾧ νὰ διασώζηται καὶ δι' οἷ νὰ δοχετεύηται ἡ ἐνέργεια ἀκριβῶς κατὰ τὸν χρόνον τούτον, τὸν ἔστω καὶ ἐλάχιστον, τὸν παρεμπύπτοντα ὁμως μεταξὺ τῶν δύο φαινομένων τοῦ ἐπάγοντος λήξαντος καὶ τοῦ ἐπαγομένου μήπω ἀρξαμένου.

Τὰ πειράματα ταῦτα τοῦ *Hertz* καὶ ἡ μακρὰ σειρά τῶν ἔκτοτε γενομένων παρατηρήσεων παρέσχον πληροστέρας πληροφορίας περὶ τῆς ἠλεκτρομαγνητικῆς ἀκτινοβολίας, ἀποδείξαντι τὴν κατ' οὐσίαν ταυτότητα τῶν ἠλεκτρομαγνητικῶν καὶ φωτεινῶν κυμάτων ἄλλως τε αἱ μεταξὺ τῶν δύο τούτων

ἀκτινοβολιῶν παρατηρούμεται διαφοραὶ ἀποδοτέαι εἰς τὸ λίαν διάφοροι μῆκος τοῦ κύματος, ὅπερ, ἐλάχιστον ὄν διὰ τὸ ὄρα- τὸν φῶς, σχετικῶς μέγιστόν ἐστι διὰ τὰς ἠλεκτρικὰς κυμάνσεις, ἐξικνούμενον μέχρι 6 καὶ ἐπέκεινα μέτρων, μυριαπλάσιον ἄρα καὶ αὐτοῦ τοῦ μεγίστου κύματος τῶν ἠκιστα διαθλυσιῶν θερμοαν- κικῶν ἀκτίνων, τῶν ἐντεῦθεν τοῦ ἐρυθροῦ. Ὑπὸ τοιούτους ὄρους φαινόμενα, ἐξαρτώμενα ἐκ τοῦ μήκους τοῦ κύματος, ὡς ἡ περίκλασις, καθίστανται αἰσθητότατα καὶ προτεύοντα.

Τέλος αἱ ὑπὸ τοῦ Röntgen τῷ 1895 ἀνακαλυφθεῖσαι ἀκτίνες, ὧν ἡ φύσις δὲν καθωρίσθη εἰσέτι ἐπαρκῶς, ὀφείλονται πιθανῶς εἰς κυμάνσεις τοῦ αἰθέρος κύματος πολλῶ βραχυ- τέρον τῶν τοῦ ὄρατοῦ φωτός.

Πᾶσαι αὗται αἱ ἀκτινοβολίαι θεωροῦνται ὡς κύμανσις καὶ οὐχὶ ὡς ἐκπομπαὶ ὕλης, διότι παρουσιάζουσι φαινόμενα συμ- βολῆς καὶ ἐν γένει εὐμοιροῦσι πασῶν τῶν ιδιοτήτων τῶν ἐν ἐλαστικοῖς περιέχουσι ἀναπτυσσομένων κυμάνσεων· ἅμα δὲ διότι οὐδαμῶς παθαίνονται ὑπὸ τῶν ἠλεκτρικῶν καὶ μαγνητικῶν δυ- νάμεων οὐδεμίαν ἐπ' αὐτῶν ἀσκουσῶν δρῶσιν.

*

Εἰς τὸν αἰθέρα τοῦτον, δημιουργημὴ ἢ ἀνακάλυφιν τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης, ἀντιτίθεται ἢ μᾶλλον παρατίθεται ἢ ἀνέ- καθεν γνωστῇ ὕλη, ἢ ὑπὸ μορφῆν σωμάτων στερεῶν, ὑγρῶν καὶ ἀερίων ὑποπίπτουσα εἰς τὰ αἰσθητήρια ἡμῶν, ἢ ὑπέκονσα εἰς τὸν νόμον τῆς παγκοσμίου ἑλξεως, ἢ ὕλη, περὶ ἧς πραγμα- τεύεται ἡ Χημεία, ἢ μεμερισμένη εἰς ἐλάχιστα μόρια ἀποτε- λούμενα ἐκ μερῶν μικροτέρων, τῶν ἀτόμων. Τὰ ἄτομα ταῦτα μέχρι πρό τιος ἐθεωροῦντο ὡς ψήγματα ὕλης συνεχοῦς, κέν- τρα δυνάμεων ἑλκτικῶν καὶ ὠστικῶν, δι' ὧν ἐρμηνεύονται μᾶλ- λον ἢ ἦττον ἐπαρκῶς ἢ στερεά, ὑγρά καὶ ἀερία κατάστασις. Σήμερον τὰ τέως ἄτομα ἐμφανίζονται ὡς πολυσύνθετα ὑλικά συστήματα περὶ ὧν καθ' ἑκάστην διάφοροι ἐκφέρονται γινώμαι

μαρτυροῦσαι τὴν περὶ αὐτῶν παντελῆ σχεδὸν ἀγνοίαν ἡμῶν. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας πολλὸ φυσικὸν ἦν, πολλὸ σύμφωνον πρὸς τὰς κεκτημένας ἕξεις τῆς ἀνθρωπίνης λογικῆς εἰς τὰ ὑλικά ταῦτα σωμάτια ἀπλᾶ ἢ πολυμερῆ νὰ ἀποδῶμεν τὰς μη- χανικὰς ιδιότητας τῶν σωμάτων τὰς ἀνεξαρτήτους τῆς κατα- στάσεως καὶ τῆς χημικῆς αὐτῶν συστάσεως καὶ εἰς αὐτὰ νὰ ἀναφέρωμεν τὰς μεταξὺ ἐκείνων παρατηρουμένας χημικὰς ἀν- τιδράσεις. Ἐντεῦθεν ἀρέθορον ἡ Ἀτομικὴ Χημεία καὶ ἡ Ἀτο- μικὴ Μηχανικὴ, ὧν ἡ μὲν πρώτη ἐρμηνεύει τὰ χημικὰ φαι- νόμενα δι' ἀτομικῶν συνδυασμῶν, ἐπιτυγχανομένων βοηθεία τῆς χημικῆς λεγομένης ἐνεργείας, ἡ δὲ δευτέρα ζητεῖ τὸν λόγον τῶν φαινομένων, στιχοζομένη ἐπὶ τῶν γενικωτάτων ἀρ- χῶν τῆς Μηχανικῆς καὶ τῆς φυσικῆς, αἵτινες ἀπέρορευσαν ἐκ μακροῦς παρατηρήσεως τῶν ιδιοτήτων καὶ τῆς ἀμοιβαίας ἐνερ- γείας τῶν σωμάτων. Οὕτω εἰς τὰ ἄτομα ἀποδίδεται ὁ οὐσιώδης τῶν σωμάτων χαρακτήρ: τὸ ἀμετάβλητον τῆς μάζης.

Ἡ ἐννοία τῆς μάζης ἐγεννήθη κατ' ἀρχὰς ἐκ τῆς συγκρί- σεως τῶν ὄγκων σωμάτων ταῦτουσίων παρεχόντων τελείαν ἢ τοῦλάχιστον προσεγγίζουσαν ταυτότητα πασῶν τῶν ιδιοτήτων αὐτῶν. Ἀνευδοιάστως θεωροῦμεν ἴσας δύο μάζας ὕδατινας, ὕδατος χημικῶς καθαροῦ, τῆς αὐτῆς θερμοκρασίας καὶ πλη- ροῦσας ἴσους ὄγκους· ἐν ἀπισίᾳ δὲ ὄγκων θεωροῦμεν αὐτὰς ἀναλόγους πρὸς τοὺς ὄγκους· ἢ τοιαύτη ὅμως μέθοδος τῆς συγκρίσεως τῶν μαζῶν προῦποθέτει ταυτότητα μοριακῆς συ- στάσεως. Ἐὰν τὸ ἐνιαῖον τῆς ὕλης, πρὸς ὃ ἀσφαλῶς βαίνει ἡ σύγχρονος ἐπιστήμη καὶ ὡς διευτυπώθη ὑπὸ ἀρχαίων φιλοσό- φων, ἦν ἤδη ἀποδεδειγμένον καὶ κατορθοῦτο τὰ διάφορα στοι- χεῖα νὰ ἀναχθῶσιν εἰς ἓνα κοινὸν καὶ θεμελιώδη ὑλικὸν τύπον τότε βεβαίως ἢ λέξις μᾶζα θὰ ἠδύνατο νὰ σημαίη σαφῶς ὁ, τι κοινῶς ἐννοοῦμεν λέγοντες αὐτήν. Ἀλλ' ὡς ἔχει σήμερον ἡ φυσικὴ καθόλου ἐπιστήμη τὰ στοιχεῖα ἐμφανίζονται ἐντελῶς καὶ οὐσιωδῶς διάφορα ἀλλήλων εἰς οὐδένα κοινὸν τύπον ἀνα-

γόμενα καὶ οὐδεμίαν ἐπιδεχόμενα ποσοτικὴν σύγκρισιν. Ἐὰν ὅμως μεταβάλωμεν τὴν περὶ μάζης ἐννοίαν καὶ δι' αὐτῆς δηλώσωμεν τὸ διάφορον ποσὸν τῆς ἀντιστάσεως, ἢν τὰ σώματα ἀντιτάσσουσιν εἰς τὴν ἐνεργεῖαν ἴσων δυνάμεων ἐπ' αὐτῶν ἀσκουμένων, τότε ἡ μάζα ὁρίζεται κατὰ τρόπον συμπίπτοντα μὲν πρὸς τὴν κοινὴν τῆς λέξεως χρῆσιν, ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ σωμάτων ὁμοουσίων, παρέχοντα δὲ ποσοτικὴν σχέσιν ἀκριβῶς ὁριζομένην καὶ σαφῶς ἀντιληπτὴν κατὰ τὴν ἄλλην περιπτῶσιν τῆς συγκρίσεως σωμάτων ἑτεροουσίων.

Ἀπὸ Νεύτωνος καὶ ἐφεξῆς ὁ ὁρισμὸς οὗτος κρατεῖ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, καὶ ἡ μάζα θεωρεῖται ὡς συντελεστὴς παρέχων τὸ μέτρον τῆς ἀδρανείας τῶν σωμάτων ἢ ὡς συντελεστὴς παρέχων τὸν λόγον τὸν μεταξὺ τῶν δυνάμεων καὶ τῶν ἐκ τῆς ἰσοχρόνου αὐτῶν ἐνεργείας κτιμένων ὑπὸ τῶν σωμάτων ἐπιταχύνσεων. Καὶ αἱ μὲν δυνάμεις συγκρίνονται πρὸς ἀλλήλας διὰ τῆς παρατηρήσεως τῶν μηχανικῶν ἀποτελεσμάτων, τῆς ἐνεργείας αὐτῶν ἀσκουμένης ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σώματος, ἐπὶ τῆς αὐτῆς μάζης· ὁ δὲ λόγος τῶν μαζῶν ἐκτιμᾶται ὡς λόγος ἀντίστροφος τοῦ λόγου τῶν ἐπιταχύνσεων, ἃς τὰ ὑπὸ μελέτην σώματα κτιῶνται τῇ ἐνεργείᾳ τῆς αὐτῆς ἢ ἴσων δυνάμεων. Δικαιολογεῖται δὲ ἡ τοιαύτη ἐξάρτησις τῶν μαζῶν ἀπὸ τῶν δυνάμεων καὶ τὰν ἀπαλιν ὑπὸ τῆς παρατηρήσεως, βεβαιούσης ὅτι αἱ ἐν σχέσει πρὸς μάζαν τινα ὡς ἴσαι ἐκτιμηθεῖσαι δυνάμεις διατελοῦσιν ἴσαι καὶ ἐν σχέσει πρὸς πᾶσαν ἄλλην μάζαν, ὅτι ἄρα ἡ ἰσότης τῶν δυνάμεων καὶ ἐν γένει ὁ λόγος αὐτῶν ἐκτιμᾶται μὲν βοηθία μάζης τινός, ἀνεξάρτητος ὅμως ἐστὶ τῆς ἐκλογῆς τῆς μάζης ταύτης.

Οὕτως ὁρισθεῖσα καὶ οὕτω θεωρουμένη ἡ μάζα ἀποβαίνει οὐσιώδης τῶν σωμάτων χαρακτήρ, αὐτὸς μόνος διατελῶν ἀμετάβλητος ὅταν αἱ ἄλλαι αὐτῶν ιδιότητες μεταβάλλονται. Ὁ ὄγκος, τὸ σχῆμα, ἡ θερμοκρασία, ἡ πυκνότης, ἡ στερεότης, ἡ σκληρότης, ἡ ἐλαστικότης, ἡ τάσις, ἐὰν πρόκηται περὶ ἀε-

ρίων, τὸ χροῶμα ἢ θλαστικότης, ἢ ἀγωγὸς ἰκανότης καὶ ἡ κατὰστασις δυνατὸν νὰ μεταβληθῶσι, καὶ ὄντως ἐν τῇ φύσει ἀενάως πολλὴ ἢ ὀλίγον μεταβάλλονται, ἢ μάζα ὅμως μένει ἡ αὐτή. Αὐτὸ τὸ βάρος τὸ ὑπὸ τῶν ἐπιπολαίως κρινόντων θεωρούμενον ὡς οὐσιώδης τῶν σωμάτων χαρακτήρ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν ἐπὶ τῆς Γῆς καὶ ἐκ τοῦ ἀπὸ τῆς θαλάσσης ὕψους.

Θέσατε τὸ σῶμα ὅπουδήποτε ἐπὶ τῆς Γῆς, θέσατε αὐτὸ ἐπὶ τῆς Σελήνης, ἐπὶ τοῦ Ἡλίου, ἐκσφενδονίσατέ το εἰς τὸ διάστημα μακρὰν τοῦ πλανητικοῦ ἡμῶν συστήματος. Τὸ σῶμα διὰ τῶν σταθμῶν τούτων διελαῦνον θὰ συσταλῇ ἢ θὰ διασταλῇ, θὰ θερμομανθῇ ἢ θὰ ψυγῇ, θὰ δευστοποιηθῇ ἢ θὰ ἐξατμισθῇ, θὰ μείνῃ σκοτεινὸν καὶ ἀφανές ἢ θὰ λάμψῃ πυρακτωθὲν, θὰ καταστῇ σκιερὸν ἢ διαφανές, βαρὺ παρὰ τὰ οὐράνια σώματα, κοῦφον μακρυνθὲν αὐτῶν καὶ ἀβαρὲς μακρὰν αὐτῶν, θὰ ὑποστῇ παντοειδῆς μεταβολάς, θὰ συμμεταφέρει ὅμως μετ' αὐτοῦ ἀχώριστον σύντροφον, ἀρρήκτως πρὸς αὐτὸ συνδεδεμένον καὶ οὐδαμῶς ἀλλοιούμενον ἕνα ἀριθμὸν: τὴν μάζαν αὐτοῦ.

Οὐδεμία φυσικὴ δύναμις δύναται νὰ μεταβάλῃ τὴν μάζαν τῶν σωμάτων, οὐδ' αὐταὶ αἱ χημικαί, ἀφοῦ, ὡς ἔδειξεν ὁ Lavoisier, τὸ σταθερὸν τῆς μάζης διασώζεται κατὰ τὰς χημικὰς ἀντιδράσεις. Ἡ χημεία ἐρμηνεύει τὴν σταθερότητα ταύτην θεωροῦσα αὐτὴν ὡς ιδιότητα τῶν ἀτόμων. Τὰ σώματα ἀποτελοῦνται ἐκ μορίων, τὰ μόρια ἐξ ἀτόμων, τὰ δὲ ἄτομα ἔχουσι μάζας σταθεράς· ἡ φύσις ἄρα οὐδὲν δημιουργεῖ καὶ οὐδὲν καταστρέφει. Σύσσωμος ἢ χημεία στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ταύτης.

*

Τὰ φαινόμενα ὅμως, ἅπερ ἀπὸ μιᾶς ἀπόψεως θεωρούμενα πείθουσι περὶ τῆς ἀδρανείας τῶν σωμάτων, ἀπὸ πάσης ἄλλης ἀπόψεως ἐμφανίζονται ὡς φαινόμενα δράσεως διαρκοῦς, καὶ

ἀμεταπτώτου. Ναι μὲν ἕκαστον σῶμα καθ' ἑαυτὸ λαμβανόμενόν ἐστιν ἀδρανές· ἦτοι ἀνίκανον νὰ βλάβῃ τὸν τρόπον τῆς κινήσεως τοῦ κέντρον τῆς μάζης αὐτοῦ, ἀνθιστάμενον ἄλλως τε κατὰ πάσης ἐξωτερικῆς βίας προτιθεμένης τὴν ἀλλοίωσιν ταύτην, ὑπόκειται ὁμοῦς εἰς τὴν ἐνέργειαν τῶν πέριξ σωμάτων, ἔντονον ἢ ἀσθενῆ, ἀντενεργοῦν καὶ αὐτὸ ἐπ' ἐκείνων.

Ἡ φύσις δὲν ἀποτελεῖται ἐξ ὕλης νεκρᾶς, ἀλλ' ἐξ ὕλης διαρκῶς δρώσης κατὰ νόμους ὠρισμένους. Πάντα τὰ σώματα κέκτηνται ἰκανότητα πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργου, εἴτε ἐν αὐτοῖς ἐννοκοῦσαν ὡς λαθάνουσιν ἐνέργειαν ὑπὸ μορφῆν δυναμικοῦ σφρίγγους, εἴτε ποικιλοτρόπως ἐκδηλουμένην, ὅτε ἀσκομένη ἐπὶ τῶν πέριξ σωμάτων ἐκ τοῦ σύνεγγυς δι' ἀμέσου ἐπαφῆς ἢ ἐξ ἀποστάσεως διὰ τοῦ αἰθέρος παράγει τὰ φαινόμενα.

Τὰς διαφορὰς τῆς ἐνεργείας τῶν σωμάτων μορφᾶς ἀνεκαθεν ὁ ἄνθρωπος παρετήρησεν, ἐμελέτησε καὶ προσεπάθησε νὰ χειραγωγήσῃ ἐπ' ὠφελείᾳ αὐτοῦ. Φανερῶς ἐκ τῶν πρώτων ἐχρησιμοποιήθη ἡ κινητικὴ ἐνέργεια τῶν ἐν κινήσει σωμάτων, βλήματος φερομένου, ἀνέμου πνέοντος ἢ ὕδατος καταρρέοντος, ἐχόντων ὡς οἱ ζῶντες ὄργανισμοὶ ἰκανότητα πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργου, δυναμένων ἐπὶ παραδείγματι νὰ καταβάλωσι τὴν ἐκ τῆς ἀδρανείας ἀντίστασιν ἐτέρων σωμάτων, ἐφ' ὧν προσπίπτουσιν. Εὐρέθη δὲ ὅτι τὸ οὕτω παραγόμενον ἔργον ἀναλογεῖ εὐθέως πρὸς τὸ ποσὸν τῆς κινουμένης μάζης καὶ πρὸς τὸ τετράγωνον τῆς ταχύτητος αὐτῆς. Ἡ πρὸς δρᾶσιν ἰκανότης αὕτη τῶν ἐν κινήσει σωμάτων, οἰοσδήποτε καὶ ἢ ὁ τρόπος τῆς κινήσεως αὐτῶν, εἴτε φέρονται ὡς βλήματα, εἴτε στρέφονται ὡς βόμβυκες, εἴτε πάλλονται ὡς χορδαί, ἐξαντλεῖται ἐργαζομένη. Ἀναλογεῖ δὲ πάντοτε τὸ ἐκτελούμενον ἔργον πρὸς τὴν ἀντίστοιχον ἐλάττωσιν τῆς ἐργασθείσης κινητικῆς ἐνεργείας. Ἐνεκα τούτου ἡ κινητικὴ ἐνέργεια καὶ τὸ ἔργον θεωροῦνται ὡς ποσὰ ὁμοειδῆ κοινὴν ἔχοντα μονάδα μετρήσεως: τὸ χιλιογραμμόμετρον.

Ὁ δὲ πολλαπλασιασμός τῶν ἀνθρωπίνων ἀναγκῶν καὶ ἡ

βραδυνάτη, μὲν ἀλλ' ἀσφαλῆς καὶ σταθερὰ ἐπέκτασις τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας ἐγκαίρως ἐπέβαλε τὴν χρῆσιν τῶν μηχανῶν, κατ' ἀρχὰς ἀπλουσιῶν σὺν τῷ χρόνῳ δὲ συνθετωτέρων καὶ τελειότερων ἢ δὲ ἀδιάλειπτος μελέτη τῆς λειτουργίας αὐτῶν, πλουτίσασα βαθμιαίως τὰς μηχανικὰς τοῦ ἀνθρώπου γνώσεις, συντέλεσεν εἰς τὴν ἐκ παραλλήλου ἀνάπτυξιν τῆς τε πρακτικῆς καὶ θεωρητικῆς μηχανικῆς καὶ ὠδήγησε τέλος εἰς τὴν ἀκριβῆ διατύπωσιν τῶν γενικῶν ἀρχῶν τῆς τελευταίας ταύτης. Ἡ χρῆσις τῶν πρώτων καὶ ἀπλουσιῶν μηχανῶν, μοχλῶν, τροχῶν, τροχαλιῶν, ρημάτων, ἀντηρίδων, σφηνῶν καὶ κοχλιῶν παρέσχε τρόπους ἰσορροπίας τῶν δυνάμεων πρὸς μείζονας ἀντιστάσεις ἢ καὶ ἐντελοῦς κατασκευῆς τῶν τελευταίων τούτων ὑπ' ἐκείνων· ἀλλὰ τὸ οὕτω προσκτώμενον πραγματικὸν κέρδος ἦν φαινομενικόν. Διότι ἡ κακὴ ἢ καλὴ λειτουργία μηχανῆς κινῶς ἐξαρτᾶται οὐχὶ ἐκ τοῦ λόγου τῆς κινούσης δυνάμεως πρὸς τὴν κατασκευασμένην ἀντίστασιν, ἀλλ' ἐκ τοῦ λόγου τοῦ πρὸς κίνησιν τῆς ἐργαζομένης μηχανῆς δαπανωμένου ἔργου πρὸς τὸ ὑπ' αὐτῆς παρεχόμενον ὠφέλιμον ἔργον. Τοῦτο ἐστὶ τὸ μηχανικῶς ἐνδιαφέρον. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως δὲ ταύτης τοῦ μηχανικοῦ ἔργου, τῆς μόνης ὀρθῆς καὶ ὑγιοῦς, θεωρούμεναι αἱ ἀπλαῖ αὗται μηχαναὶ καὶ αἱ ἐκ τῶν συνδυασμῶν αὐτῶν συνθετώτεραι παρίστανται ὡς σώματα ἢ συστήματα σωμάτων, δι' ὧν ἐπιτυγχάνεται διὰ σκοπίμων μεταβολῶν τῆς δυνάμεως καὶ τῆς δυνευθύνσεως αὐτῆς καὶ διὰ μεταθέσεως τοῦ σημείου τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῆς ἀπλοῦς μετασχηματισμὸς τοῦ ἔργου ἄνευ αὐξήσεως αὐτοῦ. Ἰδίᾳ δὲ μεγάλως ἐπιδορᾷ ἐπὶ τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης ἢ περὶ τὰ τέλη τῆς προπαραελθούσης ἑκατονταετηρίδος συντελεσθεῖσα ὑπὸ τοῦ Watt ἐφεύρεσις τῆς ἀτμομηχανῆς, ἀποτελοῦσα σπουδαιότατον σταθμὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀναπτύξεως τῆς Μηχανικῆς. Ἀκριβῶς κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην αἱ περὶ θερμότητος γνῶμαι ἤρξαντο διχαζόμεναι. Μέχρι τότε ἡ θερμότης θεωρεῖται ὡς ἰδιαιτέρα τις εὐκίνητος καὶ λε-

πιομερεσιτάτη ὕλη, εὐχερῶς εἰσδύουσα ἐν τοῖς σώμασι καὶ οὕτω θερμαίνουσα αὐτά. Οἱ πλείστοι τῶν φυσικῶν παρεδέχοντο ἔτι ὅτι «τὸ ἀγνὸν πῦρ, ἀπηλλαγμένον πάσης ξένης προσμίξεως, ἐστὶ » σωρεία μορίων ὕλης ἀπλῆς, ὁμοιομεροῦς, ἀναλλοιώτου καὶ » ἀκαταστρέπτου, μορίων ἐλαχίστων τὰς διαστάσεις, οὐδόλως » πρὸς ἄλληλα συνεχομένων, ἀενάως δὲ καὶ κατὰ πάσας τὰς » διευθύνσεις ταχύτατα κινουμένων». Τὸ ἄκρως λεπτὸν καὶ ἡ καταπληκτικὴ αὐτῶν εὐκινησία θεωροῦνται ὡς ἐπαρκῶς ἐρμηνεύοντα τὴν εὐχέρειαν, μεθ' ἧς ἡ ὕλη αὕτη, ἡ φλογιστικὴ, ὡς ἐκαλεῖτο, εἰσδύει ἐντὸς τῶν σωμάτων. Διὰ τῆς παχυλῶς ὕλιστικῆς θεωρίας ταύτης ἐξηγοῦνται πολλὰ τῶν θερμομαντικῶν φαινομένων ἀλλ' ἐντελῶς ἀνεξήγητος διαμένει ἡ μετατροπὴ τοῦ μηχανικοῦ ἔργου εἰς θερμότητι φαινόμενα δέ, οἷον τὸ τῆς θερμάνσεως δύω τεμαχίων πάγου δι' ἀπλῆς αὐτῶν προστριβῆς, ἀνατρέπουσιν αὐτὴν ἄοδην. Ἐνεκα τούτου ἄλλοι σύγχρονοι σοφοὶ ὑποθέτουσι τὴν θερμότητα ὡς προϊὸν ταχυτάτων ἀλλ' ἐλαχίστων τὸ εὖρος δονήσεων τῶν μορίων τῆς ὕλης, ὡς τὴν κινήτικὴν ἐνέργειαν τὴν ἀναπτυσσομένην κατὰ τὰς μοριακὰς ταύτας κινήσεις. Ἡ Μηχανικὴ αὕτη περὶ θερμότητος θεωρία διὰ τῶν ἔργων τοῦ Young, Rumford καὶ Davy ἐπισχέται ἡμέρα τῆ ἡμέρα. Τῷ δὲ 1842 διαπιστοῦται ὑπὸ τοῦ Mayer σαφῶς καὶ ἐν πάσῃ αὐτῆς τῇ γενναιότητι ἡ θεμελιώδης ἀρχὴ τῆς θερμοδυναμικῆς: ἡ θερμότης ἐστὶ κινήτικὴ ἐνέργεια τῶν δονουμένων τῆς ὕλης μορίων. Οὐδεμίαν ἄρα οὐσιώδους διαφορὰ μεταξὺ θερμότητος, ἔργου καὶ συνήθους κινήτικῆς ἐνεργείας. Αἱ ἐνέργειαι αὗται ἐναλλάσσονται πρὸς ἀλλήλας, ὑπάρχει δὲ λόγος σταθερὸς μεταξὺ τοῦ ποσοῦ τῆς ἑτέρας αὐτῶν ἐξαφανιζομένης καὶ τῶν ἄλλων τότε παραγομένων. Αἱ θερμοδυναμικαὶ μηχαναὶ ἐξομοιοῦνται οὕτω πρὸς τὰς συνήθεις μηχανὰς συντελοῦσαι καὶ αὗται, ὡς ἐκεῖναι, εἰς ἀπλοῦν μετασχηματισμὸν τῆς ἐνεργείας· ἡ δὲ ἀρχὴ αὕτη τοῦ μετασχηματισμοῦ τῆς ἐνεργείας ἐγκαθιδρύεται ἐν τῇ ἐπιστήμῃ διὰ τε

τῶν παρατηρήσεων τοῦ Joule καὶ Hirn καὶ διὰ τῶν περιφῆμων θεωρητικῶν μελετῶν τοῦ Helmholtz, τοῦ Clausius καὶ τοῦ Λόρδου Κέλβιν. Τὰ δὲ τελευταῖα πειράματα τὰ γενόμενα πρὸς ἐξακριβωσιν τοῦ σταθεροῦ λόγου μεταξὺ θερμότητος καὶ ἔργου, ἀμοιβαίως εἰς ἄλληλα ὑποκαθισταμένων, ἀπέδειξαν ὅτι μία θαλπωρὴ ἰσοδυναμεῖ πρὸς 426,5 χιλιογραμμόμετρα.

Ἡ κατὰ τὴν δευτέραν πεντηκονταετηρίδα τοῦ 19ου αἰῶνος μελετηθεῖσα μεγίστη πληθὺς φαινομένων χημικῶν, μοριακῶν συνθέσεων καὶ ἀποσυνθέσεων ἐδίδαξεν ὅτι αἱ χημικαὶ ἀντιδράσεις συνοδεύονται πάντοτε ὑπὸ φαινομένου θερμομαντικοῦ, οὕτως ἢ ἄλλως ἐκδηλουμένου, καὶ ὅτι δύω ἢ πλείονα σώματα χημικῶς ἐνώσιμα καταρτίζουσι σύστημα κεκτημένον προμήθειαν ἐνεργείας, χημικῆς κληθείσης, ἢν δυνάμεθα, ἐν μέρει τοῦλάχιστον, νὰ μετατρέψωμεν εἰς ἔργον. Εἶναι ἀληθές ὅτι ἀγνοοῦμεν τὰς κυρίας ἀφορμὰς τῆς ἐνεργείας ταύτης καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν αὕτη ἐνοικεῖ ἐν τοῖς σώμασι γινώσκουμεν ὅμως ὅτι ἡ οἰαδήποτε αὕτη ἐνέργεια δύναται κατὰ βούλησιν καὶ κατὰ δεδομένην στιγμὴν νὰ μετατραπῇ εἴτε ἀμέσως εἰς ἔργον, εἴτε εἰς θερμότητα πρῶτον καὶ δι' αὐτῆς ἐν μέρει εἰς ἔργον. Πᾶσαι αἱ καύσεις παρέχουσι θερμότητα, ἀλλὰ δύναται νὰ παρέχῃ καὶ ἔργον. Ἄλλως τε πασίγνωστά εἰσι τὰ μεγάλα μηχανικὰ ἔργα, τὰ ἐπιτελούμενα ὑπὸ μοριακῶν συστημάτων ἐκκρηκτικῶν, ἀσταθῶς ἰσορροποῦντων καὶ εὐχερέστατα, ἀφορμῆς δοθείσης, ἀπελευθεροῦντων τὰ ἐν αὐτοῖς ἐν καταστάσει λανθανούσῃ ἐναποτιταμειμένα μεγάλα ποσὰ ἐνεργείας.

Ὅμοίως λανθάνουσα ἐνέργεια σωρεῖται ἐν παντὶ συστήματι ἐκ μερῶν ἐλκομένων ἢ ἀπωθομένων ἀποτελουμένων, ὅπωςδῆποτε δὲ παραμορφουμένῳ ἔνεκα βίας ἐξωτερικῆς. Τοιαύτη ἢ πρὸς ἐκτέλεσιν ἔργου ἰκανότητος τῶν ἐλαστικῶν σωμάτων, ἢν ταῦτα κτῶνται καμπτόμενα, διατεινόμενα, συμπιεζόμενα ἢ ἄλλως βιαζόμενα. Τοιαύτη δὲ καὶ ἡ ἐνέργεια τῶν εἰς τὸν νόμον τῆς καθολικῆς βαρύτητος ὑπεικόντων συστημάτων.

Αἱ λανθάνουσαι αὗται ἐνέργειαι ὑπόκεινται εἰς τὸν νόμον τοῦ κατὰ λόγον σταθερὸν μετασχηματισμοῦ τῆς ἐνεργείας.

Ἄλλα καὶ ἐπὶ τῶν ἠλεκτρικῶν φαινομένων, εἴτε ἠλεκτροστατικῶν εἴτε ἠλεκτροδυναμικῶν καὶ ἐπὶ τῶν συνακολουθούντων μαγνητικῶν εὐρέθῃ ἀληθεύουσα ἡ ἀρχὴ αὕτη. Πᾶσα βία ἐξωτερικὴ παραμορφοῦσα τὸν αἰθέρα ἀποταμιεύει ἐν αὐτῷ ἐνέργειαν. Ὁ τοιοῦτος αἰθήρ καταρτίζει ἠλεκτρικὸν πεδίον καὶ ἢ ἐν αὐτῷ εἰσαγομένη ὕλη καθίσταται ἔδρα ποικίλων φαινομένων. Ὅτε μὲν ἡ παραμόρφωσις τοῦ αἰθέρος συντελεῖ εἰς παραγωγὴν πιέσεων ἀσκουμένων ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν σωμάτων οὕτω μετακινουμένων. Ἄλλοτε πάλιν ὁ μετασχηματισμὸς τοῦ αἰθέρος εἰσχωρεῖ καὶ ἐγκαθίσταται μονίμως ἐν τῷ σώματι, ὡς τοῦτο συμβαίνει ἐν τοῖς διηλεκτρικοῖς καλουμένοις σώμασι. Ἡ ἠλεκτρικὴ ἐνέργεια, ἢ ἐκ τῆς τοιαύτης βιαίας τοῦ αἰθέρος παραμορφώσεως πηγάζουσα, δύναται νὰ παραγάγῃ ἔργον εἴτε κινῶσα τοὺς ἀγωγούς καὶ τὰ διηλεκτρικὰ σώματα, εἴτε προκαλοῦσα νέας τοῦ αἰθέρος παραμορφώσεις· οὕτω ἢ ἐν τοῖς ἠλεκτρικοῖς συμπτωματοῖς λανθάνουσα ἐνέργεια ἐκδηλοῦται κατὰ τὴν ἐκκένωσιν ὅτε μὲν ὡς θερμότης καὶ φῶς, πυρακτοῦσα καὶ τήκουσα λεπτὰ σύρματα, ὅτε δὲ ὡς ἔργον μηχανικόν, κατασυντριβούσα τὸ μεταξὺ τῶν ὀπλισμῶν παρεντεθειμένον διηλεκτρικὸν σῶμα.

Ὅμοίως ἢ ἐν ταῖς στήλαις λανθάνουσα χημικὴ ἐνέργεια, μετασχηματιζομένη εὐχερέστατα εἰς ἠλεκτρικὴν, δύναται, διατρέχουσα τὸ ῥομφόρον ἐξωτερικὸν κύκλωμα, νὰ μετατραπῇ εἰς θερμότητα, εἰς φῶς, εἰς μηχανικὸν ἔργον, εἰς μαγνητικὴν ἐνέργειαν ἢ εἰς χημικὴν, εἴτε εἰς οἰονδήποτε συνδυασμὸν τῶν ἐνεργειῶν τούτων ἀνὰ δύο ἢ καὶ πλειόνων.

Τέλος αἱ ἐν τῷ αἰθέρι ἀκτινοβολούμεναι κυμάνσεις διοχετεύουσι δι' αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν ὑπὸ μορφὴν κινητικὴν. Αἱ ἐν αὐτῷ παρασκευαζόμεναί που ταραχαὶ ἐξαπλοῦνται κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις διαδιδόμεναι μετὰ μεγίστης ταχύτητος.

Οὕτω ὑπὸ μορφὴν κυμάνσεων ἀκτινοβολοῦνται ἐν τῷ αἰθέρι τὸ φῶς, αἱ ἐντεῦθεν τοῦ ἐρυθροῦ καὶ ἐκείθεν τοῦ ἰάνθου ἀόρατος ἀκτινοβολία, αἱ ἠλεκτρικαὶ κυμάνσεις τοῦ Hertz καὶ πιθανῶς αἱ ἀκτίνες τοῦ *Röntgen καὶ τῶν ἀκτινοενεργῶν σωμάτων αἱ μὴ ὑπὸ τῶν μαγνητῶν ἐκτριπόμεναι.

Ἴδον πᾶσαι αἱ μορφαὶ τῆς ἐνεργείας αἱ μέχρι σήμερον γνωσταὶ διακρινόμεναι εἰς ἐνεργείας κινήσεως καὶ εἰς λανθάνουσας πιθανῶς καὶ ταύτας ἐνεργείας κινήσεως, ἀλλὰ διαφευγούσης τὴν παρατήρησιν ἡμῶν, ἀγροοῦντων πῶς τὸ κινούμενον καὶ τὸν τρόπον τῆς κινήσεως αὐτοῦ. Αἱ ἐνέργειαι αὗται ἐναλλάσσονται πρὸς ἀλλήλας· μακρὰ δὲ καὶ ἐπισταμένη μελέτη πάντων τῶν παρατηρηθέντων παμπληθῶν καὶ πολυειδῶν φαινομένων ὀδηγεῖ εἰς τὴν διατύπωσιν τῆς θεμελιώδους ἀρχῆς τοῦ σταθεροῦ τῆς ἐνεργείας: Ἐν παντὶ σώματι ἢ ουστήματι σωμάτων ἐνοικεῖ ἐνέργεια, ἐξαρτωμένη οὕτως ἐκ τῆς ὅλης τοῦ σώματος καταστάσεως, τοῦ συνόλου ἡγουν τῶν φυσικῶν αὐτοῦ ἰδιοτήτων, τῶν σχετικῶν θέσεων τῶν μερῶν αὐτοῦ καὶ τῶν ταχυτήτων αὐτῶν, ὥστε εἰς πᾶσαν ἀπειροστήν μεταβολὴν τῆς καταστάσεως ταύτης ἀντιστοιχεῖ ἀπειροστή μεταβολὴ τῆς ἐνεργείας· ἢ ἐνέργεια οὔτε δημιουργεῖται οὔτε ἐκμηδενίζεται, ἀλλ' ἀπλῶς μετασχηματίζεται, μεταπίπτουσα ἀπὸ μορφῆς εἰς μορφὴν, τῆς ἐναλλαγῆς τῶν εἰς ἀλλήλας ὑποκαθισταμένων ἐνεργειῶν τελουμένης κατὰ λόγους ποσοτικὸς σταθεροῦς.

Συνοφίζοντες τὴν πάντα τὰ προλεχθέντα δυνάμεθα νὰ παράσχωμεν ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ ἀπλότητι τὴν οὐσίαν τοῦ σύμπαντος ὡς δέχεται αὐτὴν σήμερον εἶη ἡ φυσικὴ Ἐπιστήμη:

Ὁ κόσμος οὐκ ἴσταιται ἐξ αἰθέρος ἀβαροῦς καὶ ὕλης βιαιότητος· ἢ ὕλη ἀποτελεῖται ἐξ ἀτόμων μάξης ἀμεταβλήτου. Τὰ ἀτομικὰ ουστήματα τῆς ὕλης εἰσὶ ταμεῖα ἐνεργείας, πιθανώτατα κινητικῆς, ἥτις μεταβιβαζομένη ἄνευ γθορᾶς ἀπὸ σώματος εἰς σῶμα δι' ἀμέσον ἐπιφανῆς ἢ ἐμμέσου διὰ τοῦ αἰθέρος παράγει τὰ φαινόμενα.

*

Ἡ θεμελιώδης αὐτὴ ὑπόθεσις τῆς διακρίσεως τοῦ αἰθέρος ἀπὸ τῆς ἀτομικῆν σύστασιν ἐχούσης ὕλης καὶ αἱ ἀρχαὶ τοῦ σταθεροῦ τῆς μάξης καὶ τῆς ἐνεργείας ἐθεωροῦντο μέχρι χθὲς ὑπὸ πάντων, σήμερον δὲ ὑπὸ τῶν πλείστων σοφῶν ὡς ἡ βάσις πάσης θεωρητικῆς περὶ φύσεως μελέτης· ἡ δὲ μέριμνα τῶν μεγίστων φυσικομαθηματικῶν κατὰ τὴν δευτέραν πεντηκονταετίαν τοῦ 19ου αἰῶνος περὶ τὸ μέγα τοῦτο πρόβλημα περιστρέφη, τὴν ἀναγωγὴν ἤγουν τῆς ἐρμηνείας παντὸς φυσικοῦ φαινομένου εἰς τὰς γενικὰς τιύτας ἀρχάς· πρόβλημα ἀποτελοῦν αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀντικείμενον ἰδιαίτερας ἐπιστήμης τῆς Μαθηματικῆς Φυσικῆς. Καὶ διὰ μὲν τὰ πλείστα τῶν φαινομένων τὸ σκοπούμενον τοῦτο ἐπιτεύχθη, εὐρεθέντος οἷτω δεσμοῦ συνδέοντος τὰ πολυποίκιλα ταῦτα φαινόμενα· ὑπάρχουσι ὅμως καὶ φαινόμενα γενικωτάτης σημασίας, ὡς ἡ βαρῦτης καὶ ἡ χημικὴ φιλία, μήπω ἐτι βοηθεία τῶν ἀρχῶν τούτων ἐρμηνευθέντα.

Αἱ ἐξ ἀποστάσεως ἐνέργειαι κατὰ τὴν κριτουσαν θεωρίαν καταδικάζονται καὶ τὰ φαινόμενα δέον νὰ ἐρμηνεύωνται διὰ συνωοτιομοῦ καὶ συγκρούσεων καὶ δονήσεων τῶν ἀτόμων καὶ μορίων καὶ τῶν ἐκ τούτου πηγαζουσῶν κυμάνσεων τοῦ αἰθέρος, οὐδαμῶς δὲ δι' ἔλξεων καὶ ὤσεων, αἵτινες διατελοῦσιν ὅλως ἀκατανόητοι. Καὶ ὅμως παριστάμεθα μάρτυρες τῆς πτώσεως τῶν σωμάτων πρὸς τὴν Γῆν καὶ τῶν πλανητῶν πρὸς τὸν Ἥλιον, τοῦ τόσου θαυμοίου ὅσον μυστηριώδους φαινομένου τῆς παγκοσμίου βαρῦτητος. Γινώσκομεν τὸν νόμον τὸν διέποντα τὰ φαινόμενα ταῦτα, ἀλλ' ἀδυνατοῦμεν νὰ ἐρμηνεύσωμεν αὐτόν. Αὐτὸς ὁ Νεύτων, ὁ τὸν νόμον τοῦτον ἀνακαλύψας, ὁμολογεῖ τὴν περὶ τούτου ἄγνοιάν του. Τὰ σώματα, λέγει ὁ μέγας σοφός, κινουῦνται ἐν τῷ διαστήματι, ὡσεὶ εἴλκοντο ἐν λόγῳ εὐθείῃ πρὸς τὰς μάξας καὶ ἀντιστρόφῳ πρὸς τὰ τετράγωνα τῶν ἀποστάσεων αὐτῶν· ἀλλ' ἡ φαινομενικὴ αὐτὴ ἔλξις διατελεῖ ἐν τῷ πνεύματι αὐτοῦ μυστηριώδης καὶ ἀνεξήγητος. Ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δέχεται

τὴν ἔλξιν ὡς ἰδιότητα οὐσιώδη καὶ ἀναφαιρέτον τῆς ὕλης, ἐκδηλουμένην ἐξ ἀποστάσεως διὰ τοῦ κενοῦ ἄνευ ὕλικῆς μεσολαθήσεως. Τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν θεωρεῖ ἀντιφιλοσοφικὴν, αὐτὸ τοῦτο ἀκατανόητον καὶ νομίζει βεβαίαν τὴν ὑπαρξιν ὕλικου περιέχοντος, δι' οὗ ἡ ἐνέργεια νὰ μεταβιβάξῃται. Οἱ μέγιστοι τῶν φιλοσόφων καὶ φυσικομαθηματικῶν τῆς σήμερον ἀποκηρύττουσι τὴν ἐξ ἀποστάσεως ἰδρύσιν καὶ ἐκ τῶν παλαιῶν οἱ οὐδενὸς δεῦτεροι· ὁ Huygens, ὁ Λεϊβνίτιος, Bernoulli καὶ ὁ Euler συμφωνοῦσιν αὐτοῖς. Καὶ ὅμως αἱ κατὰ καιροὺς γινόμεναι ἀπὸπειραι πρὸς ἐρμηνείαν τῆς βαρῦτητος, εἴτε διὰ τῆς κινητικῆς θεωρίας τῶν συγκρούσεων, εἴτε βοηθεία τοῦ φωταγωγοῦ αἰθέρος, πᾶσαι τελείως ἀπέτυχον. Ἡ ὑπὸ μορφὴν βαρῦτητος ἐκδηλουμένη μυστηριώδης αὐτὴ ἐνέργεια διατελεῖ εἰσέτι ἀνεξήγητος, μηδεμίαν ἄλλως τε ἀναλογίαν πρὸς τὰς ἄλλας ἐνεργείας τῆς φύσεως παρουσιάζουσα. Τὸ φῶς, ἡ θερμότης, ὁ ἤλεκτροισμὸς διαδίδονται διὰ τοῦ αἰθέρος δαπανῶσαι χρόνον καὶ ἡ ταχύτης τῆς διαδόσεως αὐτῶν μετρεῖται, ἐνῶ ἡ βαρῦτης δρᾶ ἀκαριαίως καὶ ἀπὸ μεγίστων ἀποστάσεων. Οὐδὲν σῶμα παρεντιθέμενον δύναται νὰ ἀνακόπη ἢ καὶ πῶς νὰ ἀμβλύνη τὴν ἐνέργειαν αὐτῆς. Ἀσκεῖται κατὰ γραμμὴν εὐθείαν, μὴ ἀνακλωμένη μὴ διαθλωμένη, μὴ πολενομένη καὶ τὸ πάντων παραδοξότατον κατ' ἀντίθεσιν πρὸς πάσας τὰς ἄλλας τῆς ἐνεργείας μορφὰς οὐδαμῶς ἐξαντλουμένη.

Ὅμοίως ἡ ἀτομικὴ θεωρία προσκόπτει εἰς οὐσιώδεις δυσχερείας· οἱ μέγιστοι τῶν σοφῶν δὲν ἠδυνήθησαν ἐτι νὰ ὀρίσωσι τὰς ἰδιότητας τῶν ἀτόμων, δι' ὧν νὰ ἐρμηνεύωνται τὰ φαινόμενα τῶν ἀτομικῶν ἀντιδράσεων· δι' ἡ ὕλη ἐστὶ διαιρητὴ καὶ μεμερισμένη τοῦτο πασιδῆλως παρέχεται ὑπὸ τῆς παρατηρήσεως· ἀλλὰ μέχρι τίνος ὀρίου ἐξικνεῖται ὁ μερισμὸς οὗτος καὶ ὁποῖον δέον νὰ φανταζώμεθα τὸ χημικὸν ἄτομον καὶ πῶς ἐξηγῶνται αἱ χημικαὶ αὐτῶν ἰδιότητες τοῦτο ἐνδιαφέρει καὶ τοῦτο διατελεῖ ἄγνωστον. Ἡ μέχρι χθὲς ἰσχύουσα ὑπόθεσις καθ' ἣν

τὰ άτομα θεωροῦντο ὡς ψήγματα ὕλης στερεᾶς ἀποδοτέα εἰς πλάτην λίαν συγγνωστήν, προσελθοῦσαν πιθανώτατα ἐξ εὐνοήτου συγχύσεως τῆς ἐξελίξεως τῶν ἡμετέρων περὶ τῶν ὄντων ἰδεῶν πρὸς τὴν πραγματικὴν τῶν ὄντων ἐξέλιξιν. Μέχρις ἐσχάτων ἡ στερεὰ κατώστασις ἐνομιζέτο ἢ ἀπλουσιτέρα καὶ ὁμαλωτέρα τῆς ὕλης μορφῆς, διότι αὐτὴ πρώτη καὶ εὐχερέστερον εἰς τὰς ἡμετέρας αἰσθήσεις ὑποπεσοῦσα καὶ πρώτη ἐμελετήθη. Ἦν ἄρα λίαν φυσικὸν ἐπὶ τῆς στερεᾶς μορφῆς νὰ θεμελιώσῃ τὴν ἀτομικὴν θεωρίαν καὶ νὰ φαντασθῶσι πάντα τὰ σώματα, στερεὰ ὑγρὰ καὶ ἀέρια, ὡς ἀποτελούμενα ἐκ στερεοῦ κοκκοῦ, ὧν τὰ ἐλαχίστων διαστάσεων ψήγματα μᾶλλον ἢ ἥτιον συνέχονται δι' ἀμοιβαίας τινὸς ἀνεξηγήτου ἕλξεως. Ἡ ἀτομικὴ ὑπόθεσις μεταφέρουσα τὰς χημικὰς ιδιότητας τοῦ σώματος ἐπὶ τὰ μόρια καὶ άτομα αὐτῶν μετατοπίζει ἀπλῶς τὸ πρόβλημα, ὅπερ ὑφίσταται οὐκ ὀρθοῦν διὰ τὸ ἄτομον, ὡς τέως ὑφίστατο διὰ τὸ ὄλον σῶμα.

Τὰ δὲ κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα εἶη παρατηρηθέντα φαινόμενα τῆς ἐκπομπῆς, ἰδίᾳ ἀπὸ τοῦ Οὐρανίου, τοῦ Θορίου καὶ μάλιστα τοῦ Ραδίου καὶ τὰ ἀκριβέστερον μελετηθέντα τῆς καθοδικῆς ἀκτινοβολίας ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν σωλῆνων τοῦ Crookes, ὡς καὶ τὰ συναφῆ πρὸς τὰ ἐν τοῖς ἀερίοις σχηματιζόμενα ἰόντα πορέχουσι καὶ ταῦτα δυοχερείας ἀντιλήψεως καὶ ἐρμηνείας, τῶν φυσικῶν μὴ δυναθῆντων εἶη νὰ ὑπαγάγῃ αὐτὰ εἰς τὰς προεκτεθείσας γενικὰς τῆς φυσικῆς ἀρχάς.

Τὰ ἀέρια, ὡς γνωστόν, εἶσι κάκιστοι ἀγωγοὶ τοῦ ἠλεκτροισμοῦ ἐφ' ὅσον δὲν ὑποβάλλονται εἰς μεγάλας διαφορὰς τάσεων ἱκανὰς νὰ καταβάλῃ τὴν διηλεκτρικὴν αὐτῶν συνεκτικότητα. Ὄταν ὅμως διελαύνονται ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ Röntgen ἢ τῆς ἀκτινοβολίας τῶν ἀκτινοενεργῶν λεγομένων σωμάτων καθίστανται ἀγωγὰ καὶ ὑπὸ συνθήκας ἀναλόγους πρὸς τὰς παρατηρουμένας κατὰ ἡν διόδον τοῦ ἠλεκτρικοῦ ρεύματος, διὰ ρευστῶν ἠλεκτρολυτικῶν διοχετευομένου, σχηματίζονται καὶ

ἐν τοῖς ἀερίοις ἰόντα θετικῶς ἠλεκτρισμένα καὶ ἰόντα ἀρνητικῶς ἠλεκτρισμένα. Αἱ ταχύτητες τῶν ἰόντων τούτων μετροῦνται ὡς καὶ τὰ ὑπ' αὐτῶν μεταφερόμενα ἠλεκτρικὰ ποσὰ μετρεῖται ἄρα ἡ κινουσα αὐτὰ δύναμις· καί, βοηθείᾳ τοῦ πασιγνώστου καὶ θεμελιώδους τῆς μηχανικῆς νόμου, λογίζεται ἡ μᾶζα αὐτῶν· αἱ μᾶζαι αὐταὶ κατὰ τὰς συνθήκεις θερμοκρασίας εὐρίσκονται οὔσαι μείζονες τῆς μάζης τῶν μορίων· εἰς θερμοκρασίας ὅμως ὑψηλοτέρας, ὅτε ὁ μοριακὸς σάλος παραλύει πάντα ἐνδεχόμενον μοριακὸν δεσμόν, πολλῶν ἐλάσσονες εἰσίν, τῶν μὲν θετικῶν ἰσοδυναμοῦσαι τότε πρὸς τὰς τῶν ἀτόμων, τῶν ἀρνητικῶν ὅμως χιλιάκις περιῖπον μικρότεροι. Τὰ ἐλάχιστα ταῦτα ἠλεκτρισμένα σωμάτια ἐκλήθησαν άτομα ἠλεκτρικὰ ἢ ἠλέκτρια. Ἀκριβεστέρα δὲ μελέτη τῶν καθοδικῶν ἀκτίνων καὶ μάλιστα ἡ παρατηρουμένη ἐκτροπὴ αὐτῶν ἐνεκα μαγνητικῆς ἢ ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας ἀπέδειξεν ὅτι ἡ ἀκτινοβολία αὕτη ἐστὶν ἔντονος ἐκπομπὴ ἀρνητικῶν ἠλεκτρίων ταχύτατα ἐντὸς τῶν σωλῆνων τοῦ Crookes φερομένων. Ἡ ταχύτης καὶ ἡ μᾶζα αὐτῶν εἰσὶν ἀνεξάρτητοι τῆς χημικῆς συστάσεως τοῦ λίαν ἠραιωμένου ἀερίου, ἐν ᾧ ἡ ἀκτινοβολία τελεῖται· καὶ ἡ μὲν πρώτη εἰρέθη οὔσα τὸ 1)10 τῆς ταχύτητος τοῦ φωτός· ἡ δὲ μᾶζα τὸ 1)1000 τῆς μάζης τοῦ ἀτόμου τοῦ ὑδρογόνου. Ἀφ' ἐτέρου παρατηρήθη ὅτι τὸ Ράδιον καὶ τὰ συγγενῆ σώματα, ἀναδίδοντα πολυσύνθετον ἀκτινοβολίαν, προκαλοῦσιν ὁμοίως τὴν γένεσιν ἰόντων ἐν τοῖς ἀερίοις καὶ τὴν ἐξουδετέρωσιν σωμάτων ἠλεκτρισμένων. Ἡ τοῦ Ραδίου μάλιστα ἀκτινοβολία αἴσα ἐντονωτάτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἀκτίνων α, ἐκπομπῆς θετικῶν ἠλεκτρίων, ἐκ τῶν ἀκτίνων β, ἐκπομπῆς ταχύτερας ἀρνητικῶν ἠλεκτρίων καὶ ἐκ τῶν ἀκτίνων γ ἀναλόγων πρὸς τὰς τοῦ Röntgen, διαπερωσῶν τὰ σώματα καὶ μηδαμῶς ὑπὸ τῶν μαγνητῶν παθαινομένων κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς ἀκτίνας α καὶ β ἀντιθέτως τῇ ἐπηρείᾳ τῶν μαγνητῶν ἐκτραπομένας. Αἱ ἀκτινοβολαὶ α἗ται προκαλοῦσι φαινόμενα

SISMANOGLIO

χημικά, φυσιολογικά, φωτεινά και θερμομαντικά παρατηρηθέντα ἐπ' ἐσχάτων ὑπὸ τοῦ Curie, Rutherford, Thomson καὶ ἄλλων.

Ἡ ἰδιότης αὕτη τῆς ἐκπομπῆς πιθανῶς ἐστὶ γενικωτάτη χαρακτηρίζουσα πάντα τὰ σώματα. Ὁ Gustave le Bon πρὸ πολλοῦ παρετήρησεν ὅτι ἐλαχίστει ἀπορροή, ἀκτὶς φωτός, ὀλίγη θέρμανσις ἢ πᾶσα ἄλλη αἰτία ταραχῆς τοῦ ἀτομικοῦ συστήματος προκαλεῖ τὴν ὑπὸ μορφὴν ὕλικῆς ἐκπομπῆς ἀποσύνθεσιν τῶν ἀτόμων. Μετὰ τὰς τελευταίας δὲ παρατηρήσεις τοῦ Ramsay κοινῶς ὁμολογεῖται ὅτι τὰ ἄτομα τῆς ὕλης ἐκσφενδονίζουσι περὶ αὐτὰ μετὰ μεγίστων ταχυτήτων ἐλάχιστα μέρη, ἀγνώστου ἔτι φύσεως, πάντως ὅμως συντελοῦντα εἰς βραδυτάτην μὲν, ἄφικτον ὅμως καὶ βεβαίαν αὐτῶν καταστροφὴν.

Ἡ θεμελιώδης ἄρα ἰδιότης τῆς ὕλικῆς σταθερότητος, τοῦ ἀκαταστρέπτου ἦτοι καὶ αἰωνοβίου τῶν ἀτόμων κατὰ τὴν θεωρίαν ταύτην ἐντελῶς ἀνατρέπεται. Καὶ ναὶ μὲν ὁ βραδὺς οὗτος τῶν ἀτόμων ἀφεταιρισμὸς οὐσιώδη πάντως θὰ ἐπενέγκῃ τροπὴν εἰς τὰς περὶ τῶν ὄντων καὶ τῶν σχέσεων αὐτῆς ἀντιλήψεις ἡμῶν ἀλλ' ἡ ἀρχὴ τοῦ σταθεροῦ τῆς μάζης θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξακολουθῇ ἰσχύουσα μεταφερομένη ἀπὸ τῶν ἀτόμων ἐπὶ τὰ μέρη αὐτῶν, ἐὰν ταῦτα διετήρουν τὰς μάζας αὐτῶν ἀμεταβλήτους. Τὰ πειράματα ὅμως τοῦ Kaufmann ἔδειξαν ὅτι ἡ ἀδράνεια τῶν ἠλεκτροίων σταθερὰ ἐφ' ὅσον ταῦτα γέρονται μετὰ ταχυτήτων μὴ μεγίστων ἀυξάνεται μετὰ τῆς ταχύτητος ὅταν αὕτη, ὑπερβαίνουσα ὄριον τι, τείνει νὰ ἐξισωθῇ πρὸς τὴν ταχύτητα τοῦ φωτός.

Ἄφ' ἑτέρου καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ σταθεροῦ τῆς ἐνεργείας φαίνεται δυσχερῶς συμβιβαζομένη πρὸς τὰ φαινόμενα ταῦτα. Αἰτί πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἐξηγηθῇ τὸ μικρὸν ἢ μέγα, τὸ ἐνίοτε κολλοσσιαῖον ποσὸν τῆς ἐνεργείας τῆς ἀπὸ τῶν ἀκτινοενεργῶν σωμάτων περὶ αὐτὰ ἀκτινοβολουμένης; Ὁ Curie διὰ τοῦ θαλπημέτρου ἐξηκρίβωσεν ὅτι ἕκαστον γρ. Ραδίου ἐν ἐκάστη ὥρᾳ ἐκλύει θερμότητα 100 θαλπερῶν, ἦτοι ἐνεργεῖαν ἰσοδύναμον

πρὸς 42650 χιλιογραμμόμετρα καὶ ἐπομένως ἱκανὴν νὰ ὑψώσῃ εἰς ὕψος 50 μέτρων βάρος 853 χιλιογράμμων! Πόθεν τρέφεται ἡ ἐνέργεια αὕτη, ἀφοῦ ἡ παρατήρησις μαρτυρεῖ ὅτι δὲν λαμβάνεται ἔξωθεν, ἡ δὲ θεμελιώδης τῆς Φυσικῆς ἀρχὴ διδάσκει ὅτι ἡ ἐνέργεια δὲν δημιουργεῖται;

✱

Ἔνεκα πάντων τῶν λόγων τούτων οἱ περὶ τὴν μελέτην τῆς φύσεως ἀσχολούμενοι ἤρξαντο σοβαρῶς σκεπτόμενοι περὶ τῶν μέχρι τοῦδε παραδεγμένων ἀρχῶν καὶ ὑποθέσεων καὶ ταχέως λαθάνουσα ὑποφαίνεται ἢ καὶ φανερὰ ἐκδηλοῦται τροπὴ τις καὶ ἀλλοιώσις τῶν περὶ τῶν ὄντων ἰδεῶν.

Τὰ ἄτομα δὲν θεωροῦνται πλέον ὡς πραγματικὰ ἄτομα, ψήγματα ὕλης ἀπολύτως στερεῆς, ἀλλ' ὡς συστήματα πολυμερῆ, ἀνάλογα πρὸς τὰ πλανητικά, ἐν οἷς ἐλάχιστα ὕλικὰ μέρη περιδινούνται μετὰ μεγίστων ταχυτήτων περὶ τινα πυρῆνα. Ἡ κινητικὴ ἐνέργεια τῶν μερῶν τούτων δύναται ἐν μέρει νὰ ἐκδηλωθῇ πρὸς τὰ ἐκτός, ὅταν διὰ τινα λόγον οἰονόηται ἡ ταχύτης ἠλεκτροίων τινῶν ὑπερβάλλουσι ὄριον τι ἐκσφενδονίσῃ αὐτὰ δίκην λίθων σφενδόνης μικρῶν τοῦ πυρῆνος. Ἄφ' ἑτέρου πολλοὶ τῶν σοφῶν ταυτίζουσι κατ' οὐσίαν τὴν ὕλην καὶ τὸν ἠλεκτρισμόν, εἴτε ὕλοποιούντες οὕτω τὸν ἠλεκτρισμόν, εἴτε ἐμμένοντες μὲν εἰς τὰς προτέρας περὶ αὐτοῦ ὡς περὶ τινος αἰθερίας καταστάσεως δοξασίας, νομίζοντες ὅμως τὴν ὕλην ὡς τινα ἰδιαιτέραν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἐκδήλωσιν.

Ἄλλοι πάλιν τολμηρότεροι καὶ ἐξόχως διζοσπαστικοὶ ἐπιτίθενται λάβροι κατὰ τὴν τῶν προεκτεθεισῶν δύο τῆς Φυσικῆς ἀρχῶν καὶ κατὰ τοῦ δυναμικοῦ συστήματος τῆς ὕλης καὶ τοῦ αἰθέρος.

Κατ' αὐτοὺς οὐδεμίαν οὐσιώδης διάκρισις ὑφίσταται μεταξὺ ὕλης καὶ αἰθέρος. Τὰ ὕλικὰ ἄτομα εἰσὶ συστήματα εὐσταθεστάτα περικλειόμενου αἰθέρος, περικλείοντα μέγιστα ποσὰ ἐνεργ-

γείας καὶ σὺν τῷ χρόνῳ βραδύτητα διὰ ταχυτάτης ἐκπομπῆς τῶν μερῶν αὐτῶν καταστρεφόμενα. Ἡ ὕλη οὕτω ἐκλύεται εἰς αἰθέρα ἐποδιόουσα πρὸς τὰ ἐκτὸς ὅλην τὴν ἐν αὐτῇ ἐνοικοῦσαν ἐνέργειαν, μεταβαλλομένην εἰς κυμαντικὴν τοῦ αἰθέρος ἐνέργειαν· ὁ κόσμος ἄρα βαίνει βραδύτατα μὲν, μοιραίως ὅμως πρὸς τελείαν καταστροφὴν.

Κατὰ τὴν σχολὴν ταύτην αἱ ἀρχαὶ τοῦ σταθεροῦ τῆς μάζης καὶ τῆς ἐνεργείας στερούμεναι ἀπολύτου κύρους εἰσι κατὰ προσέγγισιν μόνον ἀληθεῖς, προσέγγισιν ὅμως μεγίστην λόγῳ τῆς μεγάλης βραδύτητος, μεθ' ἧς συντελεῖται ἡ καταστροφὴ τῆς ὕλης, οὗ ἕνεκα ἐνόηται αὕτη τὸν φευδῆ καὶ φαινομενικὸν τῆς σταθερότητος χαρακτῆρα. Οὐδόλως ὅμως ἀπίθανον ὁ ἄνθρωπος νὰ εὕρηται ῥόπους, δι' ὧν ἐπιταχύνων τὴν τοιαύτην εἰς αἰθέρα μετάπτωσιν τῆς ὕλης νὰ ἀντλήσῃ καὶ ἐπωφελῶς χρησιμοποιήσῃ τὴν ἐξ αὐτῆς ἐκλυομένην κολοσιμαίαν ἐνέργειαν. Τοῦτο ἔσεται τὸ μέγα πρόβλημα τῆς αὔριου.

Καὶ δυνάμεθα μὲν ἀποβλέποντες εἰς τὸ παρελθὸν καὶ τὰς λαμπερὰς καὶ ἀφθόλους ὑπηρεσίας, ὡς αἱ βάσιμοι αὐταὶ τῆς Φυσικῆς ἀρχαὶ καὶ ὑποθέσεις παρέσχον καὶ παρέχουσιν ἔτι, νὰ χαρακτηρίσωμεν τὰς καιροφανεῖς ταύτας ἀποπειράς ὡς ἀληθῆ τολμήματα, ἀλλ' εἰς τὰς τοιαύτας ἡμῶν κρίσεις δέον νὰ οπεύδωμεν βραδέως, διδασκόμενοι ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ἐπιστήμης ὅτι αὕτη προοιβάσκει οὐχὶ μόνον διὰ τῆς περισκεμμένης καὶ βραδυπορούσης ἐρεῦνης τῶν πολλῶν, ἀλλ' ἐνίοτε διὰ τολμηρῶν ἀλμάτων διανοιῶν τὰ πρόσω μᾶλλον ἢ τὰ ὀπίσω θεωρουσῶν.

Ἐκ τῶν προλεχθέντων δῆλον γίνεται, Παναγιώτατε Δέσποτα, ὅτι οὐ μόνον δὲν ἐπειτεύχθη, ὡς ἠλπίζετο ἡ βοήθεια τῶν προεκτεθεισῶν ἀρχῶν ἐρμηνεία τῆς παγκοσμίου βαρύτητος καὶ τῶν παμπληθῶν καὶ ποικίλων ἐκδηλώσεων τῆς χημικῆς φιλίας, ἀλλὰ καὶ νέα φαινόμενα παρατηροῦνται δυσχερῶς πρὸς αὐτὰς συμβιβαζόμενα.

Ἀκριβῶς δ' ἕνεκα τούτων ἡ τέως ἐν τῇ ἐπιστήμῃ κρα-

τοῦσα συμφωνία περὶ τῶν γενικῶν τούτων ἀρχῶν καὶ ὑποθέσεων ἐλέγχεται κλονιζομένη, διάστασις δὲ γνώμων ἀντιπικουσῶν διαδέχεται αὐτήν.

Ἡ θεωρητικὴ ἄρα Φυσικὴ δὲν ἠδυνήθη ἔτι νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ἐπαγγελίας αὐτῆς, διατυποῦσα γενικωτάτας ἀρχὰς δεσποζούσας ἐπὶ πάσης ἐκδηλώσεως τῆς ἀμοιβαίας τῶν σωμάτων ἐνεργείας. Καὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἐπιστημόνων κατ' ἐξοχὴν αἰσιόδοξοι δὲν ἀπέβαλον τὴν ἐλπίδα τῆς ἐν προσεχεῖ ἢ καὶ μεμακροσμένῳ μέλλοντι ἀποκαλύψεως τοῦ πανταχόθεν περιβάλλοντος ἡμᾶς μυστηρίου· ἄλλοι ὅμως θεωροῦσι χιμαιρικὴν τὴν εὐγενῆ ταύτην ἐλπίδα.

Ἡ οὐσία τῶν ὄντων διέφυγε, διαφεύγει, καὶ πιθανώτατα θὰ διαφεύγῃ πάντοτε τὴν ἀνθρωπίνην ἐρευναν. Κύπτοντες εἰς τὸ φρέαρ τῆς ἀληθείας διαβλέπομεν εἰς τὰ ἤρεμα καὶ ἀμυδρῶς φωτιζόμενα ὕδατα αὐτοῦ μορφῆν, ὁμοιάζουσιν μᾶλλον πρὸς τὴν ἡμετέραν ἢ πραγματικότης κρύπτεται οὕτω ἀνακλώου πρὸ ἡμᾶς τὸ ἐξ ἡμῶν φῶς.

Ὁ ἄνθρωπος πρὸς θεραπείαν τῶν πολυπληθῶν αὐτοῦ ἀναγκῶν, μάλιστα δὲ τῆς ἀπασῶν ἐπιτακτικωτέρας, τῆς ψυχικῆς ἀνάγκης τοῦ ἀκαθέκτου πρὸς τὸ εἶδέναι πόθου, πειρᾶται νὰ ἐννοήσῃ τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον. Ὁ τρόπος ὅμως τῆς ἐνεργείας τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦ καὶ ἡ συμφυῆς τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἀτέλεια τῆς μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου ἐπικοινωνίας δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἄμεσον αὐτοῦ κατανόησιν. Ἀναγκαζόμεθα ὅθεν νὰ δημιουργῶμεν κόσμους φανταστούς πολλῶ τῆς πολυδαυδάλου πραγματικότητος ἀπλουστερούς, ἐπὶ μᾶλλον δὲ καὶ μᾶλλον συμφωνοτέρους πρὸς αὐτὴν ἢ τοῦλάχιστον πρὸς τὰς ὑποπιπτούσας εἰς τὴν παρατήρησιν ἡμῶν φάσεις αὐτῆς καὶ τούτους εἰς ἐκείνην νὰ ὑποκαθιστῶμεν.

Οἱ τοιοῦτοι κόσμοι καθαρῶς πνευματικὰ δημιουργήματα εἰσι βεβαίως σαφῶς ἀντιληπτοί, ἀλλὰ φέρουσι φανερόν τὸν ὑποθετικὸν αὐτῶν χαρακτῆρα. Ἐντεῦθεν ἡ μακρὰ σειρὰ τῶν

φιλοσοφικῶν συστημάτων, περὶ ὧν ἀναφέρει ἡ Ἱστορία τῆς Γνώσεως, ἡ ἀλληλουχία ἤτοι τῶν κατὰ καιροὺς περιφρήμων περὶ φύσεως ὑποθέσεων ἡ ἐν τῷ συνόλω αὐτῆς καταρτίζουσα πρόοδον φιλοσοφικῆς ἐρεῦνης.

Καὶ δὲν ἀμφιβάλλομεν μὲν ὅτι τὸ θεωρητικὸν τῆς Φυσικῆς ἔργον καταλλήλως ἐκάστοτε τροποποιούμενον καὶ ἀκριβέστερον πρὸς τὰ φαινόμενα προσαρμοζόμενον βαθμιαίως προσεγγίζει πρὸς τὴν ἀντικειμενικὴν ἀλήθειαν· ἀλλ' ἄρα γε δυνάμεθα μετὰ βεβαιότητος νὰ ἀποφανθῶμεν ὅτι ἡ σειρὰ αὕτη τῶν προσεγγίσεων συγκλίνει ἐπαρκῶς πρὸς τὸ ποθητὸν τέρμα; Πολλοὶ τῶν σοφῶν ἀμφιβάλλουσι. "Ἄλλως τε καὶ ἔάν ποτε κατ' εὐτυχίῃ τινα σύμπτωσιν ἐπιτευχθῆ ἰτέλειος ταύτισμὸς τῶν ἡμετέρων ὑποθέσεων καὶ τῶν ἀληθῶν τῶν φαινομένων αἰτίων, οὐδὲν διαθέτομεν μέσον πρὸς ἐξακριβῶσιν αὐτοῦ, τοῦ ἐκ τῆς παρατηρήσεως ἐλέγχου πληροφοροῦντος περὶ τῆς πιθανότητος μόνον καὶ οὐδαμῶς περὶ τῆς ἀπολύτου ἀληθείας τῶν προϊόντων τοῦ ἡμετέρου νοῦ.

Οὐχ ἦτιον τὸ ἔργον τῆς θεωρητικῆς περὶ φύσεως μελέτης εἶναι πολύτιμον. Αἱ κατὰ καιροὺς διατυπούμεναι ὑποθέσεις παρέχουσαι πιθανὴν καὶ πρόσκαιρον ἔσιω τῶν φαινομένων συσχετίσιν ὁδηγοῦσι καρποφόρως τὴν παρατήρησιν. Εἶναι ἀνίκανος ὁ φυσικὸς νὰ προβῆ καὶ εἰς τὸν ἀπλούστερον πειραματισμόν, ἔάν μὴ ὑπὸ τινος ὑποθέσεως ὁδηγῆται. Ἡ νεωστὶ ἄρα ἐν τῇ ἐπιστήμῃ εἰσαχθεῖσα θεωρία τῶν Ἴόντων καὶ ἠλεκτρικῶν, βαθέως ἤδη ἐν αὐτῇ εἰσχωρήσασα, κέκληται, εἴτε συμβιβαζομένη μετὰ τῶν γενικῶν τῆς Φυσικῆς ἀρχῶν καταλλήλως ἐν ἀνάγκῃ τροποποιουμένων, εἴτε καὶ ἀνατρέπουσα αὐτὰς καὶ νέας γενικωτέρας εἰς αὐτὰς ὑποκαθιστῶσα, νὰ παράσχη ἐπὶ τινα χρόνον βραχὺν ἢ μακρὸν τὴν ἀπαραίτητον πτυχίδα πρὸς ἐπιτυχίῃ τοῦ ἀπεράντου τῆς φύσεως ἐδάφους διερεῦνησιν.

Ἀκριβῶς δὲ διερχόμεθα νῦν τὴν κρίσιμον ταύτην ἐποχὴν τῆς συγκρούσεως τῶν νεωτέρων πρὸς τὰς παλαιότερας ὑπο-

θέσεις, ἐνθυμίζουσιν τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας τοῦ 18ου αἰῶνος, ὅτε ἡ μὲν Μηχανικὴ περὶ θερμότητος θεωρία ἤρξατο ὑπονομεύουσα τὴν φλογιστικὴν ὑπόθεσιν, ὁ δὲ Galvani παρατηρῶν σπασμωδικὰς τινὰς κινήσεις τῶν μηρῶν βατράχου παρεῖχε τὴν πρώτην ἀφορμὴν πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ πανισχύρου σήμερον ἠλεκτρικοῦ ρεύματος.

Αἱ τοιαῦται κρίσιμοι ἐποχαί, ἐποχαὶ συζητήσεως καὶ ἐρεῖνης ὑπῆρξαν ἀείποτε γονιμώταται· διὸ καὶ εὐθαρσῶς εὐαγγελίζομαι ὅτι εὐδοκίμεθα εἰς τὰς παραμονὰς μεγάλων καὶ σπουδαίων ἀνακαλύψεων.

Τῇ η΄ Ἰουνίου μετὰ τὴν θείαν ἱερουργίαν ἠύλο-
γήθη ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος τοῦ
Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίου Ἰωακείμ τοῦ Γ΄ ἡ
λῆξις τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1907—1908 διὰ τῆς νενομι-
σμένης ἱερᾶς τελετῆς παρισταμένων ἐν αὐτῇ τῶν σεβ:
Ἀγίων Συνοδικῶν, τῶν Ἐφόρων τῆς Σχολῆς, τῶν Κα-
θηγητῶν καὶ μαθητῶν αὐτῆς καὶ πολλῶν ἄλλων λογίων
καὶ φιλομούσων.

Ληξάσης τῆς τελετῆς ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ Σχολάρ-
χου ἡ ἐξῆς *ἔκθεσις* τῶν πεπραγμένων ἐν τῷ καθιδρύ-
ματι κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1907—1908.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΩΝ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΕΝ Τῇ ΜΕΓ. ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛῆΙ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 1907—1908

ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΙΣΑ ΓΠΟ ΤΟΥ ΣΧΟΛΑΡΧΟΥ

Μ. ΣΑΡΔΕΩΝ ΜΙΧΑΗΛ ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΥ

τῇ η΄ Ἰουνίου 1908.

*Παναγιώτατε Δέσποτα,
Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,
Μεγάτιμοι τῆς Σχολῆς Ἐφοροί,
καὶ ἡ λοιπὴ φιλόμουσος δμῆγυρις,*

Τῇ εὐδοκίᾳ τοῦ Παναγάρχου Πατρὸς τῶν φώτων συνετε-
λέσθη αἰσίως καὶ τὸ σχολικὸν ἔτος 1907—1908 λειτουργησά-
σης ἐν αὐτῷ τῆς Σχολῆς τακτικῶς καὶ ἀπροσκοπίτως ὑπὸ τὴν
σκέπην τῆς σεπτῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας. Στοιχῶν δὲ τοῖς νενο-
μισμένοις ἐκτίθημι σήμερον δημοσίᾳ τὰ κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος
ἐν τῷ ἀνωιάτῳ τούτῳ παιδευτηρίῳ πεπραγμένα ἀφηγούμενος
ταῦτα ὅσον ἔνεστι συντόμως.

Α΄

Ἡ ἐγγραφὴ τῶν μαθητῶν ἐν τῷ Μητρώῳ τῆς Σχολῆς,
ἀρξαμένη τῇ 20 Αὐγούστου τοῦ παρελθόντος ἔτους, διεξήχθη
κατὰ τὰς σχετικὰς διακελεύσεις τοῦ διέποντος αὐτὴν Κα-
νονισμοῦ, ἐφαρμοσθείσας ἐν πάσῃ τῇ δυνατῇ ἀκριβείᾳ.

Ἐνεγράφησαν δὲ ἐν ὄλῳ μαθηταὶ παλαιοὶ τε καὶ νέοι 440. Ἐκ τούτων 34 ἀπειτέλεσαν τὴν Α' τάξιν τῆς Σχολῆς, 63 τὴν Β', 64 τὴν Γ', 103 τὴν Δ', 49 τὴν Ε', 39 τὴν ΣΤ', 32 τὴν Ζ' καὶ 24 τὴν Η', τὴν ἀνωτάτην τῆς Σχολῆς τάξιν.

Ἐκ τῶν τῆς Α' τάξεως παλαιοὶ μαθηταὶ ἦσαν 5, μὴ προβιβασθέντες κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος εἰς τὴν Β' δι' ἀνικανότητα. Ἐκ τῶν τῆς Β' παλαιοὶ ἦσαν 31, νέοι δὲ 32· ἐκ τῶν τῆς Γ' παλαιοὶ 37, νέοι δὲ 27· ἐκ τῶν τῆς Δ' παλαιοὶ 65, νέοι δὲ 38· ἐκ τῶν τῆς Ε' παλαιοὶ 44, νέοι δὲ 5· ἐκ τῶν τῆς ΣΤ' παλαιοὶ 37, νέοι δὲ 2· οἱ δὲ τῆς Ζ' καὶ Η' ἅπαντες παλαιοὶ. Εἶχε δὴλα δὴ ἡ Σχολὴ κατὰ τὸ λήγον τοῦτο ἔτος νέους μαθητάς 134, ὅσους νέους ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν δὲν εἶχεν ἐγγράφει.

Ἐκ τῶν μαθητῶν τούτων 116 κατήγοντο ἐκ τῆς πρωτευούσης καὶ τῶν περιχώρων, 290 ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Κράτους καὶ 12 ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς.

Ἐκ τούτων ἦσαν ἐγγεγραμμένοι ἐν ταῖς 4 τάξεσι τοῦ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1902—1903 λειτουργούντος ἐν τῇ Σχολῇ διδασκαλείου 69, ἐξ ὧν 18 ἀπετέλουν τὴν Α' τάξιν αὐτοῦ, ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς Ε' τάξεως τῆς Σχολῆς, 22 τὴν Β' τάξιν, ἐκ τῶν τῆς ΣΤ' τάξεως τῆς Σχολῆς, 16 τὴν Γ' τάξιν, ἐκ τῶν τῆς Ζ' τῆς Σχολῆς, καὶ 13 τὴν Δ', ἐκ τῶν τῆς Η' τάξεως τῆς Σχολῆς, τῆς τῶν τελειοφοίτων.

Β'

Ἡ διδασκαλία τῶν μαθημάτων ἤρξατο, ὡς εἴθισται, τῇ α' Σεπτεμβρίου, ἀμέσως μετὰ τὴν εὐλογίαν τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους ὑπὸ τῆς σεπτιῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας. Ἐγένετο δὲ αὕτη ὑπὸ τῶν ἐλλογίμων Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς μετὰ τῆς δεύσης φιλοπονίας οὐμφώνως τῷ ὑπὸ τῆς σεβαστῆς Ἐφορείας κεκυρωμένῳ προγράμματι τῶν μαθημάτων τοῦ ἔτους. Ἐδιδάχθησαν δέ:

α') Ὀρησκευτικά.

Ἐν τῇ α' τάξει, τῇ κατωτάτῃ, ἡ Ἱερὰ Ἱστορία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης·

ἐν τῇ β' τάξει, ἡ Ἱερὰ Ἱστορία τῆς Καινῆς Διαθήκης·

ἐν τῇ γ' τάξει, Λειτουργικὴ στοιχειώδης·

ἐν τῇ δ' τάξει, Ἱερὰ Κατήχησις σύντομος καὶ Ἐρμηνεία τῆς ἐπὶ τοῦ ὄρους διδαχῆς τοῦ Κυρίου·

ἐν τῇ ε' τάξει, Εἰσαγωγή εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφὴν σύντομος·

ἐν τῇ σ' τάξει, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία συνοπτικῶς ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τοῦ 700.

ἐν τῇ ζ' τάξει, Συνέχεια Ἐκκλησιαστ. Ἱστορίας μέχρι τοῦ 1700·

καὶ ἐν τῇ η' τάξει, Σύντομος Χριστιανικὴ Ἠθική.

β') Ἑλληνικά.

Ἐν τῇ α' τάξει: Μῦθοι Αἰσώπου, Ἀποφθέγματα καὶ Γνωμικὰ κατ' ἐκλογὴν. Γραμματικὴ μέχρι τῶν ἀνωμάτων ῥημάτων. Ὀρθογραφικαὶ καὶ Συνθετικαὶ ἀσκήσεις.

Ἐν τῇ β' τάξει: Ξενοφῶντος, Κύρου Ἀναβάσεως βιβλ. Α', Κύρου Παιδείας βιβλ. Α', καὶ ἐκ τοῦ Β' βιβλίου τὸ β' κεφάλαιον. Γραμματικὴ ἀπὸ τοῦ ῥήματος καὶ ἐφεξῆς.

Ἐν τῇ γ' τάξει: Ξενοφῶντος, Ἑλληνικῶν Βιβλ. Α' καὶ τὸ α' καὶ β' κεφάλαιον τοῦ Β' βιβλίου. Λυσίου ὁ Ἐπιτάφιος καὶ ὁ κατ' Ἐρατοσθένους. — Γραμματικῆς, τὸ Ἐτυμολογικόν. — Συντακτικὸν ἐξ ἀρχῆς μέχρι τοῦ περὶ ἄρθρον.

Ἐν τῇ δ' τάξει: Ξενοφῶντος Ἀπομνημονεύματα βιβλ. Α', Δημοσθένους, οἱ τρεῖς Ὀλυνθιακοί—Πλουτάρχου, Θεμιστοκλῆς καὶ Ἀριστείδης. — Συντακτικὸν ἀπὸ τῶν ἀντωνυμιῶν μέχρι τέλους. — Γραμματικῆς, τὰ ἀνώμαλα ῥήμ.

- Ἐν τῇ ε' τάξει: Ὀμήρου Ὀδυσσεΐας Α', Β', Γ', Δ', Ε', Ζ', Η', Θ' καὶ Ι'.—Πλάτωνος, Ἀπολογία Σωκράτους καὶ Κρίτων.—Ἡροδότου τεμάχια διάφορα κατ' ἐκλογήν.
- Ἐν τῇ ς' τάξει: Ὀμήρου Ἰλιάδος Α', Β', Γ' καὶ Δ'.—Θουκυδίδου τὸ Γ' καὶ Δ' βιβλίον.—Πλάτωνος, Εὐθύφρων καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ Λάχης.—Μελικῶν καὶ Λυρικῶν ἀποσπάσματα.
- Ἐν τῇ ζ' τάξει: Θουκυδίδου τὸ Α' καὶ Β' βιβλίον. Εὐριπίδου, Ἐκάβη καὶ Ἰφιγένεια ἢ ἐν Ταύροις.—Πλάτωνος, Φαίδων.—Ὀμήρου, Ἰλιάς.—Θεοκρίτου, Εἰδύλλια δύο.
- Ἐν τῇ η' τάξει: Αἰσχύλου, Ἀγαμέμνων.—Ἀριστοφάνους, Ἰππεῖς.—Πινδάρου τὸ Δ', Ε', Η', Θ', Γ', ΙΑ' καὶ ΙΒ' Ὀλύμπιον καὶ τὸ Β' καὶ Γ' Πύθιον.

γ') Συνθέσεις.

Ἐν ἀπάσις ταῖς τάξεσιν.

δ') Ἑλληνικὴ Γραμματολογία.

Ἐν τῇ ζ' καὶ η' τάξει

ε') Λατινικά.

- Ἐν τῇ δ' τάξει: Ἀναγνωστικόν—Γραμματικῆς τὸ ἥμισυ, —Μεθόδου τὸ ἥμισυ.
- Ἐν τῇ ε' τάξει: Κορνηλίου Νέπωτος, Μιλτιάδης, Πανσανίας καὶ Κίμων.—Γραμματικῆς συνέχεια.—Μεθόδου συνέχεια.
- Ἐν τῇ ς' τάξει: Ἰουλίου Καίσαρος βιβλ. Γ' κεφ. 1—20.—Κικέρωνος κατὰ Κατιλίνα Γ' κεφ. 1—19.—Συντακτικὸν ἐπίτομον μετ' ἀσκήσεων.
- Ἐν τῇ ζ' τάξει: Σαλλουστιίου Κατιλιναϊκὸς Α' κεφ. 1—21.—Τακίτου, Χρονικὰ κεφ. 1—9.—Ὀβιδίου, Μεταμορφώσεις βιβλ. Ζ' σιχ. 1—170.

- Ἐν τῇ η' τάξει: Βιογραφίαι Αἰνεΐας βιβλ. Α' σιχ. 1—350.—Ὀρατίου, ᾠδαὶ βιβλ. Α', α', γ', ε', κδ' καὶ λα', βιβλ. Β', ἢ ιζ', βιβλ. Γ' ἢ ιη' καὶ βιβλ. Δ' ἢ γ'.

ς') Μαθηματικά.

- Ἐν τῇ α' τάξει: Πρακτικὴ Ἀριθμητικὴ.
- Ἐν τῇ β' τάξει: Συνέχεια Ἀριθμητικῆς μέχρι τέλους.
- Ἐν τῇ γ' τάξει: Ἐπαράληψις αὐτῆς ὅλης μετὰ πρακτικῶν ἀσκήσεων.
- Ἐν τῇ δ' τάξει: Θεωρητικὴ Ἀριθμητικὴ.
- Ἐν τῇ ε' τάξει: Πρακτικαὶ ἀριθμητικαὶ ἀσκήσεις μετὰ πρακτικῶν προβλημάτων, ἰδίως ἐμπορικῶν καὶ τραπεζιτικῶν.—Ἀλγεβρα καὶ Γεωμετρία.
- Ἐν τῇ ς' τάξει: Συνέχεια τῶν τριῶν τῆς ε' μαθημάτων.
- Ἐν τῇ ζ' τάξει: Τριγωνομετρία.
- Ἐν τῇ η' τάξει: Κοσμογραφία.

ζ') Φιλοσοφικά.

- Ἐν τῇ ς' τάξει: Εἰσαγωγή εἰς τὴν Φιλοσοφίαν καὶ Ψυχολογία.
- Ἐν τῇ ζ' τάξει: Λογικὴ καὶ Ἠθικὴ στοιχειώδης. Καὶ ἐν τῇ η' τάξει: Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας.

η') Πολιτικὴ Ἱστορία.

- Ἐν τῇ β' τάξει: Ἱστορία Ἑλληνικὴ συνοπτικῶς.
- Ἐν τῇ γ' τάξει: Συνέχεια τῆς Ἑλλ. Ἱστορίας καὶ Ρωμαϊκὴ Ἱστορία.
- Ἐν τῇ δ' τάξει: Συνέχεια τῆς Ρωμ. Ἱστορίας καὶ Βυζαντιακὴ Ἱστορία.
- Ἐν τῇ ε' τάξει: Ἱστορία τῶν Ἀνατολικῶν Ἐθνῶν.
- Ἐν τῇ ς' τάξει: Ἱστορία Ἑλληνικὴ καὶ Ρωμαϊκὴ ἐκτενέστερον μετὰ τῆς προσηκούσης γεωγραφικῆς προθεωρίας,

Ἐν τῇ ζ' τάξει: Ἱστορία τῶν Μέσων χρόνων καθόλου καὶ ἢ τοῦ Βυζαντίου.

Ἐν τῇ η' τάξει: Ἱστορία τῶν Νεωτέρων χρόνων.

θ') Ἀρχαιολογία Ἑλληνική.

Ἐν τῇ ε' τάξει.

ι') Μυθολογία Ἑλληνική.

Ἐν τῇ β' καὶ τῇ γ' τάξει.

ια') Πολιτικὴ Γεωγραφία.

Ἐν τῇ α', β', γ', δ', ε' καὶ ς' τάξει.

ιβ') Μαθηματικὴ Γεωγραφία στοιχειώδης.

Ἐν τῇ δ' τάξει.

ιγ') Φυσιογνωσία.

Ἐν τῇ α' τάξει: Στοιχειώδεις γνώσεις ἐκ τῆς Ζωολογίας, Ἀνθρωπολογίας καὶ Ὄρνιθολογίας.

Ἐν τῇ β' τάξει: Στοιχειώδεις γνώσεις ἐκ τῆς Φυτολογίας.

Ἐν τῇ γ' τάξει: Στοιχειώδης Φυσικὴ Πειραματικὴ καὶ Μετεωρολογία.

Ἐν τῇ δ' τάξει: Στοιχειώδης Χημεία.

Ἐν τῇ ε' τάξει: Φυσικὴ Ἱστορία.

Ἐν τῇ ς' τάξει: Εἰδικὴ Ζωολογία.

Ἐν τῇ ζ' τάξει: Φυτολογία.

Ἐν τῇ η' τάξει: Ὄρνιθολογία, Γεωλογία καὶ Ὄρνιθογνωσία.

ιδ') Χημεία ἀνωτέρα, Ἀνόργανος καὶ Ὄργανική.

Ἐν τῇ ς' καὶ τῇ ζ' τάξει.

ιε') Πειραματικὴ Φυσικὴ ἀνωτέρα.

Ἐν τῇ ζ' καὶ τῇ η' τάξει.

ις') Τουρκικὴ γλῶσσα.

Ἐν τῇ β', γ', δ', ε', ς', ζ', καὶ η' τάξει μετὰ γραφικῶν καὶ λεκτικῶν ἀσκήσεων.

ιζ') Γαλλικὴ γλῶσσα.

Ἐν ἀπάσαις ταῖς τάξεσι μετὰ γραφικῶν καὶ λεκτικῶν ἀσκήσεων.

ιη') Καλλιγραφία.

Ἐν τῇ α', β', γ', δ' καὶ ε' τάξει.

ιθ') Ἰχνογραφία.

Ἐν τῇ α', β', καὶ γ' τάξει.

Ἐν δὲ τῶ ἀπὸ τοῦ 1902—1903 παρηρητημένῳ τῇ Σχολῇ τετραταξίῳ Διδασκαλείῳ ἐδιδάχθησαν τὰ ἑξῆς μαθήματα:

α') Ἐκ τῶν τεχνικῶν.

1—2) ἡ Καλλιγραφία καὶ Ἰχνογραφία ἐν τῇ α' καὶ β' τάξει τοῦ Διδασκαλείου, ἦτοι τῇ ε' καὶ ς' τῆς Σχολῆς.

3—4) Ἡ Μουσικὴ καὶ ἡ Γυμναστικὴ ἐν ἀπάσαις ταῖς τέσσαρσιν αὐτοῦ τάξεσιν, ἦτοι τῇ ε', ς', ζ' καὶ η' τῆς Σχολῆς.

β') Ἐκ τῶν Παιδαγωγικῶν.

1) ἡ Ἱστορικὴ Εἰσαγωγή εἰς τὴν Συστηματικὴν Παιδαγωγικὴν,

2) ἡ Παιδαγωγικὴ Ψυχολογία,

3) ἡ Γενικὴ Παιδαγωγικὴ,

4) ἡ Γενικὴ Διδακτικὴ.

Ἐν τῇ γ' τάξει τοῦ Διδασκαλείου, ἦτοι τῇ ζ' τῆς Σχολῆς.

5) ἡ Εἰδικὴ Διδακτικὴ μετὰ διδακτικῶν ἀσκήσεων (ὑποδειγματικὴ Διδασκαλία καὶ διδασκαλικαὶ ἀσκήσεις).

Ἐν τῇ δ' τάξει τοῦ Διδασκαλείου, ἦτοι τῇ η' τῆς Σχολῆς, τῇ τῶν τελιοφοίτων.

Ἐπὶ τοὺς μετὰ ζήλον διδάξαντας τὰ μαθήματα ταῦτα

ἐλλογίμους Καθηγητὰς ἐπικαλοῦμαι τὰς εὐχὰς τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας.

Περὶ τοῦ ἐν τῷ Προγράμματι τοῦ Διδασκαλείου περιειλημμένου μαθήματος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς δηλῶ, ὅτι καὶ κατὰ τὸ λῆγον ἔτος ἐδιδάχθη τοῦτο εὐδοκίμως ὑπὸ τῶν Διδασκάλων τῆς Μουσικῆς Σχολῆς, ὡς αἱ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν γενόμενα ἐξετάσεις κατέδειξαν.

Γ'

Τοιοῦτον ὑπῆρξε τὸ διδακτικὸν τῆς Σχολῆς ἔργον κατὰ τὸ λῆγον ἔτος. Κατὰ πόσον τοῦτο ἐκαρποφόρησε, θὰ δείξωσιν αἱ ἐξετάσεις, αἵτινες, ἀρξάμενοι τῇ 24ῃ τοῦ παρελθόντος μηνὸς Μαΐου, θὰ παραταθῶσι μέχρι τῆς 14ης Ἰουνίου. Ἐξητιάσθησαν δὲ μέχρι τῆς σήμερον αἱ μὲν ἐπὶ τὰ κατώτεροι τάξεις γραπτῶς μόνον ἐν ἅπασιν τοῖς μαθήμασιν ἢ δὲ ὀ γ δ ὅ η, ἢ τῶν τελειοφοίτων, εἰς διττὰς ὑποβαλλομένη ἐξετάσεις, γραπτὰς ἅμα καὶ προφορικὰς, τὰς μὲν γραπτὰς ὑπέστη μετὰ τῶν ἄλλων ἐπὶ τὰ κατωτέρων τῆς Σχολῆς τάξεων, αἱ δὲ προφορικαί, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῆς 4ης τοῦ παρόντος μηνὸς Ἰουνίου, θὰ λήξωσι τῇ προσεχεῖ Παρασκευῇ, 13ῃ Ἰουνίου, διαρκοῦσαι ἐννέα ἡμέρας κατὰ τὸ ἀπὸ τινος κρατοῦν σύστημα τῶν ἐξετάσεων. Τὰ μαθήματα δέ, ἐν οἷς ἡ τάξις αὕτη προφορικῶς δοκιμάζεται, εἰσὶ τὰ ἐξῆς ἐπτά:

- 1) ἡ Χριστιανικὴ Ἠθική,
- 2) τὰ Ἑλληνικά,
- 3) τὰ Λατινικά,
- 4) τὰ Γαλλικά,
- 5) τὰ Τουρκικά,
- 6) ἡ Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας ἢ ἡ Πολιτικὴ Ἱστορία (ἐκ περιτροπῆς), καὶ
- 7) ἡ Πειραματικὴ Φυσικὴ.

Ἐν τῶν ἐπτά τούτων μαθημάτων, ἡ πειραματικὴ Φυσικὴ,

ἐξητιάσθη ἐφέτος, καὶ ἐξαίρεσιν, γραπτῶς, μεταβάνας τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ μαθήματος τούτου ἐλλογίμου Κυρίου Κορνηλίου Σπαθάρη εἰς Εὐρώπην, ἀδεία τῆς Ἐφορείας, πρὸ τῶν προφορικῶν ἐξετάσεων.

Ἐκτὸς τῆς ἐτησίας ταύτης δοκιμασίας ὑπέστησαν οἱ μαθηταὶ τῆς Σχολῆς καὶ ἄλλην προηγηθεῖσαν δοκιμασίαν· οἱ μὲν τῶν ἐπὶ τὰ κατωτέρων τάξεων ληγούσης τῆς πρώτης ἐξαμηνίας ἐξητιάσθησαν ἐν τοῖς κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα διδασχθεῖσι μαθήμασιν, οἱ δὲ τῆς η' τάξεως κατὰ διαφόρους καιροὺς τοῦ ἔτους ἐν τοῖς ἐξῆς ἐκ τῶν κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη διδασχθέντων μαθημάτων:

- 1) τῇ Ἀλγέβρα, τῇ Γεωμετρῖα καὶ τῇ Πρακτικῇ Ἀριθμητικῇ, τῇ α' Κυριακῇ τοῦ 7/βρίου.
- 2) τῇ Ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ, τῇ Ρωμαϊκῇ καὶ τῇ Βυζαντιακῇ Ἱστορίᾳ, τῇ ε' Ἰανουαρίου.
- 3) τῇ Ψυχολογίᾳ καὶ τῇ Λογικῇ, τῇ Τρίτῃ τῆς α' ἑβδομάδος τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς.
- 4) τῇ Γεωγραφίᾳ, τῇ Παρασκευῇ, τῇ πρὸ τῆς ἑορτῆς τοῦ Λαζάρου καὶ
- 5) τῇ Χημείᾳ, τῷ Σαββάτῳ τῆς Διακαινησίμου.

Καὶ οἱ τοῦ Διδασκαλείου τρόφιμοι ὑπέστησαν τὴν ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ ὀριζομένην δοκιμασίαν, ἐξετασθέντες ἐν ἅπασιν τοῖς τοῦ ἔτους μαθήμασι κατὰ τὰς ἐν τῷ Προγράμματι τῶν ἐξετάσεων ὀριζομένας ἡμέρας.

Ἐπίσης ἰδίᾳ ἐδοκιμάσθησαν καὶ οἱ τὸ μάθημα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς διακούσαντες, οἱ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν Σχολὴν ἀποτελοῦντες, ὑπηγμένην ἀπὸ τινος εἰς τὸ Πρόγραμμα τοῦ Διδασκαλείου τῆς Σχολῆς καὶ ἐν ἄκρᾳ ἁρμονίᾳ πρὸς αὐτὸ λειτουργοῦσαν.

Μία μόνον παράβασις τοῦ περὶ ἐξετάσεων τῶν μαθητῶν τοῦ Διδασκαλείου θεσμοῦ συνέβη ἐφέτος, ὅτι δῆλα δὴ καὶ αἱ προφορικαὶ τῶν ἀποφοίτων αὐτοῦ ἐξετάσεις ἐγένοντο γραπτῶς

ἔνεκα τῆς ἀσθενείας τοῦ Καθηγητοῦ τῶν Παιδαγωγικῶν ἑλλ.
Κυρίου Ἀνθίμου Μαζουράκη.

Δ'

Αἱ ἐξετάσεις, αἵ τε ἐτήσιαι καὶ αἱ ἄλλαι, αἱ διακοῦντος τοῦ ἔτους γινόμεναι, μάλιστα δὲ αἱ πρώται, ἐξελέγχουσιν ἀκριβῶς τὸν βαθμὸν τῆς προόδου τῶν μαθητῶν· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ μὲν δὲν ἔληξαν ἔτι ἐντελῶς αἴται, — διότι αἱ προφορικαὶ τῶν τελειοφοίτων ἐξετάσεις θὰ παραταθῶσιν, ὡς εἶπον, μέχρι τῆς ἐπομένης Παρασκευῆς—τὸ δέ, διότι τὰ τετράδια τῶν γενομένων ἤδη γραπτῶν ἐξετάσεων πασῶν τῶν τάξεων δὲν ἐξηλέγησαν ἔτι ὑπὸ τῶν Καθηγητῶν, ἀκριβές τι περὶ τῆς προόδου τῶν μαθητῶν κατὰ τὸ λῆγον ἔτος δὲν δύναται σήμερον νὰ ῥηθῆ. Ἐκ τῶν καθημερινῶν ὁμως καὶ τῶν τῆς α' ἑξαμηνίας ἐξετάσεων ὡς καὶ ἐκ τῶν κατὰ διαφόρους καιροὺς τοῦ ἔτους δοκιμασιῶν τῶν τελειοφοίτων καὶ τῆς νῦν ἀπὸ τῆς 4ης τοῦ παρόντος μηνὸς διεξαγομένης προφορικῆς δοκιμασίας αὐτῶν κρίνοντες, δυνάμεθα μετὰ πολλῆς τῆς πιθανότητος εἰπεῖν, ὅτι καὶ κατὰ τὸ λῆγον τοῦτο ἔτος ἐδικαιώθησαν αἱ προσδοκίαι τῆς σεπτῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας περὶ τοῦ παιδευτηρίου τούτου καὶ οἱ περὶ τῆς εὐημερίας καὶ προκοπῆς αὐτοῦ προσπάθειαι τῶν μεγάλων Ἐφορῶν καὶ οἱ κόποι τῶν διδασκάντων.

Ταῦτα νῦν ἐν γενικότητι περὶ τῆς προόδου τῶν μαθητῶν κατὰ τὸ λῆγον σχολικὸν ἔτος. Ἡ δὲ ἀκριβεστερά περὶ ταύτης ἀνακοίνωσις γενήσεται κατὰ τὸ νενομισμένον τῆ α' τοῦ προσεχούσ Σεπτεμβρίου, ἀρχομένου τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους.

Ε'

Καὶ περὶ τῆς διαγωγῆς τῶν μαθητῶν εἴθισται κατ' ἔτος ἵνα γίνηται λόγος κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τῆς ὑπὸ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας εὐλογίας τῆς λήξεως τῶν ἐργασιῶν τοῦ σχολικοῦ ἔτους.

Τῷ ἔθει τούτῳ στοιχῶν δηλῶ, ὅτι ἡ ἐν τῇ Σχολῇ διαγωγή τῶν μαθητῶν καὶ κατὰ τὸ λῆγον σχολικὸν ἔτος δὲν ὑπῆρξε δυσάρεστος. Τινὲς μάλιστα τούτων τοιοῦτον ἐπεδείξαντο ἦθος, ὅποιον πολλὰ παιδευτήρια θὰ ἠῦχοντο νὰ διακρίνη τοὺς μαθητὰς αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐναντίον δὲν ἔλειψε. Πρὸς περιστολὴν δὲ τούτου καὶ διόρθωσιν τῶν μὴ ἀκριβῆ συναίσθησιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν ἐχόντων μετῆλθεν ἡ Σχολὴ πᾶν ὅ,τι ὑπὸ τοῦ νόμου αὐτῇ ἐπεβάλλετο καὶ ἡ μητρικὴ αὐτῆς διοργάνωσις ἐπέτρεπεν. Ἰδίᾳ τὴν προσοχὴν αὐτῆς ἐπέστησεν ἐπὶ τῆς παιθαρχίας, καλῶς γνωσκούσα, ὅτι ἄνευ ταύτης πᾶσα πρὸς ἐπιτευξίν τοῦ σκοποῦ αὐτῆς προσπάθεια μένει ἀτελεσφόρητος.

Εὐκαιρον δὲ νομίζω νὰ ἐκφράσω ἐνταῦθα τὴν θλίψιν τῆς Σχολῆς ἐπὶ τῷ ὅτι καὶ ἐφέτος λίαν εὐάριθμοι γονεῖς καὶ κηδεμόνες τῶν μαθητῶν ἐπεδείξαντο τὴν ὀφειλομένην περὶ τῆς τακτικῆς φοιτήσεως καὶ διαγωγῆς αὐτῶν πρόνοιαν καταλιπόντες εἰς μόνην τὴν Σχολὴν τὴν περὶ τούτων φροντίδα. Αὕτη ἐπραξεν πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο καὶ ἐπέτυχεν ἐν μέρει ἐν ταῖς προσπάθειαις αὐτῆς. Ἀλλὰ πολὺ μεγαλειτέρα θὰ ἦτο ἡ ἐπιτυχία, ἂν προσετίθετο καὶ ἡ ἀντίληψις τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων ὡς τοῦτο κατεδείχθη ὅπου δὲν ἔλειψεν αὕτη.

ΣΤ'

Ἀρκούμενος εἰς τὰ ὀλίγα ταῦτα, τὰ ἀποτελοῦντα μέρη πᾶσαν σχολικὴν λογοδοσίαν, μεταβαίνω ἤδη εἰς ἀφήγησιν ἄλλων τινῶν εἰς τὴν Σχολὴν ἀναφερομένων γεγονότων.

Ἐντολῇ τῆς σεβαστῆς Ἐφορείας, ἥτις καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οὐδέποτε ἐπαύσατο μεριμνῶσα ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τοῦ καθιδρύματος, ἀνεθεωρήθη ὑπὸ τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου ἐν πολλαῖς συνεδρίαις τὸ ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους καταρτισθὲν ὑπ' αὐτοῦ ἀναλυτικὸν Πρόγραμμα τῶν ἐν τῇ Σχολῇ διδασκομένων μαθημάτων καὶ ὑπεβλήθη εἰς τοὺς δόντας τὴν ἐντολὴν πρὸς μελέτην.

Ἄσθενήσαντος τοῦ Καθηγητοῦ Κυρίου Ἀνθίμου Μαζαράκη ἀρχομένης τῆς β' ἑξαμηρίας τοῦ σχολικοῦ ἔτους, τὰ ὑπ' αὐτοῦ διδασκόμενα μαθήματα, τὰ τε τῆς ἐγκυκλίου παιδεύσεως καὶ τὰ τοῦ Διδασκαλείου, ἐδιδάχθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλογίμων Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς Κυρίων Κωνσταντίνου Ζαχαριάδου, Νικολάου Βούρου καὶ Μηνῆ Ἀύθεντοπούλου, δωρεὰν ὑπὲρ τοῦ πάσχοντος συναδέλφου ἐργασθέντων. Ἐφ' ᾧ καὶ ἐκφράζει αὐτοῖς ἡ Σχολὴ θερμὰς εὐχαριστίας.

Τῇ 30ῃ Ἰανουαρίου, ἑορτῇ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ἐτελέσθη καὶ ἐφέτος τὸ νενομομένον ἐτήσιον μνημόσυνον τῆς Σχολῆς ὑπὲρ τῶν ἀοιδίμων ἰδρυτῶν, εὐεργετῶν, Ἐφόρων καὶ Καθηγητῶν αὐτῆς διὰ Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς ἱερουργίας ἐν τῷ σεπτῷ Πατριαρχικῷ ναῷ, μεθ' ἣν ἐψάλη, καθὰ εἰθισται, καὶ ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ ἐπὶ κολλύβων ἢ ἐπιμνημόσυνος ἀκολουθία. Μετὰ ταύτην ἀνεγνώσθη ὑπὸ μὲν τοῦ Ταμίου τῆς Σχολῆς Κυρίου Ι. Χατζοπούλου ἐκθεσις περὶ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως αὐτῆς κατὰ τὸ παρελθὸν σχολικὸν ἔτος 1906—1907(*) ὑπὸ δὲ τοῦ ἐκ τῶν Καθηγητῶν τοῦ καθιδρύματος, γραμματεύοντος κατὰ τὸ λῆγον ἔτος, ἑλλογίμου Κυρίου Κορηλίου Σπαθάρη σπουδαία ἐπιστημονικὴ πραγματεία «Περὶ τῶν θεμελιωδῶν νόμων τῆς Φυσικῆς». (*)

Ἡ ἐν Ἀθήναις διατρέιβουσα φιλόμουσος καὶ εὐγενὴς Κυρία Ἀργυρὸς Καλβοκορέση ἐπεδείξατο καὶ ἐφέτος τὴν πρὸς ἀπόρους μαθητὰς τοῦ καθιδρύματος στοργὴν αὐτῆς, πέμψασα δέκα καὶ πέντε λίρας Τουρκίας, ὅπως διατεθῶσιν ὑπὲρ ἀπορωτάτων μαθητῶν αὐτοῦ. Ὁ φιλόμουσος σκοπὸς τῆς εὐγενοῦς Κυρίας ἐξεπληρώθη, διανεμηθέντων Γαλλικῶν Λεξικῶν καὶ ἄλλων βιβλίων εἰς πολλοὺς τῶν ἐπιμελεστάτων μαθητῶν, ἀδυνατούντων ἄλλως ἵνα ἀποκτήσωσι ταῦτα. Λιβιβιάσθησαν δὲ τῇ ἀγαθοεργῷ δεσποίνῃ ἐγκαίρως αἱ προσήκουσαι εὐχαριστίαι.

(*) Ὅρα σελ. 13 κ. ἑ.

(*) Ὅρα σελ. 21 κ. ἑ.

Ὁ ἐν Ἀθήναις ἀποβιώσας ἀοιδίμος Κωνσταντῖνος Σεβαστόπουλος, πολλὰ κληροδοτήσας ποσὰ εἰς διάφορα εὐαγῆ καθιδρύματα, διέθετο καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν Σχολὴν τριάκοντα χιλιάδας (30000) φράγκων, ὧν ὁ ἐτήσιος τόκος θέλει χρησιμεύει ὡς βραβεῖον εἰς διαγώνισμα ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ. Εἰς τὸ διαγώνισμα τοῦτο—λέγει ὁ ἀειμνήστος ἐν τῇ διαθήκῃ—ἄπαξ τοῦ ἔτους τελούμενον, θὰ γίνωνται δεκτοὶ μόνον χρησιμοῦμαι μαθηταὶ ἀριστεύοντες ἐν τοῖς γράμμασι. Τὸ θέμα τοῦ διαγωνισμοῦ, ὀριζόμενον ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, θέλει γνωστοποιηθῆαι τοῖς διαγωνιζομένοις κατὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ διαγωνισμοῦ, θὰ ἐκτελεῖται δὲ ἐν διαστήματι ἕξ ὡρῶν ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τεσσάρων Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς. Ἡ ἐργασία ἐκάστου τῶν διαγωνιζομένων θέλει παραδίδοσθαι ἐγκλειστος καὶ ἐσφραγισμένη εἰς τριμελῆ ἀρμοδίαν κοιτῶν Ἐπιτροπῆν, ἐκλεγομένην ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Τῇ μακαρίᾳ ψυχῇ τοῦ ἀειμνήστου Κωνσταντίνου Σεβαστοπούλου ἡμολογεῖ ἡ Σχολὴ αἰδίων εὐγνωμοσύνην.

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Φεβρουαρίου μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ Ἀπριλίου τοῦ ὀδείουτος ἔτους τὰ καθήκοντα τῆς Σχολαρχίας ἐτέλεσεν ὁ σεβαστὸς Καθηγητὴς Κύριος Κωνσταντῖνος Ζαχαριάδης ἐκπροσωπῶν με ἀσθενοῦντα. Ἐπὶ τε τῇ πρόφρονι ἀναλήψει τῶν καθηκόντων τούτων καὶ τῇ ἐν προθυμίᾳ καὶ ἀκριβείᾳ πολλῇ ἐκτελέσει αὐτῶν πρὸς ἄλλοις Καθηγητικοῖς ἔργοις ἐν τε τῇ ἡμετέρᾳ Σχολῇ καὶ τῷ Ἰωακειμείῳ Παρθεναγωγείῳ, ἐκφράζω τῷ σεβαστῷ καὶ ἀγαπητῷ συναδέλφῳ θερμὰς εὐχαριστίας.—Εὐχαριστῶ ἐπίσης καὶ τῷ ἀγαπητῷ συναδέλφῳ Κυρίῳ Βασιλείῳ Μυστακίδῃ, ὅστις μετὰ τῆς αὐτῆς προθυμίας ἀνεπλήρωσέ με καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῶν θερινῶν διακοπῶν τοῦ παρελθόντος ἔτους.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο προσεκτήσατο ἡ Σχολὴ νέον Ἐφορον τὸν ἐρίτιμον Κύριον Μιλτιάδην Λογοθετίδην, ἀντικαταστήσαντα τὸν ἀποχωρήσαντα Κύριον Παραγιώτην Χρυσόν. Ὁ Κύριος Μ.

Λογοθετίδης, τέκνον τῆς Σχολῆς ἐκ τῶν ἐγκρίτων καὶ πλήρους ζήλου ὑπὲρ τῆς ἐκθροφῆς αὐτὸν μητρός, χρηστὰς παρέχει ἐλπίδας, ὅτι μεγάλως ὠφελήσει αὐτὴν διὰ τελεσφόρου μετὰ τῶν ἄλλων συναδέλφων συνεργασίας.

Ζ'

Ἐτερον γεγονός, κατ' ἔτος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ μνημονευόμενον, εἰσὶν αἱ εἰς τὴν Βιβλιοθήκην καὶ τοὺς μαθητὰς τῆς Σχολῆς γενόμεναι δωρεαί, ἐξ ὧν αἱ μὲν πρῶται ἀνέρχονται εἰς 80 τόμους καταγραφέντας ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν δωρεῶν, αἱ δὲ δευτεραὶ εἰσι βιβλία διδασκτικὰ δι' ἀπόρους μαθητὰς.

Οἱ δωρηταὶ εἰσὶν οἱ ἑξῆς:

Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμηνικὸς Πατριάρχης Κύριος Ἰωακείμ.

Ὁ Ἑλλόγιμος Καθηγητὴς τῆς Σχολῆς Κύριος Ἰωακείμ Βαλαβάνης.

Ὁ Ἑλλόγιμος Καθηγητὴς τῆς Σχολῆς Κύριος Δημοσθένης Οἰκονομίδης.

Ὁ Ἑλλόγιμος Κύριος Ζαχαρίας Ἀλεξανδρίδης.

Ὁ Ἑλλόγιμος Καθηγητὴς Κύριος Χρηστος Ἀνδροῦτσος.

Ὁ ἐν Ἀθήναις Ἐκδότης βιβλίων Κύριος Μιχαὴλ Σαλίβερος.

Ἡ Σεβαστὴ Λιεύθυνσις τῆς « Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας ».

Αἱ ἀξιότιμοι Λιεύθυνσεις τῶν ἐπιγῆθα ἐκδιδομένων ἐφημερίδων « Κωνσταντινουπόλεως », « Ταχυδρομῶν », « Νέας Ἐφημερίδος » καὶ « Προόδου ».

Ἡ Λιεύθυνσις τῆς ἐν Βρυξέλλαις ἐκδιδομένης *L'Orient* καὶ τοῦ ἐν Πέστη ἐκδιδομένου Ἰατρικοῦ φύλλου « *Pester-Medicinischchirurgische Presse* ».

Ὁ Ἑλλόγιμος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Πειρουπόλεως Κύριος Ἀθανάσιος Παπαδόπουλος Κεραμεὺς μετ' ἐπίστασης

κατὰ Ἰούνιον τοῦ παρελθόντος σχολικοῦ ἔτους τὰ τῆς Σχολῆς χειρόγραφα συνέταξεν ἀκριβῆ καὶ λεπτομερῆ τοῦτου κατάλογον μέλλοντα ἵνα δημοσιευθῇ διὰ τοῦ τύπου.

Τοῦ ἐκτενοῦς δὲ τοῦτου καταλόγου ἐπιτομὴν χάριν τῆς Σχολῆς καταρτίσας ἐπεμψεν αὐτῇ ἀντίγραφον, κάλλιστα δυνάμενον νῆα ἀναπληροῖ τὸν ἐκτενέστερον καὶ χρησιμώτατον τοῖς περὶ τὴν μελέτην ἀρχαίων χειρογράφων ἀσχολουμένοις.

Ὁ Ἑλλόγιμος Καθηγητὴς τῆς Σχολῆς Κύριος Κορνήλιος Σπαθάρης.

Ὁ Ἑλλόγιμος Καθηγητὴς τῆς Ροβερτείου Σχολῆς Κύριος Λουίζος Ἡλιού.

Ὁ Ἐπίτιμος ἰατρὸς Κύριος Γ. Ἀπέρης.

Ὁ ἐκ τῶν ἀρχαίων μαθητῶν τῆς Σχολῆς Κύριος Δ. Ἰντζόπουλος, καὶ ἡ ἐν Ἀθήναις Βιομηχανικὴ καὶ Ἐμπορικὴ Ἀκαδημία.

Πᾶσι τοῖς δωρηταῖς, τοῖς ἐπιδειξαμένοις διὰ τῶν δωρεῶν αὐτῶν τὴν πρὸς τὴν Σχολὴν καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς εὐμένειαν, ἀπονέμει αὕτη θερμὰς εὐχαριστίας.

Ἄλλ' ἐξαιρέτως εὐγνωμονεῖ αὕτη τῇ Αὐτοῦ Θειοπάτῃ καὶ πανσέπτῳ Παναγιώτῃ, τῷ Οἰκουμηνικῷ Πατριάρχῃ, ὅστις πολλαχῶς καὶ ἐφέτος διεισέταξε τὴν πατρικὴν πρὸς τὸ καθίδρυμα τοῦτο στοργὴν Αὐτοῦ, πολλὴν περὶ τῆς ἐδημερίας αὐτοῦ πρόνοιαν ἐπιδειξάμενος, πολλοὺς δὲ τῶν ἐνδεῶν αὐτοῦ μαθητῶν διαθρέψας καὶ ἄλλως εὐεργετήσας.

Εὐγνωμοσύνην πολλὴν ὀφείλει ἡ Σχολὴ καὶ τῇ σεβαστῇ καὶ μεγατίμῳ αὐτῆς Ἐφορείᾳ, ἥτις πολλὰ καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὑπὲρ αὐτῆς ἐμερίμνησε τὴν ἀνύψωσιν καὶ προαγωγὴν αὐτῆς παντὶ σθένει ἐπιδιώκουσα.

Εὐχαριστίας πολλὰς ὁμολογεῖ ἡ Σχολὴ καὶ τῇ Αὐτοῦ Ἐξοχότητι τῷ Πρεσβευτῇ τῆς Ἑλλάδος Κυρίῳ Ι. Γουπάρῃ, εὐδοκήσαντι ἵνα τιμήσῃ τὴν τελειὴν ταύτην διὰ τῆς πολυτίμου Αὐτοῦ παρουσίας.

Εὐχαριστεῖ ἐπίσης τοῖς Σεβασμιωτάτοις Ἀγίοις Ἀρχιερεῦσι καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς φιλομούσοις Κυρίοις, τοῖς εὐαρεστηθεῖσι ἵνα παραστῶσιν ἐν τῇ τελετῇ ταύτῃ.

Καταλείπων νῦν τὸν λόγον ἐπικαλοῦμαι, Παναγιώτατε Δέσποτα, τὰς θεοκλύτους εὐχὰς τῆς Ὑμετέρας Πανσέπτου Κορυφῆς καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν χορείας τῶν Σεβασμιωτάτων Ἀγίων Ἱεραρχῶν ἐπὶ τὰ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀποπερατοῦντα τὴν ἀπολυτήριον αὐτῶν δοκιμασίαν καὶ ἀποχωριζόμενα τῆς Σχολῆς τέκνα αὐτῆς, ἧτις, ἐκθρόψασα ταῦτα φιλοστόργως διὰ τοῦ γάλακτος τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς πατρῴας σοφίας, ἀπολύει, ἀνδροθέντι ἤδη πνευματικῶς, πρὸς ἄλλην σοβαρωτέραν ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ σταδιοδρομίαν, χρησταῖς τροφομένη ταῖς ἐλπίσιν, ὅτι καὶ ἐν ταύτῃ δόκιμοι δεικνύμενοι θέλουσι περιάψει τιμὴν καὶ κλέος εἰς τὴν ἐκθρόψασαν ταῦτα μητέρα. Εἴθε αἱ χρησταὶ αὐταὶ ἐλπίδες τῆς Σχολῆς μὴ διαφενεσθῶσιν.

ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ

τῶν κατὰ τὸ σχολ. ἔτος 1907-1908 διδαχθέντων ἐγκυκλίων μαθημάτων.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Η	Ζ	Γ	Ε	Δ	Γ	Β	Α	ΣΥΝΟΛΟΝ ΩΡΩΝ
Θρησκευτικά....	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Ἑλληνικά.....	9	9	8	10	11	11	11	13	82
Λατινικά.....	3	3	3	2	2	—	—	—	13
Φιλοσοφικά.....	2	2	2	—	—	—	—	—	6
Μαθηματικά....	—	2	5	5	3	5	4	4	28
Πολιτικὴ Ἱστορία	3	3	3	2	3	2	3	—	19
Ἑλ. Ἀρχ. καὶ Μυθ.	—	—	—	2	—	1	—	—	3
Κοσμογραφία...	2	—	—	—	2	—	—	—	4
Φυσ. Πειραματικὴ	4	2	—	—	—	—	—	—	6
Φυσιογνωσία...	2	2	1	2	1	2	1	2	13
Χημεία.....	—	2	2	—	—	—	—	—	4
Γεωγραφία.....	—	—	1	1	2	2	3	3	12
Ἴχθυογραφία....	—	—	—	—	—	1	1	2	4
Καλλιγραφία...	—	—	—	1	1	1	1	2	6
Γαλλικά.....	5	5	5	5	5	5	2	2	34
Τουρκικά.....	4	4	4	4	4	4	2	—	26
Σύνολον ὥρῶν..	36 + 36 + 36 + 36 + 36 + 36 + 30 + 30 = 276								

ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ

τῶν ἐν τῷ Διδασκαλείῳ τῆς Σχολῆς διδασκθέντων
μαθημάτων
κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1907—1908.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Δ	Γ	Β	Α	ΣΥΝΟΛΟΝ ΩΡΩΝ
Εἰδικὴ Διδακτικὴ	2	—	—	—	2
Διδασκαλικαὶ Ἀσκήσεις	4	—	—	—	4
Γενικὴ Παιδαγωγικὴ	—	2	—	—	2
Γενικὴ Διδακτικὴ	—	2	—	—	2
Παιδαγωγικὴ Ψυχολογία	—	1	—	—	1
Εἰσαγ. εἰς Συστ. Παιδαγ. . . .	—	1	—	—	1
Ἰχνογραφία	—	—	2	2	4
Καλλιγραφία	—	—	1	1	2
Γυμναστικὴ	3	3	3	3	12
Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ	3	3	3	3	12
Σύνολον ὥρῶν	12	12	9	9	42

Ἡ ΑΝΩΤΑΤΗ ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

- α') Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κύριος Ἰωακείμ.
β') Τὰ Μέλη τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου:
- 1). Ὁ Νικαίας Ἱερόνυμος, Πρόεδρος.
 - 2). Ὁ Ξάνθης Ἰωακείμ.
 - 3). Ὁ Χίου Κωνσταντῖνος.
 - 4). Ὁ Διδυμοτείχου Φιλάρετος.
 - 5). Ὁ Σόλων Καζανόβας.
 - 6). Ὁ Ἀριστείδης Κυριακοῦ Βέης.
 - 7). Ὁ Ἀλέξανδρος Παντζίρης Βέης.
 - 8). Ὁ Ξενοφῶν Ζῶτος.
 - 9). Ὁ Πέτρος Τσαούσογλους.
 - 10). Ὁ Παῦλος Καραθεοδωρῆς Βέης.
 - 11). Ὁ Χαράλ. Κιοσέογλους.
 - 12). Ὁ Κωνσταντῖνος Θεοχαρείδης.

ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΦΟΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

- 1). Ὁ Μητροπολίτης Πελαγονείας Ἰωακείμ, Πρόεδρος τῆς Ἐφορείας, ὃν ἀποβιῶσαντα κατὰ Φεβρουάριον ἀντικατέστησεν ὁ Μητροπολίτης Ξάνθης Ἰωακείμ.
- 2). Ὁ Κύριος Λεωνίδας Ζαρίφης, ἐπίτιμος ἰσόβιος Πρόεδρος.
- 3). Ὁ Κύριος Ι. Χατζόπουλος, ἀντιπρόσωπος τοῦ Μ. Συμβουλίου παρὰ τῇ Ἐφορείᾳ καὶ Ταμίᾳ τῆς Σχολῆς, ὃν ἀποχωρήσαντα κατὰ Μάρτιον ἀντικατέστησεν ὁ Κύριος Ξεν. Ζῶτος.
- 4). Ὁ Κύριος Ἀλέξανδρος Μελαγχροινός, Ἐφορος Γραμματεῖς.

- 5). Ὁ Κύριος Ἀλέξανδρος Σινιόσογλους.
- 6) Ὁ Κύριος Φαίδων Ἐνωτιάδης Βέης, ὃν ἀποχωρήσαντα κατὰ τὸν Ὀκτώβριον ἀντικατέστησεν ὁ Κ. Κωνστ. Κέπεδζης.
- 7). Ὁ Κύριος Λέων Καζανόβας.
- 8). Ὁ Κύριος Μιλτιάδης Λογοθετίδης.

ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

- 1). Ὁ Σχολάρχης, Μητροπολίτης Σάρδεων Μιχαὴλ Κλεόβουλος.
- 2). Κωνσταντῖνος Ζαχαριάδης.
- 3). Νικόλαος Βοῦρος.
- 4). Ἰωάννης Χλωρός.
- 5). Δημοσθένης Οἰκονομίδης.
- 6). Παναγιώτης Παπακωνσταντίνου.
- 7). Ἀλέξανδρος Δελίστοβιτς.
- 8). Βασίλειος Μυστακίδης.
- 9). Μηνᾶς Αἰθηντόπουλος.
- 10). Γεώργιος Λιανόπουλος καὶ Ἀθανάσιος Ἰωάννου, ἀναπληροῦντες τὸν Κύριον Κορνήλιον Σπαθάριν ἀπουσιάζοντα, ἀδεία τῆς Ἐφορείας, ἕνεκα ἀσθενείας.
- 11). Δημήτριος Μοστράτος.
- 12). Πρόδρομος Ἀναστασιάδης.
- 13). Ἰωακεῖμ Βαλαβάνης.
- 14). Charles de Marpillero.
- 15). Ἰωάννης Ἀρβανιτάκης.
- 16). Ἀνθιμος Μαζαράκης.
- 17). Μιχαὴλ Σάγκας.
- 18) Ἡρακλῆς Στάγκαλης.

ΟΙ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ ΤΟΥΤΟΥ ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΟΙ

Α'

Οἱ μόνον τῶν Γυμνασιακῶν μαθημάτων ἀκροασάμενοι.

1. Ἀγάπιος Καροῦσος, ἐκ Κεφαλληνίας.
2. Γεώργιος Ι. Τούμπανος, ἐκ Κωνσταντινουπόλεως.
3. Χαρίλαος Παπαδημητρίου, ἐν ΚΠόλεως.
4. Μισαήλ Ἰβηρίτης Ἱεροδ., ἐκ Καλλιπόλεως.
5. Θεμιστοκλῆς Παπαδόπουλος, ἐκ Σαφραμπόλεως.
6. Ἀγαθόνικος Δ. Δημητρέλης, ἐξ Εὐρυτανίας.
7. Βασίλειος Σ. Ἀθανασιάδης, ἐκ ΚΠόλεως.
8. Νικόλαος Θ. Παντζίρης, ἐκ ΚΠόλεως.
9. Ἀπόστολος Θωμαΐδης, ἐκ Μιτυλήνης.
10. Λεωνίδας Μπατρῶνος, ἐκ Καστορίας.
11. Πέτρος Δημάδης, ἐκ Δρυϊνουπόλεως.

Β

Οἱ σὺν τοῖς Γυμνασιακοῖς καὶ τῶν Παιδαγωγικῶν ἀκροασάμενοι.

12. Ἀναστάσιος Βακάμπισης, ἐκ Καλλιπόλεως.
13. Ἰωάννης Χρυσάφουλος, ἐκ Δαρδανελλίων.
14. Σωτήριος Χαλαμπεΐδης, ἐκ Μαδύτου.
15. Ἰωάννης Χρυσόπουλος, ἐκ ΚΠόλεως.
16. Ἐλευθέριος Ν. Τσιρικόπουλος, ἐκ ΚΠόλεως.
17. Σωκράτης Κ. Μανρίδης, ἐξ Ἐρζερούμ.
18. Ἀθανάσιος Καρούλης, ἐξ Ἀρτάκης.
19. Πολυχρόνιος Χαλαμπους, ἐκ Προικονήσου.
20. Παναγιώτης Δανηλόπουλος, ἐκ Βασιλικού.
21. Νικόλαος Τ. Βαμβάκος, ἐκ Βρουύλλων.
22. Φίλιππος Σ. Φιλιππίδης, ἐκ ΚΠόλεως.

23. Τριαντάφυλλος Ι. Κοντονασόπουλος, ἐκ Βογατσικοῦ.

24. Ἀλέξανδρος Ν. Τζούμας, ἐξ Ἀγ. Παρασ. Κρήνης.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΝ ΟΙΣ ΕΞΗΤΑΣΘΗ Η ΤΑΞΙΣ
ΤΩΝ ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΩΝ

Α') ΓΡΑΠΤΩΣ

α') κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ σχολικοῦ ἔτους.

- 1) Ἡ Ἀλγεβρα καὶ ἡ Γεωμετρία, τῇ 16 Σεπτεμβρίου.
- 2) Ἡ Ἑλληνικὴ, ἡ Ρωμαϊκὴ καὶ ἡ Βυζαντιακὴ Ἱστορία
τῇ 5 Ἰανουαρίου.
- 3) Ἡ Ψυχολογία καὶ ἡ Λογικὴ, τῇ καθαρῇ Τρίτῃ.
- 4) Ἡ Γεωγραφία, τῇ Παρασκευῇ τῇ πρὸ τοῦ Λαζάρου.
- 5) Ἡ Χημεία, τῷ Σαββάτῳ τῆς Διακαινησίμου.

β') κατὰ τὰς ἐτησίαις ἐξετάσεις.

- Ἡ Κοσμογραφία καὶ τὰ Γαλλικά, τῇ 24 Μαΐου.
Τὰ Ἑλληνικά, ἡ Ὄρυκτολογία καὶ ἡ Γεωλογία, τῇ 26
Μαΐου.
Τὰ Λατινικὰ καὶ αἱ Συνθέσεις, τῇ 27 Μαΐου.
Ἡ Ἱστορία καὶ τὰ Τουρκικά, τῇ 28 Μαΐου.

Β') ΠΡΟΦΟΡΙΚΩΣ

κατὰ τὰς ἐτησίαις ἐξετάσεις.

- 1) Ἡ Χριστιανικὴ Ἠθικὴ καθ' ἐκάστην ἀπὸ τῆς 4—13ης
Ἰουνίου.
- 2) Τὰ Ἑλληνικὰ τῇ 4, 5 καὶ 6 Ἰουνίου.
- 3) Ἡ Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας τῇ 4, 5 καὶ 6 Ἰουνίου.
- 4) Τὰ Λατινικὰ τῇ 8, 9 καὶ 10 Ἰουνίου.
- 5) Ἡ Φυσικὴ Πειραματικὴ τῇ 8, 9 καὶ 10 Ἰουνίου.
- 6) Τὰ Γαλλικὰ τῇ 11, 12 καὶ 13 Ἰουνίου.
- 7) Τὰ Τουρκικά τῇ 11, 12 καὶ 13 Ἰουνίου.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΩΝ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ

ΕΝ Τῇ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚῃ ΜΕΓΑΛῃ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛῃ.

ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΧΟΔΙΚΟΝ ΕΤΟΣ

1908-1909

Τῇ α' Σεπτεμβρίου ἐγένετο κατὰ τὰ νενομισμένα ἢ
εὐλογία τῆς ἐνάρξεως τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους ὑπὸ τῆς
Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πα-
τριάρχου Κυρίου Ἰωακείμ τοῦ Γ' διὰ τῆς ἱερᾶς τελετῆς
τοῦ Ἀγιασμοῦ παρόντων τῶν σεβ. Ἀγίων Συνοδικῶν,
τῶν Ἐφόρων τῆς Σχολῆς καὶ τῶν Καθηγητῶν καὶ μα-
θητῶν αὐτῆς. Μετὰ τὴν τελετὴν ὁ Σχολάρχης ἀπήγγειλε
τὴν ἐξῆς ἐναρκτήριον προσφώνησιν.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ
ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΝΑΡΞΕΙ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ

1908—1909

ΑΠΑΓΓΕΛΘΕΙΣΑ ΥΠΟ ΤΟΥ ΣΧΟΛΑΡΧΟΥ

Μ. ΣΑΡΔΕΩΝ ΜΙΧΑΗΛ ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΥ

τῆ α' Σεπτεμβρίου 1909.

Παναγιώτατε Δέσποτα,
Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,
Μεγάτιμοι τῆς Σχολῆς Ἐφοροί,
καὶ ἡ λοιπὴ φιλόμουσος ὁμήγουρις,

Εἴθισται τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐνάρξεως νέου σχολικοῦ ἔτους μετὰ τὴν νενομισμένην ἐκκλησιαστικὴν εὐλογίαν ἵνα ἐξαγγέλλωνται ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου τὰ τε ὀνόματα τῶν τελειοφοίτων τοῦ παρελθόντος σχολικοῦ ἔτους μετὰ τῶν βαθμῶν τῶν πτυχίων αὐτῶν καὶ τὰ τῶν ἀριστευσάντων μαθητῶν τῶν ἐπιτακαιοτέρων τῆς Σχολῆς τάξεων, ἵνα οὕτω καθίσταται ἐν ἀκριβείᾳ γνωστὸς τῷ δημοσίῳ ὁ βαθμὸς τῆς καρποφορίας τῆς ἐργασίας τῆς Σχολῆς ἐν τῷ ἔτει ἐκείνῳ.

Ἐν τῇ κατὰ Ἰούνιον ἀναγνωσθείσῃ λογοδοσίᾳ τῆς Σχολαρχίας περὶ τῶν ἐν τῇ Σχολῇ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος πεπραγμένων, ἐγένετο βεβαίως λόγος περὶ τῆς καρποφορίας τῆς διδασκαλίας ἐν τῷ ἔτει τούτῳ, ἀλλὰ τὰ εἰρημμένα ἦσαν λίαν γενικά, διότι, τῆς βαθμολογίας τῶν ἐτησίων ἐξετάσεων μὴ οὔσης

ἤδη τετελεσμένης, δι' ἔλλειψιν τοῦ απαιτουμένου χρόνου, ὀρι-
στικώτερα δὲν ἠδύναντο νὰ λεχθῶσιν, ἐδηλώθη δὲ τότε, ὅτι ἐν
ἀκριβείᾳ περὶ τούτου λόγος γενήσεται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ.

Ὅθεν στοιχῶν τῷ κρατοῦντι ἔθει καὶ τὴν δοθεῖσαν ὑπό-
σχεσιν ἐκπληρῶν, δηλῶ :

α') ὅτι πάντες οἱ τελειόφοιτοι τοῦ παρελθόντος σχολικοῦ
ἔτους (1907—1908), εἴκοσι τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, ἠξιώθη-
σαν τοῦ νενομισμένου ἀπολυτηρίου πτυχίου.—Ἐκ τούτων 11
διήκουσαν μόνον τὰ τῆς ἐγκυκλίου παιδεύσεως μαθήματα, 13
δὲ, πρὸς τοῖς μαθήμασι τούτοις, καὶ τὰ ἐν τῷ Διδασκαλείῳ
τῆς Σχολῆς διδασκόμενα μαθήματα.

Ἐκ τῶν πρώτων 11, 4 ἠξιώθησαν τοῦ βαθμοῦ ἄριστα :

Ὁ Θεμιστοκλῆς Παπαδόπουλος, ἐκ Σαρραμπόλεως,

ὁ Ἀπόστολος Θωμαΐδης, ἐκ Μιτυλήνης,

ὁ Νικόλαος Παντζίρης, ἐκ Κωνσταντινουπόλεως,

καὶ ὁ Ἀγαθόνικος Δημητρέλης, ἐκ Καρπενησίου.

4. ἔτυχον τοῦ βαθμοῦ « π ἄ ν ν κ α λ ῶ σ » :

Ὁ Βασίλειος Ἀθανασιάδης, ἐκ Κωνσταντινουπόλεως,

ὁ Λεωνίδας Μπατρίνος, ἐκ Καστορίας,

ὁ Ἰβηρίτης Ἱεροδιάκονος Μισαήλ, ἐκ Καλλιπόλεως,

καὶ ὁ Χαρίλαος Παπαδημητρίου, ἐκ Κωνσταντινουπόλεως.

καὶ 3. τοῦ βαθμοῦ « κ α λ ῶ σ » :

Ὁ Ἀγάπιος Καροῦσος, ἐκ Κεφαλληνίας,

ὁ Γεώργιος Τούμπανος, ἐκ Κωνσταντινουπόλεως,

καὶ ὁ Πέτρος Δημάδης, ἐκ Πρεμετῆς.

Ἐκ τῶν δευτέρων, τῶν πρὸς τοῖς ἐγκυκλίαις μαθήμασι
καὶ τὰ τοῦ Διδασκαλείου μαθήματα διακουσάντων.

6. ἠξιώθησαν τοῦ βαθμοῦ ἄριστα ἐν τε τοῖς Γυμνασια-
κοῖς καὶ τοῖς Παιδαγωγικοῖς, οἱ ἐπόμενοι :

1. Ὁ Ἐλευθέριος Τσιρικόπουλος, ἐκ ΚΠόλεως,

2. ὁ Σωκράτης Μανρίδης ἐξ Ἐρζερούμ,

3. ὁ Πολυχρόνιος Χαραλάμπους, ἐκ Μαρμαρᾶ,

4. ὁ Ἀναστάσιος Μπακάλμπιασης, ἐκ Καλλιπόλεως,

5. ὁ Τριαντάφυλλος Κοντονασόπουλος, ἐκ ΚΠόλεως,

καὶ 6. ὁ Φίλιππος Φιλιππίδης, ἐκ ΚΠόλεως.

Οἱ δὲ λοιποὶ 7 ἔτυχον τῶν ἑξῆς βαθμῶν :

7. Ὁ Ἰωάννης Χρυσόπουλος, ἐκ Δαρδανελλίων ἐν τοῖς
Γυμνασιακοῖς τοῦ βαθμοῦ « π ἄ ν ν κ α λ ῶ σ », ἐν δὲ τοῖς Παι-
δαγωγικοῖς « ἄριστα ».

8. ὁ Ἀλέξανδρος Τζούμας, ἐξ Ἀλατσάτων ἐν τοῖς Γυ-
μνασιακοῖς τοῦ βαθμοῦ « π ἄ ν ν κ α λ ῶ σ », ἐν τοῖς Παιδαγω-
γικοῖς « ἄριστα ».

9. ὁ Παναγιώτης Δανηλόπουλος, ἐκ Βασιλικῶν, ἐν τοῖς
Γυμνασιακοῖς τοῦ βαθμοῦ « π ἄ ν ν κ α λ ῶ σ », ἐν τοῖς Παιδα-
γωγικοῖς « ἄριστα ».

10. ὁ Ἀθανάσιος Καρούλης, ἐξ Ἀρτάκης, ἐν τοῖς Γυμνα-
σιακοῖς τοῦ βαθμοῦ « π ἄ ν ν κ α λ ῶ σ », ἐν τοῖς Παιδαγωγι-
κοῖς « ἄριστα ».

11. ὁ Σωτήριος Χαραλαμπίδης, ἐκ Μαδύτου, ἐν τοῖς Γυ-
μνασιακοῖς τοῦ βαθμοῦ « π ἄ ν ν κ α λ ῶ σ », ἐν τοῖς Παιδαγω-
γικοῖς « ἄριστα ».

12. ὁ Ἰωάννης Χρυσόπουλος, ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἐν
τοῖς Γυμνασιακοῖς τοῦ βαθμοῦ « κ α λ ῶ σ », ἐν τοῖς Παιδαγω-
γικοῖς « π ἄ ν ν κ α λ ῶ σ ».

καὶ 13. ὁ Νικόλαος Βαμβᾶκος, ἐκ Βρουύλλων, ἐν τοῖς
Γυμνασιακοῖς τοῦ βαθμοῦ « κ α λ ῶ σ », ἐν τοῖς Παιδαγωγικοῖς
« π ἄ ν ν κ α λ ῶ σ ».

β') Ἐκ δὲ τῶν μαθητῶν τῶν ἐπιτὰ κατωτέρων τῆς Σχολῆς
τάξεων ἐν ἅπασιν μὲν τοῖς μαθήμασιν ἠρίστησαν οἱ ἑξῆς :

Ἐκ τῆς Β' τάξεως :

Ὁ Νικόλαος Γεωργιάδης,

ὁ Διομήδης Δουρμούσης,

ὁ Ἡρακλῆς Βουρᾶκος,
 ὁ Κωνσταντῖνος Ἀρβανιτόπουλος,
 ὁ Κοσμᾶς Σεντούκας,
 ὁ Ἱεροδιάκονος Φώτιος Χούρης,
 καὶ ὁ Γεώργιος Ἀρθονίδης.

Ἐκ τῆς Γ' τάξεως :

Ὁ Εὐγένιος Καλογιάννης,
 καὶ ὁ Μιχαὴλ Ἀγόρογλους.

Ἐκ τῆς Δ' τάξεως :

Ὁ Ἀπόστολος Παπαχρήσιον,
 ὁ Φώτιος Ἀποστολίδης,
 καὶ ὁ Αἰμίλιος Μαρτίνοβιτς.

Ἐκ τῆς Ε' τάξεως :

Ὁ Γεώργιος Σουγκάρης,
 ὁ Σταῦρος Πλακίδης,
 ὁ Ἀντώνιος Πελειάδης,
 καὶ ὁ Σωκράτης Παπαδόπουλος.

Ἐκ τῆς Ζ' τάξεως :

Ὁ Κωνσταντῖνος Οἰκονόμου,
 ὁ Δημοσθένης Δανηλίδης,
 ὁ Δημήτριος Πολίτης,
 ὁ Στυλιανὸς Παπαβασιλείου,
 ὁ Μιλτιάδης Γαϊτανάκης,
 ὁ Λάζαρος Κιουρτσιόγλους,
 καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Παπαδόπουλος.

Ἐν τοῖς πλείοσι δὲ τῶν μαθημάτων ἠρίστησαν οἱ ἐπόμενοι :

Ἐκ τῆς Α' τάξεως :

Ὁ Κωνσταντῖνος Χατζηκωνσταντίνου,
 καὶ ὁ Γεώργιος Ζαφειρόπουλος.

Ἐκ τῆς Β' τάξεως :

Ὁ Κυριακὸς Βαφείδης,
 ὁ Ἰωάννης Παπαλεξάνδρου,

ὁ Σάββας Σαββίδης,
 καὶ ὁ Βασίλειος Φρουδᾶς.

Ἐκ τῆς Γ' τάξεως :

Ὁ Ἐμμανουὴλ Δάμπας,
 ὁ Ἰβηρίτης Ἱεροδιάκονος Παῖσιος,
 ὁ Ξενοφῶν Καλογιάννης,
 ὁ Μιχαὴλ Κυνηγόπουλος,
 καὶ ὁ Λεωνίδας Οἰκονομίδης.

Ἐκ τῆς Δ' τάξεως :

Ὁ Σταμάτιος Κανάρης,
 ὁ Βασίλειος Τσάτοικας,
 ὁ Γεώργιος Λουτζος,
 ὁ Γεώργιος Δρόσος,
 ὁ μοναχὸς Ἀλέξανδρος Βατοπεδινός,
 ὁ μοναχὸς Ἀθανάσιος Παντοκρατορινός,
 ὁ Νικόλαος Λαμπρυνίδης,
 ὁ Ἐλευθέριος Χωριανόπουλος,
 καὶ ὁ Δημήτριος Ζαχαριάδης.

Ἐκ τῆς Ε' τάξεως :

Ὁ Ἀριστόδημος Μαντσουρανῆς,
 ὁ Ἄγγελος Κασιγόνης,
 ὁ Γεώργιος Ἀλεκτορίδης,
 ὁ Κωνσταντῖνος Γουναρόπουλος,
 ὁ Νικόλαος Ἀνθούλης,
 ὁ Παντελεήμων Καρατζᾶς,
 ὁ Γεώργιος Παπαϊωάννου,
 καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Ἱατρόπουλος.

Ἐκ τῆς Γ' τάξεως :

Ὁ Κωνσταντῖνος Βυτιάδης.

καὶ ἐκ τῆς Ζ' τάξεως :

Ὁ Ἀντώνιος Πετρόπουλος,
 ὁ Γεώργιος Παπαβασιλείου,

ὁ Βασίλειος Βασιλειάδης,
καὶ ὁ Βασίλειος Σταυρίδης.

Ἦσαν δὴλα δὴ οἱ ὀπωσδήποτε ἀριστεύσαντες κατὰ τὸ παρελθὸν σχολ. ἔτος ἐν ὄλῳ 66 τὸν ἀριθμὸν.

Ἴνα δὲ καταφανέστερος γένηται ὁ βαθμὸς τῆς καρποφορίας τοῦ παρελθόντος σχολικοῦ ἔτους, προσεπιδηλῶ, ὅτι ἐκ τῶν λοιπῶν 283 μαθητῶν, τῶν προσελθόντων εἰς τὰς ἐτησίας ἐξετάσεις, 254 ἐκρίθησαν ὑπὸ τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου τῆς Σχολῆς ἄξιοι προομβιασμοῦ εἰς ἀνωτέρας τάξεις, οἱ δὲ λοιποὶ 29, ἀποτυχόντες ἐν ταῖς ἐξετάσεσιν, ἐκρίθησαν ἀπροομβιαστοὶ καὶ ὀφείλουσιν, ἐὰν συνεχίσωσι τὴν μαθητείαν αὐτῶν ἐν τῇ Σχολῇ, ἵνα διακούσωσιν αὐθις τὰ μαθήματα τῶν τάξεων, ἐν αἷς κατὰ τὸ παρελθὸν σχολικὸν ἔτος ἦσαν ἐγγεγραμμένοι.

Εἴκοσιν ἐννέα δὲ ἀπροομβιαστοὶ ἐκ 440 μαθητῶν, ὅσους εἶχεν ἐγγράφει κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἡ Σχολή, δὲν εἶναι βεβαίως τι ἀσύνηθες. Ἐὰν μάλιστα ἀναλογισθῇ τις τὰς οἰκονομικὰς δυσχερείας, καθ' ὧν παλαιούσι πολλοὶ τῶν ἀπόρων μαθητῶν τῆς Σχολῆς, δικαιούται ἵνα θεωρήσῃ μικρὸν τὸν ἀριθμὸν τοῦτον τῶν ἀπροομβιαστων.

Δηλώσας τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐργασίας τῆς Σχολῆς κατὰ παρελθὸν σχολικὸν ἔτος, ἐπισυνάπτω νῦν ὀλίγα καὶ περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰούνιον γενομένου Χαμηλοῦ διαγωνισμοῦ τῶν τελειοφοίτων τῆς Σχολῆς ἐν τῇ Τουρκικῇ γλώσσῃ.—Οἱ προσελθόντες εἰς τὸν διαγωνισμὸν τοῦτον ἦσαν 5 τὸν ἀριθμὸν, ἐβραβεύθησαν δὲ δύο—ὡς ὀρίζει τὸ Πρόγραμμα τοῦ διαγωνισμοῦ,—ὁ Θεμιστοκλῆς Παπαδόπουλος, ἐκ Σαφραμπόλεως, καὶ ὁ Ἀναστάσιος Μπακάλμπασης, ἐκ Καλλιπόλεως, ὁ μὲν πρῶτος τυχὼν τοῦ πρώτου ἐκ 15 λιρῶν βραβείου, ὁ δὲ δευτέρος τοῦ δευτέρου ἐκ 10 λιρῶν, ἀμφότεροι ἀξιοθέντες τοῦ βαθμοῦ «ἀριστα» καὶ ἐν ταῖς ἀπολυτηρίοις αὐτῶν ἐξετάσεσιν, καθ' ἃ εἶπον.

Μετὰ μεγάλης λύπης ἀναγγέλλω ἔτι, ὅτι ὁ ἐλλόγιμος καὶ

ἀγαπητὸς συνάδελφος Κύριος Κορνήλιος Σπαθάρης, Καθηγητῆς τῶν Μαθηματικῶν καὶ Φυσικῶν ἐν τῇ Σχολῇ, ἀναγκασόμενος ἰν' ἀπόσχη τῆς διδασκαλίας ἐπὶ τινὰς μῆνας ἕνεκα λόγων ὑγείας, θέλει ἀναπληρωθῆ κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ὑπὸ τῶν ἐλλογίμων Καθηγητῶν Κυρίων, Γεωργίου Λιανοπούλου, Καθηγητοῦ τῶν Μαθηματικῶν καὶ Φυσικῶν ἐν τῇ κατὰ Χάλκην ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ, καὶ Ἀθανασίου Ἰωάννου, Καθηγητοῦ τῶν αὐτῶν μαθημάτων ἐν τῷ ἐν Πέραν Ζωγραφείῳ Γυμνασίῳ. Εἰς τὸν πρῶτον ἀπετέθη ὑπὸ τῆς σεβαστῆς Ἐφορείας ἡ διδασκαλία τῶν Μαθηματικῶν τῶν τεσσάρων ἀνωτέρων τῆς Σχολῆς τάξεων, ἴτοι ἡ Ἀλγεβρα καὶ Γεωμετρία τῆς Ε' καὶ Γ' τάξεως, ἡ Τριγωνομετρία τῆς Ζ' καὶ ἡ Κοσμογραφία τῆς Η'. Εἰς δὲ τὸν Κύριον Ἀθ. Ἰωάννου, ἡ Θεωρητικὴ Ἀριθμητικὴ τῆς Δ' τάξεως, ἡ Χημεία τῆς Γ' καὶ Ζ' καὶ ἡ Πειραματικὴ Φυσικὴ τῆς Ζ' καὶ Η'. Ἡ Σχολὴ εὐχεται τῷ ἀσθενούντι Καθηγητῇ ὅπως ἀνακτήσῃται ὅσῳ τάχιον τὴν πολύτιμον ὑγείαν αὐτοῦ.

Τελευτῶν ἐκφράζω θεομᾶς εὐχαριστίας τῷ ἀγαπητῷ συναδέλφῳ Κυρίῳ Βασιλείῳ Μυστακίδῃ, ὅστις μετὰ τῆς ἐγνωσμένης περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀναλαμβανομένων ὑπ' αὐτοῦ ἔργων ἀκριβείας ἀνεπλήρωσέ με φιλαδέλφως καθ' ἅπαν τὸ δίμηνον διάστημα τῆς ἀπὸ τῆς Πρωτευούσης ἀπουσίας μου, ἐγκρίσει τῆς σεβαστῆς Ἐφορείας τῆς Σχολῆς.

Ἰδίᾳ δὲ τῇ Ὑμετέρῃ πανσέπτῳ Κορυφῇ ὁμολογεῖ, Παναγιώτατε, ἡ Σχολὴ θερμοτάτας εὐχαριστίας, ὅτι, καίπερ ὑπὸ τοσοῦτων καταβεβαρημένη φροντίδων καὶ ἀσχολιῶν, ηὐδόκησεν ἵνα εὐλογήσῃ καὶ ἐφέτος τὴν ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ παιδευτηρίου τούτου, καὶ ἐπικαλεῖται τὰς θεοκλύτους Αὐτῆς εὐχάς, ὅπως ἡ ἐργασία τοῦ ἐπ' αἰσίοις ἀρχομένου σήμερον νέου σχολικοῦ ἔτους ἀποβῇ πολλῶν καρποφορωτέρα τῆς τοῦ παρελθόντος. Γένοιτο!

ΠΕΡΙ
ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ ΜΟΥΑΛΛΙΜ ΝΑΔΖΗ

ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ

ΑΠΑΓΓΕΛΘΕΙΣ ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΛΛΟΓΙΜΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΚΥΡΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΟΥ

τῆ 30 Ἰανουαρίου 1909.

Τῆ 30 Ἰανουαρίου, ἑορτῇ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ἐγένετο ἐν τῷ πατριαρχικῷ ναῷ τὸ νενομισμένον ἐτήσιον μνημόσυνον τῆς Σχολῆς ὑπὲρ τῶν ἰδρυτῶν, εὐεργετῶν, ἐφόρων καὶ καθηγητῶν αὐτῆς ἐν Πατριαρχικῇ καὶ Συνοδικῇ ἱερουργίᾳ, μεθ' ἣν ἐψάλη καὶ ἐν τῇ Σχολῇ ἡ εἰθισμένη ἐπιμνημόσυνος ἐπὶ κολλύβων ἱερὰ ἀκολουθία ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίου Ἰωακείμ τοῦ Γ', παρισταμένων τῶν σεβ. Ἁγίων Συνοδικῶν, τῶν Ἐφόρων τῆς Σχολῆς, τῶν Καθηγητῶν καὶ μαθητῶν αὐτῆς καὶ πολλῶν ἄλλων λογίων καὶ φιλομούσων.

Εἶτα ἀνεγνώσθη ἐπιστημονικῇ πραγματεία «*Περὶ τοῦ ποιητοῦ Μουαλλίμ Ναδζή*» ὑπὸ τοῦ γραμματεύοντος κατὰ τὸ ὄδεῦον ἔτος Καθηγητοῦ τῆς Σχολῆς Κυρίου Προδρόμου Ἀναστασιάδου.

*Παναγιώτατε Δέσποτα,
Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,
Ἐρίτιμοι Βουλευταί,
Μεγάτιμοι τῆς Σχολῆς Ἐφοροί,
καὶ ἡ λοιπὴ φιλόμουσος δμήγυρις,*

Ὅταν λαλῇ ἡ γλῶσσα τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἠχῇ ὁ λόγος, αὐτὴ ἡ ἄνλος ψυχὴ παρίσταται ἐνώπιον ἡμῶν. Ἡ γλῶσσα εἶναι τὸ ὄργανον, δι' οὗ ἡ ψυχὴ βεβαιοῖ καὶ ἐμφαίνει τὴν ὑπαρξιν αὐτῆς, μετοχετεύουσα τὰ συναισθήματα, τὰ διανοήματα καὶ τὰς βουλήσεις. Ἄνευ τῆς γλώσσης, ἄνευ τοῦ λόγου, οὐδεμίαν θὰ εἶχεν ἀξίαν ἡ ψυχὴ, παρεμφορῆς γινομένη πρὸς κινώτιον πληρες μὲν πολυτίμων πραγμάτων, ἀλλὰ κεκλεισμένον ἐρμητικῶς.

Ἀλλὰ καὶ ἡ γλῶσσα, ἄνευ τῆς ψυχῆς, ἄνευ τῆς διανοητικῆς αὐτῆς δυνάμεως, οὐδεμίαν θὰ ἐδείκνυε ζωὴν ἡ γλῶσσα λαλεῖ, ἐὰν ὠθηται καὶ κινήται ὑπὸ τῆς ψυχῆς.

Ψυχὴ καὶ γλῶσσα εἶναι συνδεδεμένα ἀδιασπαστως. Ὁ θέλων ἵνα ἐπενεργήσῃ ἐπὶ τῆς γλώσσης, δεόν ἵνα ἐπενεργήσῃ ἐπὶ τῆς ψυχῆς καὶ ὁ θέλων ἵνα μεταβάλῃ ἄροδην γλῶσσάν τινα,

δέον ἵνα κλονίσῃ αὐτὴν τὴν ψυχὴν, αὐτὰς τὰς ἰδέας, αὐτὴν τὴν ζωὴν καὶ τὴν ὑπαρξιν.

Ἡ γλῶσσα λοιπόν, τὴν θείαν τῆς ψυχῆς ἀρχὴν μαρτυροῦσα, ἤδη ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων παρὰ τοῖς διαφόροις ἔθνεσι, μεταρσιοῦται εἰς ἑτέρους αἰθερίους ὀρίζοντας, ἀννιροῦται εἰς ἕτερον κόσμον, τὸν κόσμον τῆς Ἀληθείας, τοῦ Κάλους, τῆς Ἀγαθότητος, περιβεβλημένη τὴν ἀπαστρόπτουσαν κάλλει πάγχρυσον ἀμφέσιν τοῦ λόγου καὶ ἐδημιούργησεν ἤδη παρὰ τοῖς διαφόροις ἔθνεσιν τὴν φιλολογίαν, ἧς τὸ ἔκπαυλον εἶδος τυγχάνει ἡ ποίησις.

Καὶ τὰ προϊόντα τῆς φιλολογίας παρατίθενται ἐκάστοτε ἀπὸ τῆς σεμνῆς ταύτης ἕδρας καὶ οἱ ἄριστοι αὐτῆς ἐργάται, φιλόσοφοι, ποιηταί, ἱστορικοί, ρήτορες ἵπτανται περὶ ἡμᾶς κατὰ τὴν εὐσημον ταύτην ἡμέραν, καθ' ἣν, τὴν εὐγνωμοσύνην ἡμῶν ἐμφαίνοντες πρὸς τοὺς μύστας τούτους τῆς ἔσω καὶ θύραθεν σοφίας καὶ τοὺς προστάτας τοῦ λόγου καὶ τῆς παιδείας, γεραίρομεν τὴν μνήμην αὐτῶν διὰ σεπτῆς πανδήμου ἐπιμνημοσύνου τελετῆς καὶ διὰ πνευματικῆς πανδαισίας, παρατιθεμένης ὑφ' ἑνὸς τῶν καθηγητῶν τῆς Σχολῆς.

Ἄλλ' τίς ἐγώ, καὶ τίνες οἱ συνδαιτυμόνες! Ἰλιγγος κατέχει με, ἀναλογιζόμενον πάντα ταῦτα· ἀλλὰ θαρρῶν εἰς τὴν ἐπιείκειαν τῆς σεμνῆς δμηγύρεως, προσέρχομαι εὐθαρσῶς ὅπως δρέψω ἐκ τοῦ ἐμοῦ κλάδου ἓν φύλλον τῆς Ὀθωμανικῆς φιλολογίας, τὸν λόγον ποιούμενος περὶ τοῦ ποιητοῦ Μουαλλίμ Νατζή.

*

Τὸ ὄνομα αὐτοῦ φέρεται μετὰ σεβασμοῦ ἀνὰ τὰ στόματα καὶ τὰ ἔργα τῶν φιλολόγων Ὀθωμανῶν, πλεῖστα δὲ φιλολογικὰ βιβλία καὶ ἀναγνωστικά τῆς Ὀθωμανικῆς γλώσσης κοσμοῦνται διὰ ποιημάτων καὶ ἀποσπασμάτων εἰλημμένων ἐκ τῶν ὠραίων ἔργων τοῦ Μουαλλίμ Νατζή. Τὸ δὲ διεθνὲς συνέδριον τῶν Ἀνατολιστῶν, ὅπερ συνήλθεν ἐν Ρώμῃ πρὸ ἐτῶν τινῶν

ἐποιήσατο εὐφημον μνεῖαν τοῦ Μουαλλίμ Νατζή, ὡς φιλοσόφου καὶ ποιητοῦ.

Ἐγεννήθη ἐν Κων/πόλει κατὰ τὸ 1266 τῆς Ἑγείρας. Τὸ γνήσιον αὐτοῦ ὄνομα εἶναι Ὀμέρ. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἐξήσκει τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἐπισαγματοποιοῦ ἐν Σερρατζχανὲ τῆς Πόλεως. Τὰ μέχρι τοῦ ἐβδόμου ἔτους τῆς παιδικῆς αὐτοῦ ἡλικίας, μετὰ πάντων τῶν παιδικῶν ἐπεισοδίων τοῦ βίου αὐτοῦ, περιγράφονται μετὰ χάριτος καὶ διδακτικότητος ἐν τῇ αὐτοβιογραφίᾳ αὐτοῦ, ἧς περιέχεται ἐν τῷ συγγράμματι τῷ ἐπιγραφομένῳ Σου ν π ο υ λ έ.

Περὶ τὸ ἑβδομὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς, μετόκησεν ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ εἰς Βάρναν, πρωτεύουσαν τότε τῆς ὁμωνύμου διοικήσεως, ἐνθα σπουδάσας τὴν Ἀραβικὴν καὶ Περσικὴν φιλολογίαν, ἐδίδαξεν ἐν τῇ αὐτόθι Σχολῇ.

Ἡ ἀγχίνοια, ἡ περὶ τὸ λέγειν καὶ γράφειν δεινότης καὶ εὐχέρεια καὶ τὰ ἄλλα προσόντα ἐφείλκυσαν τὴν προσοχὴν τοῦ τότε διοικητοῦ Βάρνης Σαῖτ πασᾶ, ὅστις καὶ προσέλαβεν αὐτὸν γραμματέα. Παρηκολούθησε τὸν διοικητὴν καὶ μετέπειτα ὑπουργὸν Σαῖτ πασᾶν εἰς τὰς ἀνὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴν καὶ τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν περιουσίας αὐτοῦ. Διωρίσθη εἰς τινὰς θέσεις, ἐν Χίφ τμηματάρχης τῆς ἀλληλογραφίας καὶ ἐνταῦθα γραμματεὺς ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν.

Τηρῶν δὲ τὰς θέσεις ταύτας ἐπεδείκνυεν ἔφρουν εἰς τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν ποίησιν, δημοσιεύων τύποις τὰ προϊόντα τῆς διανοίας του. Ἐγκαταλιπὼν μάλιστα καὶ τὴν ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν θέσιν αὐτοῦ, τῇ προσκλήσει τοῦ διασήμου λογογράφου Ἀχμέτ Μιδχάτ ἐφέντη, ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν καὶ ἐποπτεῖαν τοῦ φιλολογικοῦ μέρους τῆς ἀκμαζούσης ἐφημερίδος «Τε ρ τ ζ ο υ μ ἄ ν - ι - Χ α κ η κ ἄ τ», καὶ ἐδημοσίευσεν ἐν αὐτῇ καὶ τὰ ἴδια ἔργα, κατὰ παράκλησιν μάλιστα καὶ προτροπὴν πολλῶν ταῦτα δὲ καὶ ἐμελετῶντο καὶ ἀπεστιθίζοντο μετὰ ζήλου. Ἀπὸ τῶν χρόνων δὲ τούτων ἤρξατο ἡ

δημοσίευσις τῶν φιλολογικῶν αὐτοῦ ἔργων, ἅτινα εὐθὺς ἀμέσως ἐνεποίησαν βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον διὰ τὴν ἐμβρίθειαν, τὴν πραγματικότητα τῶν ἰδεῶν, ὡς καὶ διὰ τὸ καλλιπεῖς καὶ ἁρμονικὸν τῆς γλώσσης καὶ τῶν στίχων.

Ἀπεβίωσεν ὁ Ναδζή προῶρος ἐνταῦθα τῷ 1310, φέρον τὸν τίτλον «Ἱστοριογράφος τῆς δυναστείας τῶν Ὀσμανιδῶν», ἀξιωθείς βασιλικῶν τιμῶν καὶ ταφῆς ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Μουωλείου τοῦ Σουλτάνου Μαχμούδ.

Ὁ Μουαλλίμ Νατζή ἀνήκει εἰς τὴν Σχολὴν τῶν νεωτέρων Ὀθωμανῶν φιλολόγων, οἵτινες δὲν ἐπιζητοῦσι λέξεις ἠχηρὰς καὶ φράσεις πομπώδεις ἐκ τῆς Περσικῆς καὶ Ἀραβικῆς πρὸς ἐπίδειξιν πολυμαθείας καὶ σοφίας, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκφράζουσιν ἰδέας καὶ ἐννοίας ἐν γλώσσῃ εὐλήπτῳ, ἀνεπιτηδεύτῳ καὶ γλαφυρῷ. Παρὰ τοῖς φιλολόγοις τούτοις ὑπάρχει τάσις ὅπως κατὰ τὸ ἐνὸν καὶ ἐν τῇ φιλολογικῇ γλώσσῃ ἀποκαθίστανται καὶ αἱ τουρκικαὶ λέξεις παραλλήλως πρὸς τὰς ἐκ τῆς Ἀραβικῆς καὶ τῆς Περσικῆς, ὧν ἡ τελεία ἀπομάκρυνσις θεωρεῖται ἀδύνατος καὶ ἀνωφελής. Παρ' Ὀθωμανοῖς δὲν ὑπάρχει γλωσσικὸν ζήτημα, ὅπως νομίζεται ὅτι ὑπάρχει καὶ παρ' ἡμῖν. Ἡ γλωσσικὴ κίνησις ἐπιζητεῖ τὴν βαθμιαίαν ἐκκαθάρισιν τῆς γλώσσης, τῶν ἀραβικῶν καὶ περσικῶν ἐπηρειῶν καὶ τὴν ἀπλοποίησιν τῶν σχοινοτενῶν ἐκείνων φράσεων, οὐχὶ δὲ καὶ μεταβολὴν τῶν τύπων καὶ τῶν λέξεων κατὰ τὸ δοκοῦν. Τὸ γλωσσικὸν συναίσθημα, ἡ γλωσσικὴ ἀνάγκη ὤθησε καὶ ὤθει ὅπως παραλαμβάνωσι πλοῦτον λέξεων καὶ ἐκ τῶν δύο τούτων γλωσσῶν καὶ ἐκ τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἔτι, ἰδίως δὲ τῆς γαλλικῆς, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ἀλλοιωσὶ τὴν φύσιν, τὴν οὐσίαν καὶ τοὺς γραμματικὸς τύπους τῆς γλώσσης αὐτῶν. Βεβαίως καὶ ἡ Ὀθωμανικὴ γλῶσσα ἔχει τὰς τοπικὰς διαφορὰς καὶ τὰς ἀλλοιώσεις τοῦ χρόνου, ὅπως καὶ παρ' ἡμῖν. Διότι ἡ γλῶσσα εἶναι φύσει ἐλαστικὴ καὶ εὐμετάβλητος· δέον ὅμως ἵνα συγκρατῆται διὰ μιᾶς γραμματικῆς καὶ ἐνὸς συντακτικοῦ καὶ ἐνὸς

λεξικοῦ ἐκείνη, ἐν ἣ ἔγραψαν τὰ ἀριστουργήματα τῆς διανοίας καὶ τῆς φαντασίας. Ἐν δὲ τῇ Ὀθωμανικῇ ὅρος γλωσσικῆς συγκρίσεως θεωρεῖται ἡ καλλιπεῖς γλῶσσα τῆς Προτευούσης καὶ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, ἡ γλῶσσα τῶν ἐφημερίδων καὶ τῶν ὁραίων φιλολογικῶν ἔργων τῶν διαπρεπῶν Ὀθωμανῶν λογίων, ἐν οἷς καταλέγεται καὶ ὁ ἀπασχολῶν ἡμᾶς Μουαλλίμ Νατζή. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς περὶ τῆς γλώσσης.

Ὡς ποιητῆς δὲ ὁ Μουαλλίμ Νατζή δύναται νὰ διεκδικήσῃ θέσιν διακεκοιμένην ἐν τῇ χορείᾳ τῶν ποιητῶν τῆς Νεωτέρας σχολῆς τοῦ *Beranger*, τοῦ *Alfred de Musset* καὶ λοιπῶν, ὧν τὰ ποιητικὰ ἔργα ἐμελέτα καὶ τινα μάλιστα ἐξ αὐτῶν μετέφρασε μετὰ χάριτος πολλῆς. Τὰ ποιήματα τοῦ Μουαλλίμ Νατζή, ὡς καὶ τὰ τῶν Παρνασιδῶν λεγομένων ποιητῶν, γέμουσιν ἐννοιῶν καὶ ἰδεῶν ὑψηλῶν καὶ φιλοσοφικῶν. Ἡ ποίησις αὐτοῦ ἐδράζεται ἐπὶ τῆς φιλοσοφίας. Δὲν παράγει ποιήματα ἵνα ἐπιτύχῃ ὁμοιοκαταληξίαν καὶ στιχοιουργίαν, φέγει μάλιστα ἐν τινι ἐπιστολῇ αὐτοῦ τοὺς τοιούτους, οἵτινες νομίζουσιν ὅτι ἐγένοντο ποιηταὶ ἀπαριθμοῦντες ἐν στίχοις τὰ διάφορα εἶδη τῶν ἐδεσμάτων.

Τὰ ποιήματα αὐτοῦ προέρχονται ἐκ τῆς καρδίας αὐτοῦ καὶ ἀπενθύνονται ὡς ἐκ τούτου εἰς τὴν καρδίαν, συγκινοῦσι, συναρπάξουσιν, ἐκπλήττουσι, φαιδρύνουσιν ἢ ἐνθουσιῶσιν. Ἡ μελέτη τῶν ποιημάτων αὐτοῦ δεικνύει ὅτι ἦτο φύσει φαιδρὸς καὶ φιλομειδής, ἀγνὸς τὴν καρδίαν καὶ ἀπηλλαγμένος τῶν κοσμικῶν μεριμνῶν. Συνιστᾷ εἰς πάντας ὅπως ἀπολαύσωσι τῶν χαρίτων καὶ ἀγαθῶν τοῦ ἐπιγείου τούτου βίου, διερχόμενοι αὐτὸν ἐν χαρῇ καὶ εὐθυμίᾳ, μακρὰν τῶν ἐρίδων, τῶν θλίψεων, μακρὰν τῶν ἀδελφοκτιόνων αἰματοχρυσῶν. Εἰς αὐτὸν ἡ ἀλήθεια εἶναι ἡ μόνη τέρεψις καὶ ἀπόλαυσις. Θλίβεται μὲν, θρηνεῖ καὶ ὀδύρεται, δακρυρροεῖ, ὅταν ἀναλογίζηται ὅτι καὶ ἡ κακία, τὸ μῖσος, ὁ φθόνος, ἡ ἀνειλικρίνεια καὶ τὸ ψεῦδος ἐνεσκήνωσαν ἐν τοῖς ἀνθρώποις, θέλγουσιν ὅμως καὶ εὐφραίνουσιν αὐτὸν καὶ

ἐνθουσιῶσι τὰ ποικίλα κάλλη τῆς φύσεως, οἱ χλοεροὶ λειμῶνες, τὰ πολύχρσα ἄνθη, τὰ χρώματα τοῦ ἀνατέλλοντος ἢ τοῦ δύοντος ἡλίου, τὰ κελαδήματα καὶ αἱ συννυλῖαι τῶν πτηνῶν, ὁ χρόνος τῆς νεότητος, τοῦ ἔαρος, αἱ ἀγαθαὶ καὶ ἐνάρετοι πράξεις τῶν ἀνθρώπων. Αἱ μεγάλαι ἰδέαι τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἀγάπης, τῆς εὐποίας, τῆς ἀμοιβῆς τῶν καλῶν πράξεων, τῆς θείας καταγωγῆς τῆς ψυχῆς, τῆς ἀπελευθερώσεως ἀπὸ τῶν δεινῶν καὶ τῶν συμφορῶν, τῆς ἐλπίδος, τῆς ὑπομονῆς καὶ πραότητος, τῆς φιλεργίας, τῆς φιλομαθείας, τῆς προόδου, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς φιλοπατρίας παρελαύνουσιν ἐν τοῖς στίχοις τῶν ποιημάτων αὐτοῦ καὶ ἀποτελοῦσι τὸν πυρῆνα, τὴν ἐνότητα ἐνὸς ἐκάστου ἐξ αὐτῶν.

Τὸ πᾶν ἐμπνέει αὐτόν: Ἄπλοῦν βέλασμα ἀρνίου, πτησίς χελιδόνος, ἡ θεὰ τῶν κοιλάδων, τῶν πεδιάδων καὶ τῶν ὄρεων, ὁ πόντος μετὰ τῆς γαλήνης ἢ τῆς τρικυμίας αὐτοῦ, τὰ νέφη, τὰ ἄνθη, ἡ ξεντεία, ὁ χωρισμός, ἡ ἐξ αὐτοῦ λύπη... ὑπέθαλπον καὶ ἐνέπνεον τὸν πολυθρήνητον ποιητὴν Μουαλλίμ Νατζήν, τὸν τοσοῦτον προῶρος τὸν προσφιλῆ αὐτῷ κόσμον ἐγκαταλιπόντα, ἵνα, ὑπὸ τὴν αἴγλην καὶ τὴν ἐπήρειαν τῆς σιχουργίας καὶ ὁμοιοκαταληξίας, διασαλπίσῃ ἠθικὰς καὶ παιδαγωγικὰς ἰδέας, ἰδίως ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ τῷ καλουμένῳ Ἄτσεπαρέ, ἢτοι Σπινθήρ, (آشپاره) καὶ φέροντι ἐπὶ κεφαλῆς τὸ ἐξῆς δίστιχον:

ویردم آتش دلاره سوز دل آواره دن

ایلدم ایجاد بیک یانغین بر آتشپاره دن

Μετέδωκα πῦρ εἰς τὰς καρδίας ἐκ τῆς φλογὸς τῆς τεθλιμμένης καρδίας μου, καὶ ἦναρα μυρία πυρκαϊὰς ἐξ ἐνὸς σπινθήρος.

Θὰ ἐπειχειρήσω ἤδη τὴν ὅσον οἶόν τε συνοπτικὴν ἀνάλυσιν ποιημάτων τινῶν ἐμπειριοχομένων ἐν τῷ Ἄτσεπαρέ τούτῳ, ἐπικαλούμενος τὴν εὐμενῆ προσοχὴν τοῦ σεβαστοῦ ἀκροατηρίου ἐπὶ τῆς ἐννοίας αὐτῶν.

Τὸ ἐπόμενον ἐπιγράφεται: « Δέσεις τοῦ Ἰωσήφ » ἢ « Φωνὴ ἐκ τῆς εἰρκτῆς ». Ἐν αὐτῷ ὁ Ἰωσήφ ριφθεὶς εἰς τὰς φυλάκας ἐν Αἰγύπτῳ δέεται ὡς ἐξῆς τοῦ Ὑψίστου διὰ τοῦ στόματος τοῦ Μουαλλίμ Νατζή:

حضرت یوسفك استغاثه سی یاخود زنداندن بر صدا

پر تو فیضکله اولمشکن منور مشربم ،
بونجه بیلدر واصل روز اولیور مظلم شبنم ،
واقف الطاف ربم، وقف یاربدر لبم .
بر جواب لطفک محرومیدر هر یاربم
یوقی بر لیک یارب صد هزاران یاربه .

حکمتک بيلم نه دندر بیک بلا ایجاد ايدر ،
هر بلادن بر حزين دل کونده بیک فریاد ايدر ،
دیرلر ارباب دلی الله بر کون شاد ايدر
سن ده ایتمز ایسهک بو زندانی یه کیم امداد ايدر .
یوقی بر لیک یارب صد هزاران یاربه .

ایتمدن سینهمده کی ایمانی دردم چاک چاک .
ایلسه زندانی باری آه سردم چاک چاک ،
اوندی خونین کوز یاشمدن روی زردم چاک چاک ،
اولسه — حاشا — دامنک چوقدن ایدردم چاک چاک .
یوقی بر لیک یارب صد هزاران یاربه .

Καίτοι ἐποδηγετούμην τῷ φωτὶ τῆς θείας σου χάριτος,
καὶ συνεμορφούμην ταῖς οὐρανίαις σου ἐντολαῖς,
ζοφερά νῦξ διαρκῆς δεσπόζει τῆς ὑπάρξεώς μου·
ἀναγνωρίζω τὰς θείας χάριτας καὶ εὐεργεσίας,
ἐπικαλοῦμαι ἀπαύστως τὸ θεῖον ἔλεος,

ἀλλ' ἑκάστη μου ἐπικλήσις στερεῖται εὐνοϊκῆς ἀπαντήσεως.

Δὲν ὑπάρχει ἐν «τί θέλεις;» εἰς τὰς ἑκατὸν χιλιάδας μου ἐπικλήσεις;

Ἡ σοφία σου, ἀγνοῶ διατί, παρέχει μυρίας συμφορὰς τῷ ἀνθρώπῳ,

δι' ἑκάστην δὲ τῶν συμφορῶν τούτων πᾶσα τεθλιμμένη καρδιά

ἐκπέμπει μυρίους θρήνους καὶ στεναγμούς·

ἐν τούτοις λέγεται ὅτι ὁ Θεὸς ἡμέραν τινὰ ἀνταμείβει τοὺς ἐναρέτους.

Σὺ λοιπόν, ἐὰν δὲν με ἀπαλλάξης τῆς εἰρκτῆς

ταύτης, τίς θὰ σπεύσῃ πρὸς βοήθειάν μου;

Δὲν ὑπάρχει ἐν «τί θέλεις;» εἰς τὰς ἑκατὸν χιλιάδας μου ἐπικλήσεις;

Πρὶν ἢ ἡ συμφορὰ μου πλήξῃ τὴν πρὸς σὲ πίστιν μου,

ὡς συνέτριβεν, εἶθε, ὁ θρήνος μου οὗτος τὴν εἰρκτὴν ταύτην,

ἐκ τῶν αἵμα σταζόντων δακρύων αἱ ὠχραὶ μου παρειαὶ

διερράγησαν, ἀπελπισὶς δέ, θὰ διερρήγῃνον, —ἀπαγε τῆς βλασφημίας—

ἂν εἶχες, τὸ κράσπεδόν σου.

Δὲν ὑπάρχει ἐν «τί θέλεις;» εἰς τὰς ἑκατὸν χιλιάδας μου ἐπικλήσεις;

Ἐν τῷ ποιήματι, τῷ ἐπιγραφομένῳ: «ὁ σάλος τοῦ πόντου», μετὰ λαμπρὰν περιγραφὴν τοῦ σάλου καὶ τοῦ ἀναβρασμοῦ τοῦ τρικυμώδους πόντου καὶ τῶν ἀφροέντων αὐτοῦ κυμάτων, ἀναφωνεῖ ὡς ἑξῆς:

تلاطم

تمکینی و یروب جنونی المش

دریا ینہ اضطرابہ طالمش

اولمش کچہ رک سکوت زمانی

هر طالغہ سی بر جنون جهانی

ایتمش هیجانله سطح دریا

بیگ وادی هولناک پیدا

اولمقدہ آن بآن سرافراز

هر موج عظیم دهشت انداز .

.....

قورمشمی نه در قیامت ایواہ

تسییر ایدیور جبالی الله . . .

ای باد! کسلمه امتداد ایت

آز کلدی بو قوت، امتداد ایت

سور عسکری سور! قوماندہ سندن

بن شاعریم ایشته (مارش) بندن

صوک شدتی طورمه ایله ابراز

قارشیکده وار ایشته بر سر انداز .

قاپسه کده بزى سفینه مزدن

کیتمز بو سکینه سنیه مزدن

دریا! بنی ایله بر تماشا

سندن ایده جکمی یم تماشا

بر طامله کوزمده اک بیوک موج

ویرمز بکا قورقو بویله بیگ فوج . . .

قور تلغہ واردر اقتدارم

جان قورتارانہ یوق افتقارم

پک کوچمی وداع دهر فانی

اولمشمی حیات جلودانی!

افنا ایله روح قورقودلمز

طوفان ایله نوح قورقودلمز . . .

سیر ایله اولورمی یم هراسان

قورقارمی ایمش اولومدن انسان

راحت طوریلورمی بویله جانله

چارپشملی یم بتون جهانله

بر سن دكل ، اولسه خصمى عالم
 مردانه اولور اولورسه آدم
 قلبمده نه در بو رتبه قوت
 يارب ! بونه عجز ايچنده قدرت . . .
 معناده محيط هر جهانسين
 اى قطره دل ! نه بي كرانسين
 خالق ! نه غريب خلقتم وار
 سينه مده نه در بو بحر زخار . . .
 ايلر بنى قدرتك مباهى
 عجزم سكا قارشيدر الهى

.....
 "Ανεμε, μη παύσης τὴν ὁρμὴν σου, ἔντεινον αὐτήν,
 μικρὰ ἐφάνη ἡ δύναμίς σου αὐτή, ἐνισχύθητι,
 ὁδήγησον τὸν στρατὸν τῶν κυμάτων,
 σὺ ἔσο ὁ στρατηλάτης,
 ἐγὼ δὲ εἶμαι ποιητής,
 Ἰδοὺ ἀναφωνῶ: Marche ·
 Δεῖξον τὴν τελευταίαν σου ὁρμὴν ·
 ἔχεις ἀπέναντί σου ἐμὲ ἀντίπαλον, ἐμέ, τὴν καρδίαν μου.
 Θάλασσα, δὲν σε φοβοῦμαι, δὲν ἔχω καὶ ἀνάγκην βοήθειας ·
 ἡ ψυχὴ δὲν πτοεῖται τὴν φθορὰν, ὁ Νῶε δὲν φοβεῖται τὸν κατακλυσμὸν.
 Ἔχων τοιαύτην ψυχὴν, δύναμαι νὰ μένω ἀδρανής ·
 Πρέπει νὰ παλαίσω διαρκῶς κατὰ πάντων.
 Καὶ ὁ κόσμος ὅλος ἂν εἶναι ἐχθρὸς μου, ἀποθνήσκω ἀνδρείως.
 Ὁ ἄνθρωπος φοβεῖται τὸν θάνατον ·
 Ὅποια δύναμις, Θεέ μου, ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ ·
 Ὡ σταγὼν τῆς καρδίας μου, πόσον εἶσαι ἀχανὴς καὶ περικλείεις
 πάντα κόσμον κατ' ἔννοιαν.
 Ὡ πλάστα, ὁποῖαν παράδοξον ἔχω φύσιν ·
 ὁποῖα πλημμυροῦσα θάλασσα εἰς τὸ στήθος μου ·
 Σὲ μόνον ἀναγνωρίζω ὡς πανίσχυρον καὶ κραταῖον.

Εἰκὼν τις παριστάνει δύο ὁμογενῆ ἀδελφὰς, ὧν ἡ πρε-
 σβυτέρα πλέκει διὰ τῶν χειρῶν περικνημίδας, διὰ δὲ τῶν πο-
 δῶν κινεῖ ἐλαφρῶς τὸ λίκνον τῆς μικρᾶς αὐτῆς ἀδελφῆς κοι-
 μωμένης. Ἡ πρεσβυτέρα νανουρίζει τὸ βρέφος ὡς ἐξῆς διὰ
 τοῦ στόματος τοῦ ποιητοῦ:

ننى (*)

خواهر! او یو آرتق ایله ارام
 ال ایشوری چوقچه در بو اقشام
 کوکلم بو ایکی خوش آرزوده
 بن ایش کوره یم، سن اول غنوده.
 مسعود اوله من مقیم بستر،
 خوش دیرک ایچون چالشق ایستر.
 ایشسز انیرمی هیچ او یونجاق
 دور ایتمز اداره سز فیرلداق.
 مشغول فقط الم دکدر
 پیم ده سنکه مشتغلدر
 کوکلم ده محبتکه مجبول
 دائم او دخی آنکه مشغول.
 بر ایشدن اگرچه یوق ملالم
 اک طاتلیسیدر بو اشتغالم
 مادر کبی بورجیدر وقایهک
 همشیره کی سوکه اولدی دایهک
 بن اولسه م، ای نهال نوحیز!

(*) «انوار ذکا» نك اون دردنجی جزئنده مندرج اولوب بر طرفدن النده
 جورانی اورمکده بر یاندن او یومقده اولار کوچک همشیره سنک بشیکنی آیاغیله
 صاللامقده بولنان بر قیز تصویرى لسانندن سولنمکده در.

کھوارہ کی کیم ایدردی تہزیز؟ . . .
 بر عائله یی سن ایتسہک آباد،
 بر دیکرینی بن ایلسم شاد،
 هر حاملزی بکنسہ عالم
 بزدن بشریت اولسہ خرم
 هر عائله بزذن اورنک آلسہ،
 مسعود فاملیلر چوغالسہ،
 هر خانہ کورلسہ پر مسرت،
 یارب ! نه قدر بیوک سعادت .

᾽Αδελφή μου, ἠσύχασε πλέον, κοιμήσου,
 ἔχω πολλὰς ἐργασίας τὴν ἐσπέραν ταύτην.
 ᾽Αγομαὶ ὑπὸ δύο ἐπιθυμιῶν, ἐγὼ νὰ ἐργάζωμαι καὶ σὺ νὰ κοιμᾶσαι.
 Δὲν δύναται νὰ εὐτυχήσῃ ὁ μὴ ἐργαζόμενος,
 ἐργασία ἀπαιτεῖται διὰ τὴν εὐζωίαν.
 ᾽Ανευ ἐργασίας ἀγοράζονται ἀθύρματα ;
 ᾽Ανευ κινήτηριον δυνάμεως στρέφεται ἡ μηχανή ;
 Καὶ αἱ χεῖρές μου καὶ οἱ πόδες, ἀλλὰ καὶ ἡ καρδιά μου μετὰ σοῦ ἀσχο-
 ᾽Εχω μὲν πολλὰς ἐργασίας, τὰς ὁποίας ἐκτελῶ μετὰ προθυμίας, [λοῦνται.
 ἀλλ' ἡ γλυκύτερα ἀπασῶν εἶναι ἡ φροντίς καὶ ἡ περὶ σοῦ μέριμνα.
 Θεωρῶ καθῆκόν μου, νὰ σε προστατεύσω ὡς μήτηρ,
 ἀγάπα, μὴ τυραννῆς, τὴν ἀδελφὴν σου, ἣτις εἶναι καὶ τροφός σου.
 ᾽Αν δὲ δὲν ἤμην ἐγὼ, ἀθῶον πλάσμα, τίς θὰ ἐκίνηει τὸ λίκνον σου ;
 ᾽Αδελφή μου, διὰ σοῦ θὰ εὐτυχίση εἷς οἶκος.
 ᾽Εὰν σὺ καθίστας εὐτυχῆ μίαν οἰκογένειαν,
 μίαν ἄλλην ἐὰν καθίστων ἐγὼ εὐδαίμονα,
 ἐὰν ὁ κόσμος ἐπεδοκίμαζε τὴν ἀγωγήν μας,
 ἐὰν ἡ ἀνθρωπότης ἔμενεν ἀπὸ ἡμᾶς εὐχαριστημένη,
 ἐὰν ἐκάστη οἰκογένεια ἐλάμβανεν ἡμᾶς ὡς ὑπόδειγμα,
 ἐὰν αἱ εὐτυχεῖς οἰκογένειαι ἐπληθύνοντο,
 ἐὰν ἐκάστη οἰκογένεια ἐφαίνετο πλήρης χαρᾶς,
 ὅποια μεγάλη εὐτυχία, Θεέ μου, θὰ ἐβασίλευεν εἰς τὸν κόσμον ;

Πρὸς τὴν χελιδόνα ἀποτεινόμενος ὁ ποιητής, θεωρεῖ
 αὐτὴν εὐτυχῆ, διότι ἵπταται πανταχοῦ ἀκωλύτως καὶ ἐλευθέ-
 ρως, ἀγαπᾶσα δύο τινὰ σταθερῶς, τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν φω-
 λεάν. Εἶτα καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν παραβάλλει πρὸς τὴν
 χελιδόνα καὶ

Καὶ ἐκείνη, λέγει, ὅπως σὺ, ἵπταται εἰς τὰ ὕψη,
 ᾽Οχι, ὄχι, δι' αὐτὴν τὸ σύμπαν εἶναι στενόν.

Καὶ λήγει διὰ τῶν στίχων :

Δύο τινὰ εἰσι σταθερὰ ἐν τῇ ἀγάπῃ τῆς καρδίας :
 Ἡ ἀγάπη τῆς πατρίδος, ἣν δὲν ἀνταλλάσσει ἀντὶ τῆς ζωῆς
 καὶ ἡ ἐλευθερία, ἣν δὲν ἀνταλλάσσει ἀντὶ τῆς γῆς.

قیر لا نغیچ

کیفکجه اوچارسین ای پرستو
 هر یرده، نه بختیارلق بو .
 بزذن اولهرق کهی مباعد
 اولمقدهسین آسمانه صاعد . . .
 سومشسین ایکی صفای جانی
 حریتی، برده آشیانی
 کوکلم ده سنک مائلکدر
 ظن ایتمه که ساده مائلکدر
 پروازده اعتلاسی واردر
 یوق یوق ! آکا کائنات طاردر .
 کوکلم دخی قوش طبیعتده
 ثابت ایکی شی محبتده
 حب وطنی حیاته ویرمز،
 حریتی کائناته ویرمز .

Ἐν τῇ πρὸς τὸν Θεὸν ἐπάρσει, ἐκτιθεὶς τὰ περὶ τοῦ θείου
μεγαλείου, ἀνυποῖ πρὸς αὐτὸ τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν καὶ ἐκ-
φράζεται ὡς ἑξῆς :

.....
Τὸ σῶμα εἶναι συνδεδεμένον μετὰ τῆς γῆς, ἡ ψυχὴ μεταρσιοῦται εἰς τὸν
[Θεὸν τῶν ὄλων,

Τὸ σῶμα εἶναι περιορισμένον ἐντὸς φωλεᾶς, ἡ ψυχὴ ἵπταται πρὸς τὰ οὐ-
[ράνια.

Καὶ εἶτα ἀποτεινόμενος ὁ ποιητὴς πρὸς τὴν ψυχὴν ἀναφωνεῖ :

Ποῖον ἀναζητεῖς ἀπαύστως καὶ μετὰ ζήλου καὶ ἀνῆλθες εἰς τὸν οὐρανόν ;
Ἴδέ, ἰδέ, εἰς ποῖον κόσμον ἀννυρώθης. Ἀνάβηθι, ἀνάβηθι διότι ὁ κόσμος
[οὗτος εἶνε στενός.

توحید

الله که موجد جهاندر
بيک درلو نقابدن عياندر . . .
باق صنعتنه نه عالم ارا
باق قدرتنه نه حيرت افزا
باق ملکنه وارمی اتهاسی
باق ذهنه صیغارمی کبریاسی . . .
تن مرتبط اولسه ده زمينه
جان چيقمه ده رب عالمينه
تن طورمه ده آشیان ایچنده
جان اوچه ده غیبیان ایچنده . . .
ناسوت ایدی بر زمان مقامک
لاهوته می شمدی اعترامک
شوقک کیمه ؟ طومیوب کیدرسین
اللهمی جست وجسو ایدرسین
کوز نوری کبی سمایه چیقدهک .

باق باق ! نه کوزل فضایه چیقدهک .
چیق چیق ! که خاکدان تنکدر ،
اوچ اوچ ! که جهان جان سنکدر .
سیاره حدود ایچنده محبوس
یوقدر هاله سنجه حد محسوس . . .
بر اوپله ملیکه ای اسپران
حریم اولسونمی قربان ؟ . . .
سندن بو نفس ، دهن ده سندن
شاعرده سنک ، سخن ده سندن .

Μετὰ κάλλους ἀπαραιμίλλου παρέφρασε τὸν κνηγόν,
ποίημα τοῦ γνωστοῦ γάλλου Ἀσματογράφου Beranger, προσ-
θεὶς καὶ ἰδίας σκέψεις ὡς ἑξῆς :

آوجی

قوشجغزلر سویملی قتانلر
سزه میل ایتمسونمی وجدانلر ؟
بو نه جمعیت سرود این
بو نه جنبشکه سرور آکین
یریدر اولسه منشرح دل تنک
چاللیق صوتکرله پر آهنک
حاکر ساده ، شکلکرده ظریف
سسکر خوش ، مقامکرده لطیف
لکن اندیشه ایلیک که زمان
بوزده جقدر بو انتظامی همان
صوصکر قوشجغزلرم صوصکر .

بيلك انسانلرك خصائلنى
كورك افكارينك دلائلنى
ضعفاسى وسيله جوى ستيز
اقوياسى بتون بتون خونريز .
ايشلر جهانى ظلم آباد .
بونلر انسانى ؟ بر الاى جلاد .
اوله مزلر محب صادق خير
بونلرك اك رحيمى قاتل طير
بيليرم كرجه وصف لايقى
بكا سويلتلك حقايقى
صوصكز قوشجغز لرم صوصكز .

دست صياده ياور اولدى تتك
قتاندن اورلدى بر ككلك
قوشوب آلى آنى همان كلبي
آكا وابسته اولرك جلبى
نه سويندك ؟ نه كولدك ؟ اى صياد .
سفق دمدن اولورمى آدم شاد ؟
بو ستمكر ، بو قانلى شمدى كيدر
ظلمه بندن زياده لعنت ايدر .
هم سور شرى ، هم ده دشمن شر .
نه در اغرب جهانده ؟ طبع بشر .
صوصكز قوشجغز لرم صوصكز .

كليور ايسته اوجى سرعت ايله
دها يوق چانظه سنده سرچه بيله
تك طوررمى ؟ النده چفته سى وار
رحمى يوقدر ، سزى كوررسه قيار
اوجيدن مرحمت اومارميسكز ؟
كوزى وار سزده كوز يومارميسكز ؟
شان دكل ، شين آدميتدر
بويله ايشلر سزاي لعنتدر
جان ياقان شخصى خوش كوررمى الله
كيمه آكلاتمهلى ؟ نه يامىلى ؟ آه !
صوصكز قوشجغز لرم صوصكز .

بر كون ايتمش ايدم شو يرده قرار
ايكى قيرلانغيج ايلور ايدى كذار
اوتشورلردى بختيارانه
ويرمسونلرمى نشوه انسانه .
بن ده عودتلرين ايدوت تبريك
اولدم آنلرله ذوق وشوقه شريك
ناكهان آتش ايتدى بر صياد
اولدى بيچاره يولجىلر برباد .
اوزاق اولمق ايجون بلايادن
اتقا ايليك برايادن .
صوصكز قوشجغز لرم صوصكز .

قوشلرم! مژده! آوجيكنز كيديور
 كوردى بر بشقه آو، شتاب ايديور .
 بر كلن يوق، تباعد ايتدى كيدن ،
 شمدي آهنكه باشلايك يكيدين ،
 قالمدي شمديلك محل حذر ،
 ويريكز مشر بمجه بر قونسر .
 ويردى مهلت زمانه بر مقدار .
 اوتك ، اطرافي اوتديرك تكرار .
 لكن اول ظالم طمع پرور ،
 بورالردن يارين ايدرسه كدر ،
 صوصكز قوشجغزلرم صوصكز .

معلم ناجی (آتشپاره)

Ο κυνηγός.

*Αγαπητὰ πτηνά, ὑμᾶς συμπαθεῖ ἡ καρδιά μου,
 Οἷα δμήγυρις πλήρης ἁσμάτων,
 οἷα εὐωχία πλήρης φαιδρότητας.
 *Ἡ τεθλιμμένη καρδιά παρηγορεῖται δι' ὑμῶν,
 τὰ δάση ἀντήχοῦσιν ἐκ τοῦ κελαδήματος ὑμῶν.
 *Ἡ κατάστασις σας ἀπλῆ, ἡ μορφὴ σας κομική,
 τὸ ἄσμα σας τερπνὸν καὶ ὁ ρυθμὸς φαιδρός.
 *Ἀλλὰ γρηγορεῖτε, διότι ὁ χρόνος
 θέλει ἀνατρέψῃ τὴν τάξιν ταύτην.
 Σιωπᾶτε, πτηνά μου, σιωπᾶτε.
 *Ἴδὸν ὁ κυνηγὸς ἔρχεται μετὰ τάχους ὀπλισμένος,
 δὲν ἔχει οἶκτον· μὴ περιμένετε χάριν.
 *Ἡ κατάστασις αὕτη εἶναι αἰσχος τῇ ἀνθρωπότητι,
 εἶναι ἀξία κατάρας.
 *Ὁ Θεὸς συγχωρεῖ τοὺς καίοντος ψυχάς;
 *Ἀλλὰ ποῖος ἀκούει; Τί πρέπει νὰ κάμω;
 Σιωπᾶτε, πτηνά μου, σιωπᾶτε,

Μάθετε τὰς ιδιότητες καὶ τὰς ἰδέας τῶν ἀνθρώπων·
Οἱ ἀνίσχυροι αὐτῶν εἶναι φιλέριδες,
οἱ ἰσχυροὶ ὄλωσ αἰμοχαρεῖς·
οὔτοι ἄνθρωποι εἶναι; δῆμιοι ἀπάνθρωποι,
οἱ πλέον οἰκτεῖρμονες εἶναι φονεῖς πτηνῶν.
Σιωπᾶτε πτηνά μου, σιωπᾶτε.
**Ἴδὸν ἐφονεύθη μία πέριξι,*
ὁ δὲ κύων τὴν ἔφερε εἰς τὸν κυνηγόν.
Τί ἐχάρης, τί ἐγέ'ασες, ὦ κυνηγέ,
**Ὁ ἄνθρωπος εὐχαριστεῖται ἀπὸ τὰς αἰματοχυσίας;*
Αὐτὸς ὁ τύραννος τώρα μεταβαίνει ἀλλαχοῦ
καὶ πλειότερον ἐμοῦ καταρᾶται τὴν τυραννίαν.
Καὶ φίλος τῆς κακίας καὶ ἐχθρὸς τῆς κακίας.
Τι τὸ παράδοξον ἐν τῷ κόσμῳ; ἡ ἀνθρωπίνη φύσις.
Σιωπᾶτε πτηνά μου, σιωπᾶτε.
Πτηνά μου, χαρῆτε, καλὴν εἶδηοιν σᾶς φέρω,
**Ὁ κυνηγὸς σας φεύγει, εἶδεν ἕτερον θῦμα καὶ τρέχει.*
**Ἦδη ἀρχίσατε ἐλευθέρως τὴν συναυλίαν σας.*
Κάμετε ὅπως θέλω μίαν συναυλίαν.
Κελαδεῖτε, ὡς ἀντηχοῦν τὰ πέριξ.
**Ἀλλ' ὅταν ὁ ἀπάνθρωπος ἐκεῖνος τύραννος,*
διέλθῃ διὰ τῶν τοπειῶν τούτων,
σιωπᾶτε, πτηνά μου, σιωπᾶτε.

Πολλοὶ ποιηταί, Ὀθωμανοὶ τε καὶ μὴ, ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἐμφανίσεως αὐτῶν καὶ ἐν ἐφημερίσι καὶ ἐν βιβλιαρίοις, ἐκτίσαντο φήμην τινὰ πρόσκαιρον καὶ ἀκολούθως ἐλησημονήθησαν αὐτοί τε καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν. Οἱ τοιοῦτοι θεωροῦσι ποίησιν τὴν περιγραφὴν, ἐν στίχοις καὶ ὁμοιοκαταληξίαις, τῶν μαγειρικῶν σκευῶν ἢ τῶν ἐδεσμάτων. Ἀλλ' ὁ Μοναλλίμ Νατζῆ διетήρησεν ἀκμαίαν τὴν φήμην αὐτοῦ, ὡς ἀληθοῦς ποιητοῦ, τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐθεωρήθησαν κλασικὰ καὶ διδακτικά. Ἀμα τῇ δημοσιεύσει αὐτῶν ἐπέσυρον τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνωστῶν, ἐμελετῶντο καὶ ἀπεστηθίζοντο μάλιστα μετὰ ζήλου ὑπὸ πολλῶν.

Παρεκινεῖτο μάλιστα ὁ ποιητὴς καὶ δι' ἐπιστολῶν ὅπως

συνθέση ποιήματα, καί τινα ποιήματα, κατὰ παράκλησιν φίλων του στιχουργηθέντα, στεροῦνται ἐμπνεύσεως ποιητικῆς, συλληφθέντα ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ ποιητοῦ παρὰ φύσιν, ὅπερ καὶ αὐτὸς ὠμολόγει ὡς φαίνεται ἐκ τῆς ἐξῆς ἐπιστολῆς του, ἣν γράφει ἐκ Μεσοποταμίας πρὸς φίλον τινὰ ἐν Κων/πόλει διαμένοντα καὶ παρακαλοῦντα αὐτὸν ὅπως ἀποστείλῃ ὁ ποιητῆς ποιήματα ἐκ Μεσοποταμίας.

«Ἡ ἐπιστολή σας, λέγει, μὲ εὔρεν οὐχὶ ἐν Ἀλεξανδρέττῃ ἢ ἐν Χαλεπίῳ, ἀλλ' ἐν Διαρβεκίρῃ. Τώρα εὐρίσκομαι ἐντὸς σχεδιάς, οὐχὶ ὅμως ἐν τινι χωρίῳ. Ἡ δὲ σχεδία αὕτη ἀποτελεῖται ἐξ ἀσκῶν πεπληρωμένων ἀέρος, ἐφ' ὧν προσαρμόζονται σανίδας καὶ ἐπὶ τούτων ὑπάρχει εἶδος καλύβης. Δύο δὲ κῶπαι συμπληροῦσι τὸ ὄλον. Οἱ ταξειδεύοντες διὰ τοῦ ποταμοῦ εἰς Βαγδάτην ἐπιβαίνουνσι τῆς σχεδιάς ταύτης καὶ ἀκολουθοῦσι τὸν ροῦν τοῦ ποταμοῦ. Αἱ κῶπαι χρησιμεύουσιν ὅπως προλάβωσι τὴν σύγκρουσιν ἐπὶ τῶν ὄχθων.

Μεταξὺ λοιπὸν τῆς Διαρβεκίρης καὶ Μουσοῦλης ὑπάρχει κωμόπολις πλήρης ἐρειπίων, ὀνομαζομένη Δζεζιζιέ, ἔμπροσθεν τῆς ὁποίας διέρχεται ὁ Τίγρις. Ἴδου πρὸ τῶν ἐρειπίων τούτων ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ ἐπὶ τῆς σχεδιάς ἐκείνης χαράσσω τὰς γραμμάς ταύτας μετ' εὐχερείας. Ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ ἐπιδείξω καὶ ποιητικὸν τάλαντον.

«Ὁ Τίγρις εἶναι τεθολωμένος, ἡ ἀτμόσφαιρα ὀμιχλώδης, πανταχοῦ βλέπεις ἐρείπια, οἱ φίλοι ὀμοιάζουσιν πρὸς ἡλιθιοὺς ἐμπόρους, ὁ λαὸς λιμώττει, ἡ δὲ σχεδία εἶναι ἀληθὲς βασανιστήριον δι' ἡμᾶς. Ἐν τιαύτῃ καταστάσει λέγονται ποιήματα;

Ἐκ Χίου δ' ἐπιστέλλων, μετὰ γλαφυρὰν περιγραφὴν νέας σεισμικῆς δονήσεως ἀπειλησάσης τὴν νῆσον κατὰ τὴν ἐν Χίῳ διατριβὴν τοῦ ποιητοῦ, ἐκφράζεται καταλήγων ὡς ἐξῆς:

Ἐνταῦθα ἡ φύσις μου ὀρέγεται ἵνα παράγῃ ποιήματα, τοῦθ' ὅπερ ἀγνοῶ ποῦ νὰ ἀποδοθῇ. Μήπως εἶναι ἔνδειξις τῆς

ποιητικῆς χάριτος τοῦ διασήμου Ὀμήρου;(*) Ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς θέσεώς μου, οἱ στίχοι μου δὲν εἶναι χαρμόσυνοι, ἐξέροχονται πένθιμοι. Μὴ με κατάκρινε. Πέμπω τὸ ποίημα, ὅπερ ἔγραφα κατὰ αὐτὰς, ἐπιγραφόμενον «Θρηῆνος». Ἐπαφήμι εἰς τὴν σὴν κρίσιν τὴν διὰ τῆς ἐφημερίδος δημοσίευσιν αὐτοῦ.

Ὁ Μουαλλίμ Νατζῆ δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ ἔχη καὶ τοὺς ἐπικριτὰς καὶ ἀντιπάλους αὐτοῦ, πρὸς οὓς ὁμως προκαλοῦντας ἀπεκρίνετο εὐγενεῖ καὶ ποιητικῷ τῷ τρόπῳ. Τοῦτο φαίνεται ἐκ τινος ἄρθρου, δημοσιευθέντος ἐν τῇ τότε ἀκμαζούσῃ ἐφημερίδι «Ταρήκ» καὶ ἀπευθυνομένου πρὸς τινα, ἄλλοτε μὲν θαυμάζοντα καὶ νῦν ἐπικρίνοντα. Τὸ ἄρθρον τοῦτο εὔρομεν ἐν τινι συλλογῇ διαφόρων μελετῶν καὶ ἐπιστολῶν αὐτοῦ. Εἶναι πλήρες ἐννοιῶν. Ἐχει δὲ ἐν συντόμῳ παραφράσει, ὡς ἐξῆς:

Ἐν τῷ κόσμῳ τὸ πᾶν εἶναι ἀσταθὲς καὶ εὐμετάβλητον. Ὁ νόμος οὗτος ἀνομολογεῖται παρὰ πάντων, εἶναι ἀπλόστατος.

Ὁ νόμος οὗτος τῆς ἀσταθείας καὶ τῆς ἀλλοιώσεως ἀπαντᾷ οὐ μόνον εἰς τὰ σώματα ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ιδέας καὶ σκέψεις τῶν ἀνθρώπων. Καὶ τοῦτο πᾶς ἐχέφρων παραδέχεται καὶ ἀναγνωρίζει.

Καὶ ἐν τούτοις ὁ ἄνθρωπος, καίτοι γινώσκει τοῦτο, ὅταν εὐρεθῇ πρὸ τιαύτης συνήθους μεταβολῆς, δὲν δύναται νὰ μὴ ἐκπλαγῇ, νὰ μὴ ἀπορήσῃ.

Βλέπει τὸ νῆπιον ἔφηβον γενόμενον καὶ τὸν ἔφηβον ἀνδρούμενον καὶ ἐκπλήσεται.

Βλέπει τὸν σωφρονοῦντα καὶ τὸν χρηστοῆθι μεταβαλλόμενον εἰς ἄφρονα καὶ κακοῆθι, καὶ τὸν ἀνάπαλιν τὸν ἄφρονα καὶ κακοῆθι σωφρονοισθέντα καὶ χρηστοῆθι καὶ ἡ διάνοιά του ἀπορεῖ.

Βλέπει τὸν ἐχθρόν του φίλον καὶ βυθίζεται εἰς σκέψεις.

(*) Ὡς Χίου τὴν πατρίδα.

Βλέπει τὸν φίλον του ἐχθρὸν γενόμενον καὶ ταράττεται.

Βλέπει ἓνα ἔνθρωπον πάντη ξένον ἀδελφὸν γενόμενον καὶ θαυμάζει.

Εὐρίσκει ἓνα ἀδελφὸν χειρότερον ἐνὸς ξένου καὶ λέγει: «περίεργον πρᾶγμα».

Ἄλλ' ἐνίοτε ἐν τῷ μέσῳ τῶν μεταβολῶν τούτων ἀπατᾶται. Ὑπολαμβάνει τὸν ψεύστην εἰλικρινῆ, τὸν εἰλικρινῆ ψεύστην, καὶ ἢ ἐκπληξίς του αὐξάνει.

Ὅταν δὲ μάθῃ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὃν ἐθεώρει ὑπὲρ αὐτοῦ εἶναι κατ' αὐτοῦ, ἢ ἐκπληξίς του κορυφούται...

Ὁ ποιητὴς ἀρξάμενος ἐκ τοιούτων κρίσεων, χαίρει καὶ κυχᾶται διότι ἐγένετο ἀντικείμενον ἐπιθέσεων καὶ ἐπικρίσεων ἐκ μέρους φιλολόγων ἐξεχόντων, τοῦτο δὲ θὰ καταστήσῃ αὐτὸν προσεκτικόν. «Ἐάν, λέγῃ, κατέλθω εἰς ἀντεγκλήσεις, τότε θὰ ἐγκαταλείρω τὴν περιοπτήν τῆς ἐν ἣ εὐρίσκομαι ἀγωγῆς. Τοῦναντίον οὗτοι διὰ τῆς συμπεριφορᾶς των ταύτης μοι παρέχουσιν ὑπηρεσίας μᾶλλον καί, ἂν ἐγνώριζον τοῦτο, θὰ ἐτήρουν σιγὴν οἱ δυσωχεῖς».

Ὁ Μουαλλίμ Νατζῆ ἐφιλοπόνησε καὶ πληθὺν ἐτέρων ἔργων φιλολογικῶν, ρητορικῶν καὶ ποιητικῶν ὡς καὶ λεξικὸν τῆς Ὀθωμανικῆς γλώσσης, ὅπερ ὅμως ὡς καὶ τινὰ ἄλλα ἔργα δὲν ἠδυνήθη νὰ συμπληρώσῃ, ἐπελθόντος αἰφνης προώρου τοῦ μοιραίου τέλους (1894).

Ἀρκούμενος δὲ εἰς τὰ λεχθέντα, ὅπως μὴ καταχρασθῶ τὴν ἐπιείκειαν τοῦ σεπτοῦ ἀκροατηρίου, ἐπιλέγω:

Ἡ ἀλήθεια εἶναι μία, ἐνιαία, κοινὴ εἰς πάντας καὶ ὅταν φανῆ γίνεται εὐπρόσδεκτος ὑπὸ πάντων. Ἡ φιλολογία, ἢ ποίησις εἶναι παγκόσμιος: ἢ Ἑλληνικὴ φιλολογία, τὸ Ἑλλ. πνεῦμα, φέρ' εἰπεῖν, διέτρεξεν ἤδη τοὺς αἰῶνας καὶ περιηγεῖται ἀνά τὸν κόσμον.

Καὶ ἡμεῖς σπουδάζοντες τὴν γλῶσσαν τοῦ Μουαλλίμ Νατζῆ δὲν ἀμελοῦμεν καὶ τὴν σπουδὴν τῶν φιλολογικῶν προῖ-

όντων, καθόσον μάλιστα, ὡς γνωστόν, ἢ ἐκμάθησις γλώσσης, μητρικῆς τε καὶ ξένης, ἢ πνευματικὴ ἐν γένει μόρφωσις ἐπιτυγχάνεται οὐχὶ δι' ἀπομνημονεύσεως πνευματοκτόνου λέξεων καὶ φράσεων ἀσυναρτήτων καὶ ἀσχέτων πρὸς ἀλλήλας ἀλλὰ διὰ τῆς διδαχῆς ἰδεῶν, καὶ ἐννοιῶν, διὰ τῆς καλλιεργείας, ἀσκήσεως, ἀναπτύξεως καὶ διαπλάσεως αὐτοῦ τοῦ πνεύματος, αὐτῆς τῆς διανοίας, αὐτῆς τῆς καρδίας.

Τὸ δὲ πνεῦμα κινεῖ αὐτομάτως καὶ ἀνεπαισθήτως τὴν γλῶσσαν πρὸς εὐχερῆ καὶ ἐπιτυχῆ παράστασιν καὶ ἐξωτερικευσιν τῶν ἐν τῇ γλώσσει ταύτῃ συλληφθεισῶν καὶ ἀναπτύχθεισῶν ἰδεῶν. Ἄλλαις λέξεσιν, ἢνα ὁμιλῆ ἢ γλῶσσα—καὶ πρέπει νὰ ὁμιλῆ, ἀφοῦ ἐκπροσωπεῖ τὴν δρωῦσαν ψυχὴν—ἀνάγκη ὅπως προσηγηθῆ ἡσκέψις.

Καὶ ὅμως ἡ ἀλήθεια αὕτη καίπερ εὐνόητος μετὰ δυσκολίας μόλις ἐπ' ἐσχάτων ἐγένετο ἀσπαστὴ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ οὐ μόνον τῶν ξένων γλωσσῶν ἀλλὰ καὶ τῆς μητρικῆς.

Οἱ Φαναριῶται ἐκεῖνοι, οἵτινες διέτρεψαν ὡς Λιερμηγεῖς τῆς Ὑψηλῆς Πύλης καὶ ἀνώτεροι τοῦ Κράτους λειτουργοί, γνωρίζοντες καὶ τὴν ἀρχὴν ταύτην ἐδίδασκον οὕτως εὐμεθόδως καὶ ἀποτελεσματικῶς τὰ τέκνα αὐτῶν τὴν τε Ὀθωμανικὴν καὶ ἄλλας ξένας γλώσσας, σὺν τῇ γλωσσομαθείᾳ δὲ ἔχοντες καὶ τὰς ἐμφύτους ἀρετὰς τῆς καρδίας καὶ τοῦ πνεύματος, ἐχρησιμοποιοῦντο εἰς σπουδαίας θέσεις ἐμπιστευτικὰς πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν συμφερόντων τῆς καθ' ἡμᾶς ἐπικρατείας καὶ τοῦ εἰς ὃ ἀνήκον ἔθνους.

Ἦδη δέ, ὅτε ὑπὸ τὴν ἑποφώσκουσαν, ὡς ἔοικεν, ἠῶ τῆς ἐλευθερίας ἔτι φαινότερον ἀναλάμπει τὸ φῶς τῶν ἠθικῶν καὶ φιλολογικῶν σπουδῶν καὶ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῇ, ἐν ἣ οὐκ ὀλίγον ἔσται καὶ αὐταὶ ὑπὸ τὸ βάρος τῆς πνευματοκτόνου λογοκρισίας, ἡμεῖς, ἔμφυτον καὶ πατροπαράδοτον ἔχοντες τὴν μετὰ ζήλου σπουδὴν τῆς προγονικῆς σοφίας, τῆς νεωτέρας καὶ τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς φιλολογίας, τῆς μητρὸς ταύτης

πάντων τῶν πνευματικῶν προϊόντων τῆς Ἀνατολῆς καὶ Ἀφρικῆς, ἐκείνης, ἥτις, διὰ τὸ ὕψος τῶν ἰδεῶν καὶ τὸ γλωσσικὸν κάλλος, εἰσδύει καὶ ἐπιβάλλεται εἰς ἅπαντα σχεδὸν τὰ Πανδιδακτήρια τοῦ Ἀρχαίου καὶ τοῦ Νέου Κόσμου, ὡς δύναμις ἠλεκτρικὴ καὶ μεταφυσικὴ καρδίας καὶ πνεύματα ἠλεκτροζουσα, ἡμεῖς, λέγω, ὀφείλομεν ὅπως καὶ ἐν τῇ καλλιουργίᾳ τῶν Ἀνατολικῶν σπουδῶν, γλωσσολογικῶν καὶ φιλολογικῶν, ἰδίως δὲ τῆς Ὀθωμανικῆς, Ἀραβικῆς καὶ Περσικῆς φιλολογίας, μὴ ὑπολειφθῶμεν τῶν σοφῶν φιλολόγων τῆς Ἑσπερίας, οἱ ὅποιοι καὶ μακρὰν τῶν χωρῶν τούτων ζῶντες περὶ πολλοῦ ποιοῦνται καὶ καλλιεργοῦσι καὶ τὰς σπουδὰς ταύτας, εὐρίσκοντες τροφήν καὶ τροφήν ἐν αὐταῖς.

Ἄλλ' οὗτοι μὲν βεβαίως ζῶσιν ὑπὸ βελτίους ὅρους, ἔχοντες συνεπικούρους καὶ τὴν Πολιτείαν καὶ τὴν ἀπαιτουμένην ὑλικὴν δύναμιν καὶ προστασίαν ὡς καὶ τὰς δημοσίας βιβλιοθήκας καὶ τὰς ἀναλόγους σχολὰς. Ἡμεῖς δὲ ὅ,τι κατορθοῦμεν, ὀφείλομεν εἰς τὰς ἰδίας ἡμῶν ἀσθενεῖς δυνάμεις, τὰς στερεῆσεις, κακουχίας καὶ θλίψεις, δύναμιν ἀντλοῦντες ἐκ τῆς ἐμφύτου εἰς ἡμᾶς φιλομαθείας καὶ ἀρετῆς. Ἴδου οἱ ἐν στερεῆσει, ταλαιπωρίαις, καὶ θλίψεσιν εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ βίου εὐθαρσῶς ἀποδύμενοι εὐέλπιδες φοιτηταὶ τῆς Μεγαλωνύμου καὶ πρεσβυγενοῦς ἡμῶν σχολῆς τοῦ Γένους ἔστωσαν μάρτυρες τῶν λόγων τούτων.

Τῇ *ιδ'* Ἰουνίου μετὰ τὴν θεῖαν ἱερουργίαν ηὐλογήθη ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίου Ἰωακείμ τοῦ Γ' ἡ λήξις τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1908—1909 διὰ τῆς νενομισμένης ἱερᾶς τελετῆς, παρισταμένων ἐν αὐτῇ τῶν σεβ. Ἁγίων Συνοδικῶν, τῶν Ἐφόρων τῆς Σχολῆς, τῶν Καθηγητῶν καὶ μαθητῶν αὐτῆς καὶ πολλῶν ἄλλων λογίων καὶ φιλομούσων.

Ληξιάσης τῆς τελετῆς ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου ἡ ἐξῆς *ἔκθεσις* τῶν πεπραγμένων ἐν τῷ καθιδρύματι κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1908—1909.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΩΝ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΕΝ ΤΗ ΜΕΓ. ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 1908—1909

ΑΝΑΓΝΩΣΘΕΙΣΑ ΥΠΟ ΤΟΥ ΣΧΟΛΑΡΧΟΥ

Μ. ΣΑΡΔΕΩΝ ΜΙΧΑΗΛ ΚΛΕΟΒΟΥΛΟΥ

τῇ ιδ' Ἰουνίου 1909.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,

Μεγάτιμοι τῆς Σχολῆς Ἐφοροὶ

καὶ ἡ λοιπὴ φιλόμουσος ὀμῆγυρις,

Τὸ πρεσβυγενὲς τοῦτο τῆς σεπτῆς μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ὁρθοδόξου ἡμῶν Γένους καθίδρυμα διήρυσσε καὶ τὸ λῆγον σχολικὸν ἔτος διὰ τῶν θεοκλύτων εὐχῶν τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος καὶ τῆς περὶ Αὐτὴν χορείας τῶν Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν ὁμαλῶς καὶ ἀπροσκόπως, λειτουργῆσαν συμφώνως τῷ διέποντι τοῦτο κανονισμῷ καὶ τῷ ὑπὸ τῆς σεβαστοῦς Ἐφορείας ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ σχολικοῦ ἔτους ἐπικυρωθέντι τῶν μαθημάτων Προγράμματι.

Α'

Ἡ ἐγγραφή τῶν μαθητῶν, ἀρξαμένη κατὰ τὰ ἀνέκαθεν νενομισμένα τῇ 20ῇ Αὐγούστου τοῦ παρελθόντος ἔτους, παρῆτάθη μέχρι τέλους τοῦ Σεπτεμβρίου. Ἐνεγράφησαν ὁμοῦς τινὲς

καὶ ἐξαίρεσι καὶ κατὰ Ὀκτώβριον, ὅσοι εἴτε δι' ἀσθένειαν εἴτε δι' ἄλλους ἀποχρῶντας λόγους δὲν ἠδυνήθησαν ἐνωρίτερον ἵνα προσέλθωσιν. Ὀλίγους δὲ τινὰς, μετὰ τὸν Ὀκτώβριον ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς προσελθόντας, ἐνεγράψεν ἡ Σχολὴ ὡς ἀκροατάς, στοιχοῦσα τῇ σχετικῇ διακελεύσει τοῦ διέποντος αὐτὴν κανονισμοῦ.

Οἱ ἐγγραφέντες ἀνῆλθον ἐν συνόλῳ εἰς 442, ἐξ ὧν 50 ἀπήρτισαν τὴν α' ἦτοι τὴν κατωτάτην τάξιν τῆς Σχολῆς, 72 τὴν β', 73 τὴν γ', 70 τὴν δ', 80 τὴν ε', 38 τὴν ζ', 30 τὴν η' καὶ 30 τὴν θ'.

Ἐκ τοῦ ὀλικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐγγραφέντων 144 κατήγοντο ἐκ τῆς πρωτευούσης καὶ τῶν περιχώρων, 263 ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Κράτους καὶ 35 ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς.

Ἦσαν δὲ ἐκ τούτων παλαιοὶ μὲν τῆς Σχολῆς μαθηταί, ἀνανεώσαντες τὴν ἐγγραφὴν αὐτῶν κατὰ τὸ λῆγον ἔτος, 290, νέοι δὲ, κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο πρῶτον ἐγγραφέντες 152.

Οἱ ἀκροαταί, ἦσαν, ὡς συνήθως, λίαν εὐάριθμοι, 4 μόνον, ἐξ ὧν 1 ἐν τῇ β' τάξει, 2 ἐν τῇ γ', ἱεροδιάκονοι ἐκ Συρίας καὶ 1 ἐν τῇ δ'.

Ἐν τῷ Διδασκαλείῳ τῆς Σχολῆς ἐνεγράφησαν ἐφέτος 67, ἅπαντες μαθηταί τῆς Σχολῆς, διότι εἰς τούτους μόνους ὁ Κανονισμὸς αὐτῆς ἐπιτρέπει τὴν ἀκρόασιν τῶν τοῦ Διδασκαλείου μαθημάτων.

Ἐκ τῶν 67 τούτων 30, μαθηταί τῆς ε' τάξεως τῆς Σχολῆς, ἀπειτέλεσαν τὴν α' τοῦ Διδασκαλείου τάξιν, τὴν κατωτάτην, 10 ἐκ τῶν τῆς ζ' τάξεως μαθητῶν τὴν β' τάξιν αὐτοῦ, 13 ἐκ τῶν τῆς ζ' τάξεως, τὴν γ' τάξιν καὶ 14 ἐκ τῶν τῆς η', ἦτοι τῆς ἀνωτάτης τάξεως τῆς Σχολῆς, τὴν δ', τὴν καὶ τελευταίαν τάξιν τοῦ Διδασκαλείου.

Ἐκ πάντων τούτων, οἱ ἀποτίσαντες τὰ νενομισμένα εἰσηγηριακά, ποικίλλοντα κατὰ τὰς τάξεις, ἢ ἐπὶ ὑποσχέσει ἀποτίσεως ἐγγραφέντες ἀνέρχονται εἰς 201, τῶν λοιπῶν 241

έγγραφέντων δωρεάν ως απόρων, καίπερ μή φερόντων πολλῶν ἐκ τούτων τὰ πρὸς δωρεάν έγγραφὴν προσόντα.

Β'

Ἡ έναρξις τῆς διδακτικῆς εργασίας τῆς Σχολῆς ἐγένετο τῆ α' Σεπτεμβρίου, μετὰ τὴν εὐλογίαν τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους ὑπὸ τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας διὰ τῆς νενομισμένης ἱερᾶς τελετῆς τοῦ Ἁγιασμοῦ.

Τὰ διδασκόμενα μαθήματα εἰσι τὰ ἑξῆς :

Ἐν τῇ α', ἦτοι τῇ κατωτάτῃ τῆς Σχολῆς τάξει, ἐδιδάχθησαν.

Ἡ ἱερὰ Ἱστορία τῆς Π. Διαθήκης ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν Μῦθοι Αἰσώπου, Ἀποφθέγματα καὶ Γνωμικὰ κατ' ἐκλογὴν καὶ δλόκληρος ἡ Γραμματικὴ τῆς Ἀρχαίας Γλώσσης ὑπὸ τοῦ Κ. Δημοσθένους Οἰκονομίδου, 11 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ὁρθογραφικαὶ Ἀσκήσεις ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, 1 ὥραν καθ' ἑβδομάδα.

Συνθέσεις ὑπὸ τοῦ Κ. Ἰωακείμ Βαλαβάνη, 1 ὥραν καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῆς Πολιτ. Γεωγραφίας εἰσαγωγικαὶ γνώσεις καὶ ἡ Εὐρώπη ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, 3 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἡ Πρακτικὴ Ἀριθμητικὴ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τῶν ἀναλογιῶν ὑπὸ τοῦ Κ. Νικολάου Βούρου, 4 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῆς Στοιχειώδους Φυσιγνωσίας ἡ Ἀνθρωπολογία καὶ ἡ Ζωολογία ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῶν Γαλλικῶν Ἀνάγνωσις, Γραφὴ μετὰ

γραμματικῶν παρατηρήσεων, ὑπὸ τοῦ Κ. Ἀλεξάνδρου Δελιστοβίτς, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῆς Ἰχνογραφίας τὰ ἐν τῇ ἀναλυτικῷ προγράμματι ὑπὸ τοῦ Κ. Ν. Βούρου, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῆς Καλλιγραφίας ὁμοίως τὰ ἐν τῇ ἀναλυτικῷ προγράμματι δριζόμενα, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἐπίσης 2 ὥρ. καθ' ἑβδ.

Ἐν τῇ β' τάξει ἐδιδάχθησαν :

Ἡ ἱερὰ Ἱστορία τῆς Κ. Διαθήκης ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν τὸ Α' βιβλ. τῆς Κύρου Παιδείας. Ἐπανάληψις τῆς Γραμματικῆς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς μέχρι τῶν ἀνωμάτων ρημάτων ὑπὸ τοῦ Κ. Παναγιώτου Παπακωνσταντίνου, 9 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Συνθέσεις ὑπὸ τοῦ Κ. Ἰωακείμ Βαλαβάνη, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Ὁρθογραφικαὶ ἀσκήσεις ὑπὸ τοῦ Κ. Δημοσθένους Οἰκονομίδου, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Ἑλληνικὴ Ἱστορία ἐν μὲν τῇ α' ἑξαμῆνῳ ὑπὸ τοῦ Κ. Ἀνθίμου Μαζαράκη, ἐν δὲ τῇ β' ὑπὸ τοῦ ἀναπληροῦντος αὐτὸν ἀσθενοῦντα, Κ. Ἰωάννου Πανταζίδου, 3 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῆς Πολιτ. Γεωγραφίας, τὰ Κράτη τοῦ Αἴμου ὑπὸ τοῦ Κ. Μιχαὴλ Σάγκα, 3 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἡ Πρακτικὴ Ἀριθμητικὴ δλόκληρος ὑπὸ τοῦ Κ. Νικολάου Βούρου, 4 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῆς Στοιχειώδους Φυσιγνωσίας ἡ Φυτολογία ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Ἐκ τῆς Ἰχνογραφίας ὁμοίως τὰ τοῦ ἀναλ. προγράμματος ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Ἐκ τῆς Καλλιγραφίας ὁμοίως τὰ τοῦ ἀναλ. προγράμματος ὑπὸ τοῦ Κ. Ἰωάννου Ἀρθανιτάκη, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Ἐκ τῶν Γαλλικῶν Ἀνάγνωσις, Ἑρμηνεία, Γραφή μετὰ γραμματικῶν παρατηρήσεων ὑπὸ τοῦ Κ. Ἀλεξάνδρου Δελίστοβιτς, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῶν Τουρκικῶν Ἀνάγνωσις, Ἑρμηνεία, Γραφή μετὰ γραμματικῶν ἀσκήσεων ὑπὸ τοῦ Κ. Προδρόμου Ἀναστασιάδου, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐν τῇ γ' τάξει ἐδιδάχθησαν:

Ἱερὰ Λειτουργικὴ στοιχειώδης καὶ ἑρμηνεία τῶν 10 πρώτων κεφαλαίων τῶν πράξεων τῶν Ἀποστόλων ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν τὸ Α' καὶ Β' βιβλ. τῶν Ἑλλ. Ξενοφῶντος, ὁ Ἐπιτάφιος, ὁ κατ' Ἐρατοσθένους καὶ ὁ κατ' Ἀγοράτου τοῦ Λυσίου. Συντακτικὸν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι Μετοχῆς. Ἐπανάληψις τοῦ πρώτου ἡμίσεως τῆς Γραμματικῆς ὑπὸ τοῦ Κ. Παναγ. Παπακωνσταντίνου, 9 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Συνθέσεις ὑπὸ τοῦ Κ. Ἰωακείμ Βαλαβάνη, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Ὁρθογραφικαὶ Ἀσκήσεις ὑπὸ τοῦ Κ. Δημοσθένους Οἰκονομίδου, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Ἐκ τῆς Πολιτικῆς Ἱστορίας συνέχεια τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ρωμαϊκῆς ὑπὸ τοῦ Κ. Κωνσταντίνου Ζαχαριάδου, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Μυθολογίας τὰ περὶ Θεῶν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Ἐκ τῆς Πολιτικῆς Γεωγραφίας τὰ Κράτη τῆς Εὐρώπης ὑπὸ τοῦ Κ. Μιχαὴλ Σάγκα, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Στοιχειώδης Γεωμετρία ἐν τῷ α' ἑξαμήνῳ ὑπὸ τοῦ Κ. Ἀνθίμου Μαζαράκη, ἐν δὲ τῷ β' ὑπὸ τοῦ ἀναπληροῦντος αὐτὸν Κ. Ἰωάννου Πανταζίδου, 2 ὥρας καθ' ἑβδ.

τῆς Πρακτικῆς Ἀριθμητικῆς ὅλης ἐπανάληψις ὑπὸ τοῦ Κ. Νικολάου Βούρου, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῆς Φυσιογνωσίας Στοιχειώδεις γνώσεις ἐκ τῆς

Χημείας καὶ τῆς Φυσικ. Πειραματικῆς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῆς Ἰχνογραφίας τὰ τοῦ ἀναλ. Προγρ. ὑπὸ τοῦ Κ. Ἰωάννου Ἀρβανιτάκη, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Ἐκ τῶν Γαλλικῶν Ἀνάγνωσις, Μῦθοι, Συνθέσεις μετὰ γραμματικῶν παρατηρήσεων ὑπὸ τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Δελίστοβιτς, 5 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῶν Τουρκικῶν Ἀνάγνωσις, Ἑρμηνεία, Γραφή μετὰ γραμματικῶν καὶ συνθετικῶν ἀσκήσεων ὑπὸ τοῦ Κ. Προδρόμου Ἀναστασιάδου, 4 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐν τῇ δ' τάξει ἐδιδάχθησαν:

Ἱερὰ Κατήχησις καὶ ἑρμηνεία τῆς ἐπὶ τοῦ Ὁροῦς διδασχῆς τοῦ Κυρίου ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν οἱ 3 Ὀλυμπιακοὶ καὶ οἱ 3 Φιλίππικοί. Ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ ὁ Ἀριστείδης τοῦ Πλουτάρχου. Συνέχεια Συντακτικοῦ μέχρι τέλους. Συνέχεια τῆς Γραμματικῆς μέχρι τέλους ὑπὸ τοῦ Κ. Παναγ. Παπακωνσταντίνου, 9 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Συνθέσεις ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Ὁρθογραφικαὶ Ἀσκήσεις ὑπὸ τοῦ Κ. Δημοσθένους Οἰκονομίδου, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Ἐκ τῶν Λατινικῶν Ἀνάγνωσις, Ἑρμηνεία μετὰ γραμματικῶν καὶ συνθετικῶν ἀσκήσεων ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἱστορία Ρωμαϊκῆ καὶ Βυζαντιακῆ Στοιχειώδης ὑπὸ τοῦ Κ. Κωνσταντίνου Ζαχαριάδου, 3 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῆς Πολιτικῆς Γεωγραφίας, ἡ Ἀσία, ἡ Ἀφρική, ἡ Ἀμερικῆ, καὶ ἡ Ὠκεανία ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Κοσμογραφία στοιχειώδης ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, δύο ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Θεωρητικὴ Ἀριθμητικὴ ὑπὸ τοῦ Κ. Ἀθανασίου Ἰωάννου (ἀναπληροῦντος τὸν ἕνεκα λόγων ὑγείας, ἀδεία τῆς Ἐφορείας, ἀπουσιάζοντα Καθηγητὴν Κ. Κορνῆλ. Σπαθάρον), 3 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῆς Φυσιολογίας Στοιχειώδεις γνώσεις Χημείας καὶ Πειραματικῆς Φυσικῆς ὑπὸ τοῦ Κ. Νικολάου Βούρου, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Ἐκ τῶν Γαλλικῶν Ἀνάγνωσις, Γραφή, Ἑρμηνεία μετὰ γραμματικῶν καὶ συνθετικῶν ἀσκήσεων ὑπὸ τοῦ Κ. Ἀλεξάνδρου Δελιστοβιτς, 5 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῶν Τουρκικῶν Ἀνάγνωσις, Ἑρμηνεία, Γραφή μετὰ γραμματικῶν καὶ συνθετικῶν ἀσκήσεων ὑπὸ τοῦ Κ. Προδρόμου Ἀναστασιάδου, 4 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῆς Καλλιγραφίας τὰ τοῦ ἀναλ. Προγρ. ὑπὸ τοῦ Κ. Ἰωάννου Ἀρβανιτάκη, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Ἐν τῇ ε' τάξει ἐδιδάχθησαν:

Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Ἀγ. Γραφήν (Παλαιὰν καὶ Καινὴν Διαθήκην) στοιχειώδης καὶ ἑρμηνεία τῶν 5 πρώτων κεφαλαίων τοῦ Ἐὐαγγελίου τοῦ Ἰωάννου ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν, τὰ 8 (Α—Θ) πρώτα γράμματα τῆς Ὀδυσ. τοῦ Ὀμήρου. Ὁ Κρίτων καὶ ἡ Ἀπολογία τοῦ Πλάτωνος. Τεμάχια Ἡροδότου καὶ ἐκλογήν μετὰ γραμματικῶν καὶ συντακτικῶν παρατηρήσεων ὑπὸ τοῦ κ. Μηνᾶ Αἰθентиπούλου, 9 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Συρθέσεις ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Ἐκ τῶν Λατινικῶν ὁ Θεμιστοκλῆς τοῦ Κορνῆλ. Νέποτος μετὰ γραμματικῶν καὶ συνθετικῶν ἀσκήσεων ὑπὸ τοῦ Κ. Δημοσθένους Οἰκονομίδου, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἑλληνικὴ Ἀρχαιολογία ὑπὸ τοῦ Κ. Κωνσταντίνου Ζαχαριάδου, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἀρχαία Ἱστορία τῶν Ἀνατολικῶν ἔθνων ὑπὸ τοῦ Κ. Βασιλείου Μυστακίδου, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Πολιτικὴ Γεωγραφία, τὰ Κράτη τῆς Εὐρώπης ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Ἐκ τῆς Ἀλγέρας μέχρι τῶν ἐξισώσεων ὑπὸ τοῦ Κ. Γεωργίου Λιανοπούλου (ἀναπληρωτοῦ τοῦ Κ. Κορνῆλιου Σπαθάρη), 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῆς Γεωμετρίας ἢ Ἐπιπεδομετρίας ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Πρακτικὴ Ἀριθμητικὴ ὑπὸ τοῦ Κ. Νικολάου Βούρου, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Ἐκ τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας ἢ Ἀνθρωπολογίας ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῶν Γαλλικῶν Ἀνάγνωσις, Γραφή, Ἑρμηνεία μετὰ γραμματικῶν καὶ συνθετικῶν ἀσκήσεων ὑπὸ τοῦ Κ. Ἀλεξάνδρου Δελιστοβιτς, 5 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῶν Τουρκικῶν Ἀνάγνωσις, Ἑρμηνεία, Γραφή μετὰ γραμματικῶν καὶ συνθετικῶν ἀσκήσεων ὑπὸ τοῦ Κ. Προδρόμου Ἀναστασιάδου, 4 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῆς Καλλιγραφίας τὰ τοῦ ἀναλ. Προγρ. ὑπὸ τοῦ Κ. Ἰωάννου Ἀρβανιτάκη, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Ἐν τῇ ε' τάξει ἐδιδάχθησαν:

Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τοῦ 700 ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν. Τὸ Α', Β', τῆς Ἰλ. τοῦ Ὀμήρου, τὸ δ' βιβλίον τοῦ Θουκυδίδου, ὁ Λάχης καὶ Μενέξενος τοῦ Πλάτωνος καὶ ἐκ τῶν Μελικῶν καὶ Λυρικῶν ποιητῶν κατ' ἐκλογήν, ὑπὸ τοῦ Κ. Δημητρίου Μοστράτου, 7 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Συρθέσεις ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Ἐκ τῶν Λατινικῶν 20 κεφάλαια ἐκ τοῦ α' βιβλ. τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, ὁ α' Κατιλιναϊκὸς Κικέρωνος μετὰ

γραμματικῶν καὶ συντακτικῶν παρατηρήσεων ὑπὸ τοῦ Κ. Δημοσθένους Οἰκονομίδου, 3 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ψυχολογία ὑπὸ τοῦ Κ. Μηνᾶ Ἀθηντοπούλου, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἱστορία ἀρχαία Ἑλληνικὴ καὶ Ρωμαϊκὴ ὑπὸ τοῦ Κ. Βασιλείου Μυστακίδου, 3 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Πολιτικῆς Γεωγραφίας ἢ Ὀθωμανικῆς Ἀυτοκρατορίας ἐκτενῶς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Ἐκ τῆς Ἀλγέθρας συνέχεια μέχρι τέλους ὑπὸ τοῦ Κ. Γεωργίου Λιανοπούλου (ἀναπληρωτοῦ τοῦ Κ. Κορηλίου Σπαθάρη), 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῆς Γεωμετρίας ἢ Στερεομετρίας ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Πρακτικὴ Ἀριθμητικὴ ὑπὸ τοῦ Κ. Νικολάου Βούρου, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Ἐκ τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας ἢ Ζωολογίας ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Ἐκ τῶν Γαλλικῶν Ἀνάγνωσις, Μῦθοι, Συνθέσεις μετὰ γραμματικῶν καὶ συνθετικῶν ἀσκήσεων ὑπὸ τοῦ Κ. Ch. de Marpillero, 5 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῶν Τουρκικῶν Ἀνάγνωσις (Γκιουλ-τεστέ) μετὰ γραμματικῶν καὶ συνθετικῶν παρατηρήσεων ὑπὸ τοῦ Κ. Προδρόμου Ἀναστασιάδου (ἀναπληρωτοῦ τοῦ Κ. Ἰωάννου Χλωροῦ), 4 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐν τῇ ζ' τάξει ἐδιδάχθησαν :

Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ἀπὸ τοῦ 700 μέχρι τοῦ 1700 ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν ἢ Μήδεια καὶ ἢ ἐν Ταύροις Ἰφιγένεια τοῦ Εὐριπίδου, ὁ ἐπιτάφιος τοῦ Περικλέους καὶ τὸ α' βιβλ. τοῦ Θουκυδίδου καὶ ὁ Φαίδων τοῦ Πλάτωνος μετὰ γραμματικῶν καὶ συντακτικῶν παρατηρήσεων ὑπὸ τοῦ Κ. Μηνᾶ Ἀθηντοπούλου, 7 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Συνθέσεις ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Ἑλληνικὴ Γραμματολογία ὑπὸ τοῦ Κ. Δημητρίου Μοστράτου, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Ἐκ τῶν Λατινικῶν 100 στ. ἐκ τοῦ ζ' βιβλ. τῶν Μεταμορφώσεων τοῦ Ὀβιδίου, τὸ α' βιβλίον Γερμανία Τακίτου, 14 κεφ. τοῦ Ἰουγουρθ. πολέμου Σαλλουστίου, ὑπὸ τοῦ Κ. Δημοσθένους Οἰκονομίδου, 3 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Λογικὴ καὶ στοιχεῖα Φιλοσοφικῆς Ἠθικῆς ὑπὸ τοῦ Κ. Μηνᾶ Ἀθηντοπούλου 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἱστορία Μεσαιωνικὴ ὑπὸ τοῦ Κ. Βασιλείου Μυστακίδου, 3 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Τριγωνομετρία ὑπὸ τοῦ Κ. Γεωργίου Λιανοπούλου (ἀναπληρωτοῦ τοῦ Κ. Κορηλίου Σπαθάρη), 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Φυσικὴ Πειραματικὴ ὑπὸ τοῦ Κ. Ἀθανασίου Ἰωάννου (ἀναπληρωτοῦ τοῦ Κ. Κορηλίου Σπαθάρη), 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Χημεῖα ἀνόργανος καὶ ὀργανικὴ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας ἢ Βοτανικῆς ὑπὸ τοῦ Κ. Νικολάου Βούρου, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῶν Γαλλικῶν Ἀνάγνωσις, Μῦθοι, Συνθέσεις μετὰ γραμματικῶν καὶ συνθετικῶν ἀσκήσεων ὑπὸ τοῦ Κ. Ch. de Marpillero, 5 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῶν Τουρκικῶν Ἀνάγνωσις, Ἑρμηνεῖα, Γραφὴ μετὰ γραμματικῶν καὶ συνθετικῶν παρατηρήσεων ὑπὸ τοῦ Κ. Προδρόμου Ἀναστασιάδου (ἀναπληρωτοῦ τοῦ Κ. Ἰωάννου Χλωροῦ), 4 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐν τῇ η' , τῇ ἀνωτάτῃ τῆς Σχολῆς τάξει, ἐδιδάχθησαν :
Χριστιανικὴ ἠθικὴ στοιχειώδης ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν, ἢ Ἀντιγόνη τοῦ Σοφοκλέους,

τὰ 6 τελευταῖα Πύθια, τὸ α' Ἴσθμιον καὶ τὸ β' Νέμεον τοῦ Πινδάρου. Ἡ Εἰρήνη τοῦ Ἀριστοφάνους μετὰ γραμματικῶν καὶ συντακτικῶν παρατηρήσεων ὑπὸ τοῦ Κ. Δημητρίου Μοστράτου, 7 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Συνθέσεις ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Ἑλλ. Γραμματολογία, συνέχεια μέχρι τέλους ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Ἐκ τῶν Λατινικῶν 400 στίχ. ἐκ τοῦ β' βιβλ. τῆς Αἰνείαδος τοῦ Βιργιλίου καὶ 10 ᾠδαὶ τοῦ Ὀρατίου μετὰ γραμματικῶν καὶ συντακτικῶν παρατηρήσεων ὑπὸ τοῦ Κ. Δημοσθένους Οἰκονομίδου, 3 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας ὑπὸ τοῦ Κ. Μηνᾶ Ἀθηναιοπούλου, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Νεωτέρα πολιτικὴ Ἱστορία ὑπὸ τοῦ Κ. Βασιλείου Μυστακίδου, 3 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Κοσμογραφία ὑπὸ τοῦ Κ. Γεωργίου Λιανοπούλου (ἀναπληρωτοῦ τοῦ Κ. Κορηλίου Σπαθάρη), 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Φυσικὴ Πειραματικὴ ὑπὸ τοῦ Κ. Ἀθανασίου Ἰωάννου (ἀναπληρωτοῦ τοῦ Κ. Κορηλίου Σπαθάρη), 3 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας, στοιχειώδης Ὄρυκτολογία, Γεωλογία καὶ Παλαιοντολογία ὑπὸ τοῦ Κ. Νικολάου Βούρου, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ὄρυκτολογικὴ Φυσικοχημεία στοιχειώδης ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

Ἐκ τῶν Γαλλικῶν *Economie Politique*, Ἀνάγνωσις, Ἑρμηνεία, Γραφὴ μετὰ γραμματικῶν καὶ συντακτικῶν παρατηρήσεων, Συνθετικαὶ ἀσκήσεις ὑπὸ τοῦ Κ. Charles de Marpillero, 5 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐκ τῶν Τουρκικῶν Ἀνάγνωσις, Ἑρμηνεία, Γραφὴ μετὰ γραμματικῶν καὶ συνθετικῶν ἀσκήσεων ὑπὸ τοῦ Κ. Πρ.

Ἀναστασιάδου (ἀναπληρωτοῦ τοῦ Κ. Ι. Χλωροῦ), 4 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ταῦτά εἰσι τὰ ἐν τῷ Γυμνασίῳ τῆς Σχολῆς διδασθέντα μαθήματα συμφώνως τῷ γενικῷ αὐτῆς Προγράμματι. Καὶ ἐν τῇ λειτουργίᾳ τοῦ Διδασκαλείου τῆς Σχολῆς οὐδεμίᾳ ἐπῆλθε μεταβολή, διδασθέντων ἀκριβῶς τῶν αὐτῶν μαθημάτων, ἅτινα ἀναγράφονται ἐν τῷ Προγράμματι τῷ ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ ιδρύματος τούτου καθορισθέντι. Τὰ μαθήματα ταῦτά εἰσι τὰ ἐπόμενα :

Ἐν τῇ α' τάξει, τῇ ἀποτελουμένῃ ἐκ μαθητῶν τῆς ε' τάξεως τῆς Σχολῆς.

1) Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ, διδασθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κ. Γεωργίου Παχτίκου, 3 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

2) Ἡ Ἰχνογραφία, διδασθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κ. Νικολάου Βούρου, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

3) Ἡ Καλλιγραφία, ἐπίσης ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ διδασθεῖσα, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

4) Ἡ Γυμναστικὴ, διδασθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κ. Ἡρακλέους Στάγκαλη, 3 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐν τῇ β' τάξει, ἐκ μαθητῶν τῆς σ' τάξεως τῆς Σχολῆς ἀποτελουμένη :

1) Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ, διδασθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κ. Πολυχρονίου Παχείδου, 3 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

2) Ἡ Ἰχνογραφία, διδασθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κ. Νικολάου Βούρου, 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

3) Ἡ Καλλιγραφία, διδασθεῖσα ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος.

4) Ἡ Γυμναστικὴ, διδασθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κ. Ἡρακλέους Στάγκαλη, 3 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐν τῇ γ' τάξει ἐκ μαθητῶν τῆς Ζ' τάξεως τῆς Σχολῆς :

1) Ἡ Γενικὴ Παιδαγωγικὴ καὶ

2) Ἡ Γενικὴ Διδακτικὴ ἀνὰ 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

3) Ἡ Παιδαγωγικὴ Ψυχολογία καὶ

4) Ἡ Ἱστορικὴ Εἰσαγωγή εἰς τὴν Συστηματικὴν Παιδαγωγικὴν ἀνὰ 1 ὥραν καθ' ἑβδομάδα, ἐν μὲν τῷ α' ἑξαμῆνῳ ὑπὸ τοῦ Κ. Ἀνθίμου Μαζαράκη, ἐν δὲ τῷ β' ὑπὸ τοῦ Κ. Ἰωάννου Πανταζίδου (ἀναπληρωτοῦ αὐτοῦ).

5) Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ ὑπὸ τοῦ Κ. Κωνσταντίνου Κλάββα, 3 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

6) Ἡ Γυμναστικὴ ὑπὸ τοῦ Κ. Ἡρακλέους Στάγκαλη, 3 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

Ἐν δὲ τῇ δ' τάξει, τῇ ἀνωτάτῃ τοῦ Διδασκαλείου, καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν τῆς η' τάξεως (τῆς τῶν τελειοφοίτων) ἀποτελουμένη:

1) Ἡ Ὑποδειγματικὴ διδασκαλία.

2) Αἱ Διδασκαλικαὶ ἀσκήσεις, καὶ

3) Ἡ Εἰδικὴ Διδακτικὴ, διδασθέντα τὸ μὲν πρῶτον 2 ὥρας καθ' ἑβδομάδα, τὸ δὲ δεύτερον καὶ τρίτον ἀνὰ 1 ὥραν, ἐν τῷ α' ἑξαμῆνῳ ὑπὸ τοῦ Κ. Ἀνθίμου Μαζαράκη, ἐν δὲ τῷ β' ὑπὸ τοῦ Κ. Ἰωάννου Πανταζίδου.

Ἦσαν δηλ. αἱ ὥραι τῆς ἐργασίας τοῦ Διδασκαλείου καθ' ἑβδομάδα 42, ἀνὰ 9 ἐν τῇ α' καὶ β' τάξει καὶ ἀνὰ 12 ἐν τῇ γ' καὶ δ', ἱκαναὶ—νομίζομεν—πρὸς τὸν ἀπαιτούμενον καταρτισμὸν μαθητῶν τῆς Σχολῆς εἰς διδασκάλους τῆς κατωτέρας παιδείας.

Λογοδοτῶν περὶ τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ παρελθόν σχολικὸν ἔτος ἔλεγον ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου, ὅτι ἤρξατο ἐλαττούμενος ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν τοῦ Διδασκαλείου καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἐλαττώσεως ταύτης ἀπέδιδον εἰς τὸ ὅτι τὸ διδασκαλικὸν ἔργον, εἰς ὃ τὸ Διδασκαλεῖον προαλείφει τοὺς ἑαυτοῦ τροφίμους, δὲν ἐξασφαλίζει εἰς τοὺς μετερχομένους τὸ ἔργον τοῦτο ἕνεκα πολλῶν λόγων συντήρησιν, ἀποχρώντως θεραπεύουσιν τὰς ἀπολύτους αὐτῶν ἀνάγκας. Ἡ αὐτὴ ἐλάττωσις παρατηρήθη καὶ ἐφέτος βεβαίως διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὅτι δὲ τοῦτο δὲν εἶναι ἀπλῆ εἰκασία, δείκνυται ἐκ τοῦ ὅτι οἱ

πλείονες τῶν ἀποφοίτων τοῦ Διδασκαλείου προτιμῶσι καὶ μετέλθωσι τὸ πρὸς ὃ παρεσκευάσθησαν ἔργον ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ὅπου εὐρίσκουσιν ἀμοιβὴν ἀνωτέραν, μένουσι δὲ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ μόνον ἐκείνοι, οἵτινες δὲν δύναται ἴν' ἀπομακρυνθῶσιν αὐτῆς ἕνεκα οἰκογενειακῶν λόγων. Ἐλπίζομεν, ὅτι ἡ βελτίωσις τῶν καθ' ἡμᾶς, φρυγαδύουσα τὴν κρατοῦσαν γενικὴν οἰκονομικὴν κλιμακίαν, θέλει βελτιώσει καὶ τὴν οἰκονομικὴν τῶν ἐκπαιδευτηρίων ἡμῶν κατάστασιν καὶ ἐνθαρρύνει τοὺς τροφίμους τῆς Σχολῆς εἰς τὴν σπουδὴν τῶν παιδαγωγικῶν μαθημάτων καὶ τὸν ὅσον ἔνεστι τελειότερον καταρτισμὸν αὐτῶν ἐν τῷ Διδασκαλικῷ ἔργῳ.

Δ'

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ διδασκαλία κατὰ τὸ διαρρεῦσαν σχολικὸν ἔτος, σύμφωνος κατὰ πάντα τῷ νέῳ τῆς Σχολῆς Προγράμμω τῶν μαθημάτων, δι' οὗ σπουδαίως ἐνισχύθη οὐ μόνον ἡ διδασκαλία τῶν Γαλλικῶν καὶ Τουρκικῶν, ἀλλὰ καὶ ἄλλων ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ χρησίμων μαθημάτων, ἐφ' ὅσον τοῦτο ὁ χαρακτὴρ τῆς Σχολῆς ἐπέτρεπεν.

Ἡ εἰς τὰς παραδόσεις τῶν μαθητῶν φρόνησις ἦν ἐφέτος τακτικωτέρη ἐκτὸς τῆς ἐν τῷ χρονικῷ διαστήματι τῶν ἐκτάκτων πολιτικῶν ἀνωμαλιῶν, καθ' ἃς οὐχὶ εὐάριθμοι, ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς καὶ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Κράτους καταγόμενοι, ἀπῆλθον πρὸς τοὺς ἑαυτῶν οἰκείους. Τὰς ἀπουσίας ταύτας, συμβάσας ἀκουσίως, δὲν κατελόγισεν ἡ Σχολὴ ὡς ἀδικαιολογήτους καὶ δὲν ἀπέκλεισε τοὺς οὕτως ἀπουσιάσαντας ἀπὸ τῶν ἐτησίων ἐξετάσεων καταδικάζουσα κατὰ τὸν κρατοῦντα νόμον εἰς στασιμότητα, ἀλλὰ θὰ ἐπιτρέψῃ τούτοις τὴν ἐξέτασιν ἀρχομένου τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους, ἐὰν ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν Σχολὴν. — Ἐπ' ἄλλων ἀδικαιολογήτων ἀπουσιῶν ἐφήρμοσεν ἡ Σχολὴ ἀσθηρῶς τὸν σχετικὸν νόμον, τιμωρήσασα ταύτας διὰ τῆς ποινῆς τῆς στασιμότητος. Οὕτω δὲ τιμωρηθείσας

ἀδικαιολογήτους ἀπουσίας εἶχε κατὰ τὸ λήγον ἔτος ἡ Σχολὴ τρισαράκοντα. Τῆς τιμωρίας δὲ ταύτης παραίτιοι ὑπῆρξαν κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ ἐν τῷ ἔτει τούτῳ, ὡς ἐν προηγουμένοις, αὐτοὶ οἱ γονεῖς τῶν τιμωρηθέντων, οἵτινες οὐδ' ἄπαξ καθ' ὄλον τὸ ἔτος εἰς τὴν Σχολὴν ἐμφανιζόμενοι, οὐδὲ κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς ἐγγραφῆς τῶν νύων αὐτῶν, μόνον, ὅταν κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν ἐξετάσεων ἐπιβληθῇ τοῖς τέκνοις αὐτῶν ἢ ὑπὸ τοῦ σχετικοῦ νόμου τῆς Σχολῆς ὀριζομένη ποινὴ τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἀπὸ τῶν ἐξετάσεων καὶ τῆς στασιμότητος νομίζουσιν, ὅτι δικαιούνται ἵνα κατακρίνωσι τὸν νόμον τοῦτον.

Ε'

Ἐκτὸς τῶν εἰρημένων ἕνεκα πληθύος ἀπουσιῶν ἀποκλεισθέντων τῶν ἐξετάσεων 40 μαθητῶν καὶ τῶν ἕνεκα τῶν πολιτικῶν ἀνωμαλιῶν ἀπελθόντων εἰς τὰς πατρίδας αὐτῶν καὶ μὴ ἐπανελθόντων εἰς τὴν Σχολὴν, οἱ λοιποὶ ὑπέστησαν τὰς νενομισμένας ἐξετάσεις, γραπτῶς μὲν οἱ τῶν ἐπιτὰ κατωτέρων τῆς Σχολῆς τάξεων (Α'—Ζ') γραπτῶς δὲ ἅμα καὶ προφορικῶς οἱ τῆς τῶν τελιοφοίτων τάξεως (Η), κατὰ τὰς σχετικὰς τοῦ διέποντος τὴν Σχολὴν Κανονισμοῦ διακελεύσεις.

Αἱ γραπτὰ ἐξετάσεις διαρκέσασαι 8 ἡμέρας, ἀπὸ τῆς 25ης Μαΐου μέχρι τῆς 3ης Ἰουνίου ἐγένοντο, ὡς συνήθως, κατ' ἰδίαν ὑπὸ τῶν διδασκάντων τὰ ἐξετασθέντα μαθήματα Καθηγητῶν ἐφ' ἀπάσης τῆς κατὰ τὸ ἔτος διδασχθείσης ὕλης.

Αἱ δὲ τῆς τάξεως τῶν τελιοφοίτων προφορικαὶ ἐξετάσεις, ἀρξάμεναι ἀπὸ τῆς 5 Ἰουνίου (Παρασκευῆς) καὶ παραταθεῖσαι μέχρι τῆς 13ης (Σαββάτου) διεξήχθησαν κατὰ τὸ ἀπὸ ἱκανοῦ ἤδη χρόνον κρατοῦν καθεστῶς, ἐξετασθέντων πάντων τῶν τῆς τάξεως μαθητῶν εἰς τὰ ἐξῆς 7 πρὸς προφορικὴν ἐξέτασιν ὀρισμένα μαθήματα: τὴν Χριστιανικὴν Ἠθικὴν, τὰ Ἑλληνικά, τὴν Ἱστορίαν τῆς Φιλοσοφίας, τὴν Πειραματικὴν Φυσικὴν, τὰ Λατινικά, τὰ Τουρκικά καὶ τὰ Γαλλικά. Ἐνὸς μόνον

τῶν μαθημάτων τούτων τὴν ἐξέτασιν, τοῦ τῶν Ἑλληνικῶν, ἐποιήσατο ὁ ἐκ τῶν Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς Κύριος Π. Παπακωνσταντίνου, ἀντὶ τοῦ διδάξαντος τοῦτο Καθηγητοῦ ἀειμνήστου Δημ. Μοστρούτου, ὅστις σοβαρῶς ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ παρελθόντος Μαΐου ἀσθενήσας ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Πλάστου εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς τῆ 3 τοῦ παρόντος μηνός.

Ἄλλὰ καὶ εἰς ἄλλας ἐξετάσεις ὑπέβαλεν ἡ Σχολὴ τοὺς ἑαυτῆς μαθητὰς ἐκτὸς τῶν εἰρημένων ἐτησίων τοὺς μὲν τῶν 7 κατωτέρων τάξεων ἐξήτασε ληγούσης τῆς α' ἐξαμηνίας ἐν ἅπασιν τοῖς κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα διδασχθεῖσι μαθήμασι, τὴν δὲ τῶν τελιοφοίτων τάξιν ἐν τοῖς ἐξῆς ἐκ τῶν κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη διδασχθέντων, κατὰ διαφόρους καιροὺς τοῦ σχολικοῦ ἔτους, τοὺς ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ αὐτῆς ὀριζομένους: ἐν τῇ Ἀλγέβρᾳ, τῇ Γεωμετρίᾳ καὶ τῇ Πρακτ. Ἀριθμητικῇ τῇ α' Κυριακῇ τοῦ Σεπτεμβρίου· ἐν τῇ Ἀρχαίᾳ Ἑλλην. Ἱστορίᾳ, τῇ Ῥωμαϊκῇ καὶ τῇ Βυζαντιακῇ, τῇ 5 Ἰανουαρίου· ἐν τῇ Ψυχολογίᾳ καὶ τῇ Λογικῇ τῇ καθαρᾷ Τρίτῃ· ἐν τῇ Πολιτ. Γεωγραφίᾳ, τῇ Παρασκευῇ, τῇ πρὸ τῆς ἑορτῆς τοῦ Λαζάρου καὶ ἐν τῇ Χιμείᾳ, τῷ Σαββάτῳ τῆς Λιακαινησίμου.

Τὰς ἐξετάσεις ταύτας τῆς τάξεως τῶν τελιοφοίτων ἐπὶ μαθημάτων κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη διδασχθέντων, ἀπὸ πάλαιου χρόνου ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Σχολῆς ὀριζομένας, διετήρησεν αὐτὴ καὶ ἐν τῷ νέῳ αὐτῆς Κανονισμῷ, καλῶς γινώσκουσα, ὅτι ἡ ἐπανάληψις μεμαθημένων, ἐν ὀριμωτέρᾳ ἡλικίᾳ γινομένη, καθ' ἣν ἰσχυροτέρα εἶναι ἢ κρίσις, καθίστησι ταῦτα κτῆμα ἔσαι τοῦ διδασχθέντος ὠφελιμώτατον καὶ πρόχειρον πρὸς χρῆσιν ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ τοῦ βίου. Ἀποβλέψασα δὲ καὶ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς συγχρόνου καθ' ἡμᾶς κοινωνίας, τὸ μὲν ἀντικατέστησέ τινα τῶν μαθημάτων τούτων δι' ἄλλων πρακτικωτέρων καὶ χρησιμωτέρων, τὸ δὲ καὶ προσέθηκε νέα τοιαῦτα. Καὶ ἐτηύξησε μὲν οὕτω τοὺς τῆς μελέτης κόπους τῶν ἀποφοίτων αὐτῆς, ἀλλ' ἔχει στερορὰν τὴν πεποιθήσιν ὅτι

καταρτίζει αὐτὴ αὐτοὺς τελειότερους καὶ χρησιμωτέρους εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον. Ἦδη ὑπολείπονται αἱ ἐν τοῖς Παιδαγωγικοῖς ἐξετάσεις τῶν τελειοφοίτων τοῦ Διδασκαλείου, οἵτινες ἐξετασθήσονται ἐν τρισὶν ἡμέραις, τῇ 16ῃ, 17ῃ καὶ 18ῃ τοῦ παρόντος μηνός, κατὰ τὴν πρώτην τούτων γραπτῶς ἐν τῇ Εἰδικῇ Διδασκατικῇ, κατὰ τὰς ἐπομένας δύο προφορικῶς ἐν διδασκαλικαῖς παραδόσεσι πρὸς μαθητὰς τῆς γείτονος Ἀστικῆς Σχολῆς τοῦ Μουχλίου. — Ἐν τῷ μαθήματι τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, ὅπερ ἀναγράφεται ἐν τοῖς τοῦ Διδασκαλείου μαθήμασι, ἐξετάσθησαν ἤδη οὗτοι καὶ οἱ ἐπιτυχόντες θὰ ἀξιωθῶσι τοῦ τῆς οἰκείας Σχολῆς ἀπολυτηρίου πτυχίου.

Γ'

Μετὰ τὰ περὶ ἐξετάσεων εἰρημένα ἐπισυνάπτω νῦν τινα περὶ τῶν καρπῶν τῆς διδασκαλίας. — Καὶ ἐν τῷ λήγοντι ἔτει ἡ φιλοπονία τῶν διδαξάντων ἐπήνεγκεν, ὡς εἰκός, πολλὴν τὴν ὠφέλειαν παρὰ τοῖς ἐπιμελέσι καὶ τακτικῶς φοιτήσασι μθηταις. Μόνον οἱ ἀπρόσεκτοι, ἀμελεῖς καὶ ἀτάκτως φοιτήσαντες δὲν ὠφελήθησαν, ὡς ἔδει, ἐκ τῆς διδασκαλίας. Ἀλλ' ἀκριβῆς δήλωσις τοῦ βαθμοῦ τῆς καρποφορίας τῆς ἐτησίας σχολικῆς ἐργασίας δὲν εἶναι δυνατὸν ἵνα γένηται σήμερον, μὴ μελετηθεισῶν ἔτι τῶν ἐτησίων γραπτῶν ἐξετάσεων ὑπὸ τῶν ἐλλογίμων τῆς Σχολῆς Καθηγητῶν. Ἡ δήλωσις αὕτη γενήσεται, κατὰ τὸ εἰωθός, ἐπισήμως τῇ α' τοῦ προσεχοῦς Σεπτεμβρίου, ἑναρκτηρίῳ ἡμέρᾳ τῶν ἐργασιῶν τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους. Ἀλλὰ μετὰ τὴν 20ῃν τοῦ παρόντος μηνός, ἄρξεται ἡ διανομὴ τῶν ἐλέγχων τῶν ἐξετάσεων, καὶ θὰ γινώσκῃ ἕκαστος μαθητῆς ἐκ τούτων τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἰδίας ἐτησίας ἐργασίας.

Ζ'

Περὶ τῆς διαγωγῆς τῶν μαθητῶν κατὰ τὸ διανυθὲν ἔτος περιττὸν ὅλως κρίνω ἵνα ἐπαναλάβω ὅ,τι πολλάκις ἀπὸ τοῦ

βήματος τούτου ἐρρήθη. Συντόμως μόνον λέγω, ὅτι δὲν εἶδε καὶ ἐφέτος ἡ Σχολὴ παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν γονέων, ἣν ἐπεθύμει περὶ τῶν τέκνων αὐτῶν μέριμναν, καὶ ὅτι πᾶσα ἡ περὶ τοῦ ἥθους αὐτῶν πολύφροντις ἐργασία ἐτελέσθη ὑπ' αὐτῆς μόνης, ἐφ' ὅσον ἐπέτρεπον τοῦτο τὰ ὑπάρχοντα μέσα. Ὅτι μεγάλως ἀδικοῦσι τὰ ἑαυτῶν τέκνα οἱ τοιαύτην ἐπιδεικνύμενοι περὶ αὐτῶν ἀμεριμνησίαν εὐδὴλον. Ὅπως δὲν εἶναι πολλοὶ οἱ μαθηταὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀθόρμητον καὶ ἐκουσίαν ἔχοντες τὴν περὶ τὰ μαθήματα ἐπιμέλειαν δὲν χρῆζουσι κέντρου καὶ προτροπῶν πρὸς ἐπιτέλεσιν τῶν ἑαυτῶν καθηκόντων, οὕτως ὀλίγοι εἰσὶν οἱ ἐκ φύσεως ἢ ἐπιμεμελημένης ἀνατροφῆς τὴν εὐθειαν τῶν ἰδίων καθηκόντων ὁδὸν ἀπαρεγκλίτως βαίνοντες καὶ τὴν σκολιὰν τῆς παραβάσεως τούτων ἀποστρεφόμενοι. Τοῖς εὐαρίθμοις τούτοις ἀρκεῖ πρὸς διαπαιδαγώγησιν τοῦ ἥθους καὶ μόνη ἡ τῆς Σχολῆς μέριμνα· ἀλλ' οἱ ἄλλοι πλείονες ἔχουσι ἀπόλυτον ἀνάγκην καὶ τῆς τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων συντόμου καὶ διαρκοῦς μερίμνης πρὸς εὐθυπορίαν· ἄνευ δὲ τῆς ἀπαραιτήτου ταύτης μερίμνης χωλαίνοντες περὶ τὰ ἥθη ἀποβάλλουσι βαθμηδὸν καὶ τὴν πρὸς τὰ μαθήματα αὐτῶν ἀγάπην, ὡς πολλὰ τοῦ πράγματος τούτου ἔχει ἡ Σχολὴ τεκμήρια, ἥτις οὐκ ὀλίγους δύναται αἰθεῖς ἵνα ἐπιδείξῃ μαθητὰς, οἵτινες καταλιπόντες τὴν σκολιὰν ἐτροπήσαν ἐπὶ τὴν εὐθειαν τῆς εὐκοσμίας καὶ ἐπιμελείας ὁδὸν, διότι ἀκριβῶς παρέσχον οἱ γονεῖς αὐτῶν τῇ Σχολῇ τὴν προσήκουσαν συνδρομὴν καὶ συνεργασίαν.

Η'

Τοιαύτη ὑπῆρξεν, Παναγιώτατε Δέσποτα καὶ ἡ λοιπὴ σεβαστὴ καὶ φιλόμουσος δμήγυρις, ἡ κατὰ τὸ λήγον σχολ. ἔτος ἐργασία τοῦ ἀνωτάτου τούτου παιδευτηρίου τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ πρὸς τοῖς εἰρημένοις, τοῖς συνιστιῶσι κυρίως τὸ παιδευτικὸν αὐτοῦ ἔργον, δίκαιόν ἐστι ἵνα μνημονευθῶσιν ἐνταῦθα καὶ ἄλλα τινὰ γεγονότα τοῦ διαρρέυσαντος ἔτους, στενότατα

πρὸς τὸ ἔργον τοῦ καθιδρύματος συνδεόμενα, ἅτινα δὲν ἀποτελοῦσι μὲν πάντα ἀπαραίτητα στοιχεῖα λογοδοσίας περὶ τῶν ὑπὲρ τοῦ παιδευτικοῦ τῆς Σχολῆς ἔργου πεπραγμένων, ἀλλ' εἰσιν ὅμως ἀναγκαῖα πρὸς πλήρη ἔκθεσιν τοῦ ἐτησίου σχολικοῦ αὐτῆς βίου.

1) Ἀρχομένου τοῦ σχολ. ἔτους ὑπεβλήθησαν εἰς δευτέρας ἐξετάσεις, κατὰ τὸ ἀπὸ τινων ἐτῶν καθιερωθὲν καθεστῶς, ὅσοι τῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος δωρεὰν ἐγγραφέντων ἀπόρων μαθητῶν ἐστερήθησαν διὰ διαφόρους λόγους τῆς χάριτος τῆς ἐκ νέου δωρεὰν ἐγγραφῆς αὐτῶν. Μετὰ λύπης ὅμως παρετηρήθη καὶ ἐφέτος πάλιν, ὅτι πολλοὶ τούτων δὲν ἐξετίμησαν δεόντως τὸ ἐκ φιλανθρωπίας ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τῶν ἀπόρων αὐτῶν γονέων ληφθὲν ὑπὸ τῆς Σχολῆς μέτρον καὶ δέον ἄλλον μέτρου χοῆσις νὰ γένηται τοῦ λοιποῦ, δυναμένου ἐν ἀναγκάσῃ καὶ τοὺς ραθυμότερους εἰς ἐπιμέλειαν. Τοιοῦτον μέτρον θὰ ἦτο οἱ δωρεὰν ἐγγεγραμμένοι ἄποροι νὰ ἀναγκάζονται εἰς ἀπόμισιν πλήρους τοῦ διὰ τοὺς μὴ ἀπόρους ὁρισμένου εἰσιτηριακοῦ τέλους, ἐὰν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους φανῶσιν ἀμελεῖς περὶ τὰ μαθήματα καὶ ἐπιδείξονται διαγωγὴν ἐν τε τῇ Σχολῇ καὶ ἐκτὸς αὐτῆς ἀπάδουσαν πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Σχολῆς ὁριζόμενα καθήκοντα. Τὸ μέτρον τοῦτο ἴσως ἤθελεν ἀυξήσει τὴν μερίμναν τῶν γονέων καὶ κηδεμόνων περὶ τῆς ἐπιμελείας καὶ τακτικῆς εἰς τὴν Σχολὴν φοιτήσεως τοιούτων ραθύμων μαθητῶν.

2) Ἐτερον ἀναγομφῆς ἄξιον γεγονός, ἐπενεγκὸν μεταβολὴν τινα ἐν τῷ ὁμίλῳ τῶν διδασκόντων, ἐστὶν ἡ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ σχολικοῦ ἔτους ἀναπλήρωσις τοῦ ἀσθενήσαντος Καθηγητοῦ τῶν Μαθηματικῶν καὶ Φυσικῶν Κυρίου Κορνηλίου Σπαθάρη ὑπὸ τῶν Καθηγητῶν Κυρίων Γεωργίου Λιανοπούλου καὶ Ἀθανασίου Ἰωάννου, τοῦ μὲν πρώτου διδάξαντος τὰ Μαθηματικὰ τῶν τεσσάρων ἀνωτέρων τάξεων, τοῦ δὲ δευτέρου τὴν Πειραματικὴν Φυσικὴν ἐν τῇ Ζ' καὶ Η' τάξει, τὴν Χημείαν

ἐν τῇ Γ' καὶ Ζ' καὶ τὴν Θεωρητ. Ἀριθμητικὴν ἐν τῇ Δ' τάξει.

Ἡ ἐκλογή τῶν ἀναπληρωσάντων τὸν ἀσθενήσαντα Καθηγητὴν ἐδικαίωσε πληρέστατα τὰς προσδοκίας τῆς ἐκλεξάσης σεβαστῆς Ἐφορείας, ἐκτελεσάντων ἀμφοτέρων τὸ ἀνατεθὲν αὐτοῖς ἔργον μετὰ τῆς δεούσης ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας. Χαίρει δὲ ἡ Σχολὴ χαρὰν ἀνεκκλάλητον μαθοῦσα τὴν τελείαν ἀπὸ τῆς ἀσθενείας ἀπαλλαγὴν τοῦ προσφιλοῦς αὐτῇ Καθηγητοῦ Κ. Κ. Σπαθάρη καὶ ἀναμένει αὐτὸν ἀνοιχταῖς ἀγκάλαις εὐχομένη αἰσίαν τὴν ἐναρξιν τῆς καρποφόρου αὐτοῦ διδασκαλίας.

3) Παρομοίαν πρὸς τὴν εἰρημένην ἀναπλήρωσιν ἠναγκάσθη ἡ σεβαστὴ Ἐφορεία ἵνα ποιήσῃται καὶ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν Παιδαγωγικῶν καὶ ἄλλων τινῶν μαθημάτων δύο κατωτέρων τῆς Σχολῆς τάξεων, τῆς Γ' καὶ τῆς Β', ἀσθενήσαντος τοῦ διδάσκοντος τὰ μαθήματα ταῦτα Καθηγητοῦ Κυρίου Ἀνθίμου Μαζαράκη, ἀρχομένης τῆς δευτέρας τοῦ σχολικοῦ ἔτους ἐξαμηνίας. Ἀνέθηκε δὴλα δὴ ταῦτα προσωρινῶς μέχρι τῆς λήξεως τοῦ σχολικοῦ ἔτους τῷ Καθηγητῇ Κ. Χρήστῳ Πανταζίδῃ, ὅστις ἐπίσης ἐξετέλεσε τὸ ἀνατεθὲν αὐτῷ ἔργον ἀνελλιπτῶς καὶ μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιμελείας.

4) Ἀνεπληρώθη ὁ ἐν ταῖς δυσὶν ἀνωτέροις τάξεσι τῆς Σχολῆς, Η' καὶ Ζ', Καθηγητῆς τῆς Τουρκικῆς γλώσσης ἀσθενῶν Κ. Ἰω. Χλωρός, καθ' ἅπαν τὸ σχολ. ἔτος ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ τῆς γλώσσης ταύτης ἐν ταῖς ὅ κατωτέροις τάξεσιν, Γ', Ε', Α', Γ' καὶ Β', Κ. Προδρ. Ἀναστασιάδου, ὅστις, τῇ μεθόδῳ τοῦ ἀσθενοῦντος Καθηγητοῦ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ κατολοθῶν, ἠλάττωσε τὴν ἐπὶ τῇ ἀπουσίᾳ αὐτοῦ μεγάλῃν τῆς Σχολῆς θλίψιν.

5) Φόρον ἐλάχιστον ἐγγνωμοσύνης ἀποτίνουσα ἡ Σχολὴ πρὸς τοὺς ἀοιδίμους ἰδρυτὰς καὶ εὐεργέτας αὐτῆς καὶ πρὸς πάντας τοὺς ὅπως ὅποτε εἰς τὴν εὐημερίαν καὶ προαγωγὴν αὐτῆς συντελέσαντας ἐτέλεσε καὶ ἐφέτος τὸ νενομισμένον ὑπὲρ αὐτῶν μνημόσυνον ἐν τῷ ἱερῷ Πατριαρχικῷ ναῷ τῇ 30ῃ

Ἰανουαρίου, ἑορτῇ τῶν τριῶν μεγάλων τῆς Ἐκκλησίας Ἱεραρχῶν καὶ Λιδοσκάλων, ἐν Πατριαρχικῇ καὶ Συνοδικῇ ἱερουργίᾳ καὶ τὴν ἐπιμνημόσυνον ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ ἐπὶ κολλύβων ἱερῶν Ἀκολουθίαν, πρωτοστατησάσης καὶ ἐν αὐτῇ τῆς Α. Θ. Πατριάρχου, τοῦ σεπιτοῦ προστάτου τοῦ παιδευτηρίου τούτου, ὅστις οὐ παύεται ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ καὶ ἐμπράκτως τὴν ἰδιόζουσαν πρὸς αὐτὸ πατρικὴν ἀγάπην διατρανῶν. Ἡ τὴν ἐπιμνημόσυνον ἱερὰν τελετὴν ἀκολουθοῦσα ἀνάγνωσις ἐκθέσεως τῆς Ἐφορείας περὶ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος παρελείφθη ἐφέτος, μὴ ἐξελεγχθέντων ἔτι τῶν λογιστικῶν τοῦ καθιδρύματος βιβλίων ὑπὸ τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς, τῆς ὑπὸ τοῦ Δ. Ε. Μικτοῦ Συμβουλίου ὁρισθείσης. Ἀνεγνώσθη ὁμοως κατὰ τὸ εἰωθὸς ὑπὸ τοῦ Γραμματέως καθήκοντα κατὰ τὸ λήγον ἔτος ἐκπληροῦντος Καθηγητοῦ τῆς Σχολῆς Κυρίου Προδρόμου Ἀναστασιάδου πραγματεία «περὶ τοῦ ὀθωμανοῦ ποιητοῦ Μουαλλίμ Ναδζή».

6) Ὅπως ἐν τῷ Συλλόγῳ τῶν τῆς Σχολῆς Καθηγητῶν οὕτω καὶ ἐν τῇ Ἐφορείᾳ τῆς Σχολῆς συνέβησαν ἐφέτος μεταβολαί τινες. Παραιτηθέντος ἀπ' αὐτῆς κατὰ τὸν παρελθόντα Ὀκτώβριον τοῦ ἐπὶ ἔτος ὄλον μεθ' ἱκανοῦ ζήλου ὑπὲρ αὐτῆς ἐργασθέντος κ. Φαίδωνος Ἐνωτιάδου Βέη, ἐπληρώθη ἡ κενωθείσα ἐφορευτικὴ θέσις κατὰ τὸν παρελθόντα Φεβρουάριον ὑπὸ τοῦ Κ. Κωνσταντίνου Κέπεδζη, υἱοῦ ἀνδρὸς ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη ἐν χρόνοις ἀρχαιοτέροις ἐφορεύσαντος τῆς Σχολῆς καὶ πολλὰ ἀνεξίτηλα ἔργα τῆς ἐφορευτικῆς αὐτοῦ δράσεως καταλιπόντος. Ἡ Σχολὴ ἐδελπιστεῖ, ὅτι παρομοίαν πρὸς αὐτὴν ἀγάπην ἐπιδείξειται ὁ πατρῴζων υἱός, τριαντὶ τῆς ἀγαθῆς αὐτοῦ διαθέσεως ἔχουσα δείγματα ἐξ ἄλλης προτέρας αὐτοῦ Ἐφορείας.

7) Τοῦ Κ. Ἰωάν. Χατζοπούλου, ἀντιπροσώπου τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου παρὰ τῇ Ἐφορείᾳ τῆς Σχολῆς, ἀποχωρήσαντος ἀπὸ τῆς Ἐφορείας κατὰ τὸν παρελθόντα Μάρτιον, διωρῶσθη εἰς ἀντικατάστασιν αὐτοῦ ὁ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ

Συμβουλίου ἐξοχώτατος ἱατρός Κύριος Ξενοφῶν Ζῶτος, παρ' οὗ, παρέχοντος ἑαυτὸν ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ πρόθυμον καὶ ἀγαστὸν ζῆλον ἐπιδεικνύμενον πρὸς πᾶν ἐθνωφελὲς ἔργον, πολλὰ ἀγαθὰ ἀπεκδέχεται ἡ Σχολή.

8) Πρὸς τοῖς εἰρημένοις γεγονόσι τοῦ ἔτησιου τῆς Σχολῆς βίου δὲν δύναται ἵνα παρέλθῃ αὐτὴ ἀμνημόνευτον καὶ τὸ θλιβερὸν γεγονός τῆς ἀποβιώσεως τοῦ ἀοιδίμου Προέδρου τῆς Ἐφορείας αὐτῆς Μητροπολίτου Πελαγονείας Κυρίου Ἰωακείμ, ὃν ἠυδόκησεν ἵνα καλέσῃ ὁ Πανάγαθος Πλάστης παρ' αὐτῷ λίαν προῶτως κατὰ τοὺς ἀνθρωπίνους ὑπολογισμούς ἡμῶν, μὴ δυναμένων ἵνα εἰσδύσωμεν εἰς τὴν ἄβυσσον τῶν πανσόφων Αὐτοῦ κριμάτων. Τὸν πρὸς Κύριον μεταστάντα ἀοιδίμον Ἱεράρχην, διεδέξατο ἀμέσως ἀξιεπαίνω Ἐκκλησιαστικῇ Προνοίᾳ ὁ ἐκ τῆς σεπιτῆς χορείας τῶν Ἁγίων Συνοδικῶν Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ξάνθης Κύριος Ἰωακείμ, οὗ αἱ προῶται ὑπὲρ τῆς Σχολῆς φροντίδες λίαν ὠφέλιμον αὐτῇ προοιωνίζονται τὴν μετὰ τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς Ἐφορείας προεδρικὴν αὐτοῦ συνεργασίαν.

9) Πρὸς τῇ θλιβερᾷ ταύτῃ στερήσει τοῦ Προέδρου τῆς Ἐφορείας αὐτῆς εἶχεν ἡ Σχολὴ ἔτι τὸ ἀτύχημα τῆς θρηνησῆς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο καὶ τὴν βαρυνθέντῃ ἀπώλειαν τοῦ προσφιλοῦς καὶ ἀειμνήστου Καθηγητοῦ αὐτῆς Δημητρίου Μοστράτου, κληθέντος λίαν προῶτως καὶ τούτου παρὰ τοῦ Πλάστου τῇ 3 τοῦ παρόντος μηνὸς εἰς τὴν κοινὴν αἰωνίαν πάντων πατρίδα, ἀκριβῶς ὅτε χρηστὰς ἔτρεφεν ἡ Σχολὴ ἐλπίδας περὶ ἀποσοβήσεως τοῦ κινδύνου μετὰ τὴν αἰσίαν τροπὴν τῆς συνεχοῦσης τὸν ἀείμνηστον νόσον. Ἡ Σχολὴ τιμῶσα τὸν πρὸς Κύριον μεταστάντα ἐκῆδενσεν αὐτόν, προνοίᾳ τῆς σεβαστῆς αὐτῆς Ἐφορείας, ἰδίᾳ δαπάνῃ καὶ ἤργησεν ἐπὶ διήμερον εἰς ἐνδειξιν τοῦ πένθους αὐτῆς.— Ἀμφοτέροις τοῖς πρὸς τὸν κοινὸν πάντων πανάγαθον Πατέρα ἀποιχομένοις εὔχεται ἡ Σχολὴ τὴν ἐν σκηναῖς Ἁγίων ἀνάπανσιν.

10) Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ Σχολὴ ἡ ἀπὸ τοῦ 1906 ὑπηγμένη, ἀποφάσει τῆς σεβαστῆς Ἐφορείας, εἰς τὸ Διδασκαλεῖον τῆς ἡμετέρας Σχολῆς, ἐλειτούργησε καὶ ἐφέτος ἐν αὐτῇ ἀπροσκόπτως, ἔχουσα ἀνελλιπῶς, ὡς καὶ κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη, πάντα τὰ πρὸς τὴν κανονικὴν αὐτῆς λειτουργίαν ἀναγκαῖα. Ἐπειδὴ δὲ τὸ τῆς Μουσικῆς μάθημα εἶναι τὸ μὲν, ἐν ἑκ τῶν τοῦ Διδασκαλείου μαθημάτων, τὸ δέ, διδάσκεται καὶ εἰς ἰκαροὺς ἄλλους μαθητὰς τῆς Σχολῆς, μὴ ἐγγεγραμμένους ἐν τῷ Διδασκαλείῳ, ἡ Ἐφορεία τῆς Σχολῆς, ὑπέεικονσα σεπιτῇ συστάσει τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, θέλουσα δὲ καὶ νὰ προσέλθῃ ἀρωγὸς εἰς τὴν οικονομικῶς καχεκτοῦσαν Μουσικὴν Σχολὴν, προσήνεγκεν αὐτῇ λόγῳ ἀμοιβῆς διὰ τὴν εἰς τοὺς μαθητὰς τῆς ἡμετέρας Σχολῆς διδασκαλίαν τοῦ Μουσικοῦ μαθήματος κατὰ τὸ λήγον σχολικὸν ἔτος τριάκοντα λίρας Τουρκίας, ὥρισε δὲ αὐτῇ τακτικὴν ἐτησίαν χορηγίαν διὰ τὸ μέλλον, ἐφ' ὅσον αὕτη λειτουργεῖ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Σχολῇ, λίρας Τουρκίας εἴκοσι καὶ τέσσαρας. Τῆς ὑλικῆς ταύτης βάσεως νῦν ὑπαρχούσης σὺν τῷ στεγασμῷ καὶ τῇ δωρεᾷν χορηγίᾳ πάντων τῶν λοιπῶν χρεωδῶν ὑπὸ τῆς ἡμετέρας Σχολῆς, εὐκοπώτερον δύναται ἵνα ἐξευρεθῇ τὸ λοιπὸν πρὸς μισθοδοσίαν τῶν διδασκόντων τὴν ἱερὰν τέχνην ἀπαιτούμενον χοῦμα.

11) Ἐτερον εἰς τὸν τοῦ λήγοντος ἔτους βίον τῆς Σχολῆς ἀναγόμενον γεγονὸς ἐστὶν ἡ συμμετοχὴ αὐτῆς ἐν τῇ ἐπισημῷ τελετῇ τῆς ὑπὸ τοῦ νέου Ἄρακτος περιζώσεως τῆς ἱστορικῆς τῶν ὀθωμανῶν σπάθης, τῇ γενομένῃ τῇ 27ῃ τοῦ παρελθόντος μηνὸς Ἀπριλίου, καθ' ἣν οἱ τῶν ἀνωτέρων τάξεων τῆς Σχολῆς μαθηταὶ σεπιτῇ Πατριωρικῇ ἐντολῇ κλάδους δάφνης ἐν χερσὶ φέροντες ἔφαλον τῷ Μεγαλειοτάτῳ Ἀ' Συνταγματικῷ Ἄρακι Μωάμεθ τῷ Ε' ἐπὶ τούτῳ μελοποιηθέντα ἀρμόδιον ὕμνον.

12) Ἐτερον μνεῖας ἀξίον γεγονὸς ἐστὶν ἡ συμμετοχὴ τῆς Σχολῆς ἐν τῇ ἐορτῇ τῆς τασσαρακονιαετιρίδος τῆς Καθηγείας

τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου Κυρίου Κωνσταντίνου Κόντου. Τιμῶσα αὕτη τὸν σοφὸν ἄνδρα δι' ὅς παρέσχε μεγάλας ὠφελείας τῇ περὶ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα σπουδαζούσῃ νεότητι, ἀνέθηκε τῷ ἑκ τῶν Καθηγητῶν αὐτῆς Κυρίῳ Βασιλείῳ Μυστακίδῃ τὴν ἐντολήν, ὅπως, μεταβαίνων εἰς Ἀθήνας, μετάσχι ὡς ἀντιπρόσωπος αὐτῆς τῆς πρὸς τιμὴν τοῦ γηραιοῦ Καθηγητοῦ ἐορτῆς, ἐκφράζων ἅμα τῷ ἀριγνώτῳ ἐν τῷ κόσμῳ τῶν γραμμάτων ἄνδρὶ τὴν μεγάλην πρὸς αὐτὸν τιμὴν καὶ στοργὴν τῆς Σχολῆς.

Θ'

Δωρεὰς εἶχε κατὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος ἡ Σχολὴ οὐκ ἀναξίας λόγου. Ἐκ τούτων αἱ μὲν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην αὐτῆς ἀνέρχονται εἰς 16, αἱ δὲ εἰς τὸ Φυσιογνωστικὸν Μουσεῖον εἰς 3. Δωρηταὶ εἰσὶν οἱ ἑξῆς :

- 1) Ὁ Ἑλλόγιμος Θ. Μακρίδης Βέης.
- 2) Ὁ Ἑλλόγιμος Καθηγητὴς τῆς Σχολῆς Κ. Βασιλείος Μυστακίδης.
- 3) Ὁ Ἑλλόγιμος Καθηγητὴς τῆς Σχολῆς Κ. Ἰωακείμ Βαλαβάνης.
- 4) Ὁ Ἑλλόγιμος ἰατρός Κ. Σπυρίδων Ζαβιτσᾶνος.
- 5) Ὁ ἐν Ἀθήναις Ἀντισυνταγματάρχης Κ. Ἀντώνιος Ἡπίτης
- 6) Ὁ Ἑλλόγιμος Κ. Πέτρος Παπαγεωργίου.
- 7) Ὁ Ἑλλόγιμος Κ. Αἰανὸς Π. Νικολαΐδης.
- 8) Ὁ Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος.
- 9) Ὁ ἐν Ὀδησσῷ ἰατρός Κ. Ε. Γυπάρης.
- 10) Ἡ Διεύθυνσις τῆς ἐν Πέστη ἐκδιδομένης εβδομαδιαίας ἰατρικῆς ἐφημερίδος «Pester-medizinisch-chirurgische Zeitung».
- 11) Αἱ Διευθύνσεις τῶν ἐνταῦθα ἐκδιδόμενων ἐφημερίδων «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ «Κωνσταντινουπόλεως».

12) Ὁ δῦμος τῶν διοργανωσάντων τὴν ἐν Ἀθήναις ἐορτὴν τῆς 40ετηρίδος τῆς Καθηγεσίας τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου Κωνσταντίνου Κόντου.

13) Ὁ Ἑλλόγιμος Καθηγητὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου Κύριος Γ. Μιστριώτης.

14) Ὁ Ἑλλόγιμος Καθηγητὴς τῆς Σχολῆς Κ. Δημοσθένης Οἰκονομίδης.

15) Ὁ Μηχανικὸς Κ. Γεώργιος Ζερβίδης.

16) Ὁ Ἴατρος Κ. Δημήτριος Σαββαΐδης.

Αἱ δὲ τοῖς μαθηταῖς τῆς Σχολῆς γενόμεναι δωρεαὶ καὶ χάριτές εἰσιν αἱ ἐπόμεναι:

1) Ἡ Αὐτοῦ Θειοτάτη Παναγιώτης, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ὁ πάνσεπτος τοῦ παιδευτηρίου πατὴρ καὶ προστάτης διέθρεψε καὶ κατὰ τὸ λῆγον ἔτος πολλοὺς ἐκ τῶν ἀπόρων μαθητῶν παρασχὼν εἰς ἱκανὸν ἀριθμὸν τούτων καὶ τὰ διδακτικὰ βιβλία.

2) Ὁ πρὸ μηνῶν πρὸς Κύριον μεταστάς ἀοίδιμος Ἐπίτροπος τοῦ Ἁγίου Ὄρους Γέρον Χαλαράμπης Διονυσιάτης παρέσχε καὶ ἐφέτος στέγην ἐν τῷ Ἁγιορειτικῷ Μετοχίῳ εἰς πολλοὺς τῶν ἀπόρων καὶ ἀστέγων μαθητῶν τῆς Σχολῆς.

3) Ἡ ἐν Ἀθήναις εὐγενεστάτη καὶ φιλόανθρωπος Κυρία Ἀργυρῶν Καλβοκορέση ἐπεδείξατο καὶ ἐφέτος τὴν ὑπὲρ τῶν ἀπόρων μαθητῶν τοῦ καθιδρύματος μητρικὴν αὐτῆς στοργὴν πέμψασα τῇ Σχολαρχίᾳ εἴκοσιν λίρας Τουρκίας, ἵνα διατεθῶσιν ὑπὲρ ἐνδεεστάτων μαθητῶν.

4) Ὁ Ἑλλόγιμος Καθηγητὴς τῆς Σχολῆς Κ. Κορνήλιος Σπαθάρης παρέσχε δωρεὰν εἰς ἀπόρους τῆς Σχολῆς μαθητὰς ἱκανὰ ἀντίτυπα τῆς ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου πατρὸς αὐτοῦ Ἀνδρέου Σπαθάρη φιλοπονηθείσης Ἀλγέβρας, Γεωμετρίας καὶ Γεωγραφίας.

5) Ἡ ἐν Ἀθήναις Βιομηχανικὴ καὶ Ἐμπορικὴ Ἀκαδημία ἐπέμψε πάντα τὰ κατὰ τὸ λῆγον ἔτος ἐκδοθέντα τεύχη τοῦ

φερονόμου αὐτῆς Δελτίου ἐν 60 ἀντιτύποις ἵνα διανεμηθῶσι τοῖς μαθηταῖς τῶν 2 ἀνωτέρων τάξεων.

6) Ὁ Κ. Δ. Ἰντζόπουλος, ἐκ τῶν ἀρχαίων ἀποφοίτων τῆς Σχολῆς, ἐπέμψε πρὸς διανομὴν τοῖς μαθηταῖς τῆς Ζ' τάξεως 30 ἀντίτυπα τῆς ὑπ' αὐτοῦ μεταφρασθείσης «Λατινικῆς προσοφθίας» τοῦ Γάλλου Ἀββᾶ Le Chevalier.

7) Ὁ ἐν Ὀδησσῷ Ἴατρος Κ. Ε. Γυπάρης 30 ἀντίτυπα τῆς συγγραφῆς αὐτοῦ «Ἡ ὁμοιοπαθητικὴ θεραπεία καὶ τὰ πλεονεκτήματα αὐτῆς» ἵνα διανεμηθῶσι τοῖς τελειοφοίτοις τῆς Σχολῆς.

Γ

Πᾶσι τούτοις τοῖς δωρηταῖς, τοῖς εὐδοκήσασι ἵνα ἐκδηλώσωσι διὰ τῶν ἐαυτῶν δωρεῶν τὴν πρὸς τὴν Σχολὴν εὐμενίαν αὐτῶν, ἀπονέμει αὕτη σήμερον δι' ἐμοῦ θεομᾶς εὐχαριστίας.

Ἐπίσης εὐχαριστεῖ αὕτη καὶ τοῖς εὐεργετήσασι τοὺς ἀπόρους αὐτῆς μαθητὰς διὰ τῆς παροχῆς διατροφῆς, κατοικίας, βιβλίων ἢ ὅπωςδήποτε ἄλλως τὴν φιλόανθρωπον αὐτῶν διάθεσιν πρὸς αὐτοὺς ἐπιδειξαμένοις.

Εὐγνωμοσύνην ἄπειρον ὁμολογεῖ ἡ Σχολὴ καὶ ταῖς μακαρίαις ψυχαῖς τῶν ἀειμνήστων ἰδρυτῶν καὶ εὐεργετῶν αὐτῆς, εἰς ὧν τὴν φιλογένειαν καὶ φιλομουσίαν ὀφείλεται πᾶν εἶ τι καλὸν ἐκ τοῦ πρεσβυγενοῦς τούτου παιδευτηρίου εἰς τὸ ὀρθόδοξον ἡμῶν Γένος προῆλθεν.

Χάριτας πολλὰς ὀφείλει ἡ Σχολὴ καὶ τῇ σεβαστῇ καὶ πανεντίμῳ αὐτῆς Ἐφορείᾳ, ἥτις περὶ πλείστον τὴν προκοπὴν καὶ εὐημερίαν τοῦ καθιδρύματος ποιομένη καὶ ἐπιμελῶς καὶ ἀνεκδότως ταύτην ἐπιδιώκουσα, οὐδενὸς φεΐδεται κόπου πρὸς τὴν ἀκριβῆ ἐπιτέλεσιν τῶν ὑπὸ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ἀνατεθειμένων αὐτῇ ὑψηλῶν καθηκόντων.

Ἰδίᾳ δὲ εὐγνωμονεῖ, Παναγιώτατε, τὸ Καθίδρυμα τῇ Ὑμετέρῳ σεπτῇ Κορυφῇ, δι' ἣν ἐπεδείξατο πατρικὴν ὑπὲρ αὐτοῦ

πρόνοιαν καὶ κατὰ τὸ λήγον σχολικὸν ἔτος, καθ' ὃ ὑπὸ τοσούτων διὰ τὰς περιστάσεις περιεσπᾶτο σοβαρῶν μεριμνῶν καὶ φροντίδων.

Εὐχαριστίας πολλὰς ἐκφράζει ἡ Σχολὴ καὶ τῷ Ἐξοχωτάτῳ Πρεσβευτῇ τῆς Ἑλλάδος Κ^ω Ἰωάννῃ Γρυπάρῃ τῷ εὐδοκίῳ ἵνα τιμήσῃ τὴν τελετὴν ταύτην διὰ τῆς πολυτίμου αὐτοῦ παρουσίας.

Εὐχαριστεῖ ἔτι τὸ Καθίδρυμα καὶ τοῖς παρακολουθήσασιν τὰς ἐτησίας αὐτοῦ προφορικὰς ἐξετάσεις φιλομούσοις ἀνδράσι καὶ πᾶσι τοῖς ἐναρσστηθεῖσιν ἵνα παραστῶσι σήμερον ἐν τῇ τελετῇ ταύτῃ.

ΙΑ'

Πρὸς ὑμᾶς ἤδη τὸν λόγον ἀποτείνω, ἀγαπητὰ τῆς Σχολῆς τέκνα. « Ἴδὸν ἐπέστη καὶ ὑμῖν ἡ στιγμή τοῦ ἀποχωρισμοῦ ἀπὸ τῆς φιλοστόργου τῷ γάλακτι τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς προγονικῆς σοφίας ἐκθροφάσης ὑμᾶς μητρὸς Σχολῆς, καὶ καταλιμπάνετε τὰ μαθητικὰ ἐδώλια, ἵνα εἰς νέους πολυπονώτερους ἀγῶνας ἀποδυθῆτε, ἕκαστος εἰς ὃν ἡ θεία τοῦ Παναγάθου βουλή προώρισεν ἴν' ἀγωνισθῇ. Ἡ μήτηρ ὑμῶν Σχολή, μείζονα λύπην τῆς ὑμετέρας ἐν τῇ στιγμῇ ταύτῃ τῆς ἀπὸ τῶν ἀγκαλιῶν αὐτῆς ἀπολύσεως ὑμῶν αἰσθανομένη, ἐπικαλεῖται ἐγ' ὑμᾶς τὴν κραταιὰν τοῦ Παναγάθου Θεοῦ προστασίαν καὶ ἐνίσχυσιν καὶ εὐχεται ἐνθέρμως, ὅπως, ἀποσοβοῦντες δι' αὐτῆς πᾶν κώλυμα τῆς σταδιοδρομίας ὑμῶν ἀναδειχθῆτε νικηφόροι καὶ ἐν τοῖς νέοις μακρὰν αὐτῆς ἀγῶσιν καὶ ἀξιοθῆτε βραβείων τιμῆς καὶ ἐπαίνων, ὧν καὶ πάντοτε μὲν ἀλλ' ἰδίᾳ νῦν εἶπερ ποτὲ χρῆζουσιν τὰ τοῦ ἀνωτάτου τούτου παιδευτηρίου τέκνα.

Ἄλλὰ τῆς θείας ἀντιλήψεως καὶ ἐπισχύσεως, ἣν εὐχεται ὑμῖν ἡ Σχολὴ καὶ ἥς ἄνευ οὐδὲν μέγα καὶ γενναῖον κατορθοῦται, δι' ἑνὸς μόνου, γνωστοῦ ἤδη ὑμῖν ἐκ τῶν σπουδῶν

ὑμῶν, μέσου δύνασθε ἴν' ἀξιοθῆτε, τῆς ἀκριβοῦς τοῦ νόμου τοῦ Παναγάθου ἡμῶν Πατρὸς φυλακῆς. — Ὑποταγὴ αὐθόρμητος καὶ πρόθυμος εἰς τὸ Πανάγιον τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ θέλημα ἐν πάσῃ νοήσει καὶ πράξει ὑμῶν, τοῦτο μόνον ἔστω ὁ κανὼν καὶ ὁ γνώμων πάσης κινήσεως ἐν τῷ βίῳ ὑμῶν. Εἴτε ἐπὶ σπουδᾶς ἐπιστημῶν τραπήτε, εἴτε τὸ τοῦ Διδασκάλου ἔργον μετέλθητε, εἴτε οἰονδήποτε ἄλλο ἐπάγγελμα τοῦ πρακτικοῦ βίου ἀσκήσητε, μηδέποτε ἐπιλάθησθε τοῦ ἀσφαλῶς πρὸς τὴν εὐδοκίμησιν καὶ τὴν ἀληθῆ ἀνάδειξιν ἄγοντος τούτου κανόνος. Ἐλλειψίς μέσων τυχῶν πρὸς εὐδοκίμησιν ἐν τῇ σταδιοδρομίᾳ μὴ ἀποπλανησάτω ὑμᾶς, ἀγαπητὰ τέκνα, ἀπὸ τοῦ μόνου σωτηριώδους τούτου κανόνος. Τὰ κατὰ κόσμον μέσα δὲν δύνανται ἵνα ᾧσιν ἰσχυρότερα τῆς θείας ἀντιλήψεως. Πόσοι πλουτοῦντες μέσων ἀνθρωπίνων ἠστόχησαν ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν καὶ παρῆλθον ἐκ τῆς σκιῆς τοῦ κόσμου ἄσημοι καὶ ἄδοξοι, διότι ἐπὶ μόνοις τοῖς μέσοις τούτοις ἐστήριξαν τὰς ἑαυτῶν ἐλπίδας, καὶ πόσοι τανάπαλιν ἐν τῇ τριβῆ τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου βαδίσαντες καὶ τῆς ἀνωθεν ἀντιλήψεως ἀξιοθέντες, εὐδοκίμησαν καὶ διεκρίθησαν ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν καὶ τιμῶνται ὑπὸ τῆς κοινωνίας! Τὰ πρὸς εὐδοκίμησιν ἐν παντὶ ἔργῳ ἀπαιτούμενα μέσα ἐπιδαφιλεῦει ἄφθορα ἡ Παναγάθος τοῦ Δημιουργοῦ Θεοῦ Πρόνοια πᾶσι τοῖς ἐπιδιώκουσι τὴν ἀνάδειξιν διὰ τῆς εὐθείας ὁδοῦ τῶν θείων Αὐτοῦ ἐντολῶν. — Τῇ ὁδῷ ταύτῃ στοιχοῦντες καὶ τῆς φιλοπονίας ἀπρὸς ἐχόμενοι ἀκράδαντον ἔχετε τὴν πεποίθησιν περὶ τῆς πλήρους ἐν τοῖς οἰοιςδήποτε ἔργοις ὑμῶν εὐδοκίμησεως.

Ὅπουδήποτε δὲ καὶ ἐὰν ᾦτε, καὶ ὅπουδήποτε ἂν ἔργον μετέρχησθε, μηδέποτε ἐπιλάθησθε τῶν ἀγαθῶν, ὧν ἀπελαύσατε παρὰ τῆς Μητρὸς Σχολῆς καὶ τῶν μόχθων, οἷς αὕτη κατέβαλε πρὸς τὴν πνευματικὴν ὑμῶν μόρφωσιν. Ἴσως δὲν ὠφελήθησαν πάντες ἐξ ἴσου ἐκ τῶν καταβληθέντων κόπων, ἀλλ' ἡ Σχολὴ ἐτέλεσεν ἐξ ἴσου ὑπὲρ πάντων μητρικῶς τὸ

ἐαυτῆς καθῆκον. Εὐελπιστεῖ δὲ ὅτι πάντων ὑμῶν τὰς καρ-
 διάς θὰ πληροῖ ἰσοβίως ἢ πρὸς αὐτὴν εὐγνωμοσύνη. Ἀλλὰ
 καὶ πρὸς τοὺς διδάξαντας ὑμᾶς Καθηγητάς ὀφείλετε εὐγνω-
 μοσύνην, δι' ἧς οὔτοι κατέβαλον προσπάθειάς πρὸς μόρφωσιν
 καὶ πλουτισμὸν τοῦ πνεύματος ὑμῶν διὰ τῶν μεταδοθεισῶν
 ὑμῖν γνώσεων. Πολλῶν δὲ μᾶλλον ὀφείλετε ἵνα εὐγνωμονῆτε
 τοῖς μεγατίμοις τῆς Σχολῆς Ἐφόροις, τοῖς πατρικῶς ὑπὲρ τῆς
 εὐημερίας καὶ προκοπῆς τοῦ καθιδρύματος τούτου μεριμνῶσι,
 μάλιστα δὲ πάντων τῶν πρωτοστατοῦντι τῆς σεβασμίας καὶ
 ἐντίμου ταύτης ὀμηγύρεως Παναγιωτάτῳ ἡμῶν Πατρὶ καὶ
 Δεσπότῳ, τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῳ Κυρίῳ Ἰωακείμ, εἰς οὗ
 τὴν πατρικὴν μέριμναν οὐ μόνον τὸ λαμπρὸν καὶ περιφανὲς
 τοῦτο ἴδρυμα ὀφείλεται, ἀλλὰ καὶ ἡ εὐημερία αὐτοῦ καὶ ἡ
 κανονικὴ λειτουργία.»

Μετὰ τὰς ἀπὸ μέρους τῆς Σχολῆς πρὸς τὰ ἀπολυόμενα
 αὐτῆς τέκνα τελευταίας ταύτας ὑποθήκας ἐπικαλοῦμαι,
 Παναγιώτατε, ἐπ' αὐτὰ τὰς πολυτίμους πατρικὰς εὐχὰς
 τῆς Ὑμετέρας πανσέπτου Κορυφῆς, ὅπως, ἔχοντες δι' αὐτῶν
 ἀντιλήπτορα καὶ ἀρωγὸν τὴν πανσθενῆ τοῦ Ὑψίστου χάριν
 ἐν παντὶ τῶν βίῳ, ἀναδειχθῶσι τίμια τῆς Μητρὸς Ἐκκλη-
 σίας καὶ τῆς ἐκθρεψάσης Σχολῆς τέκνα, καὶ σπουδαῖοι τῆς
 εὐημερίας τοῦ Ὁρθοδόξου ἡμῶν Γένους παράγοντες. Γένοιτο!

ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ

τῶν κατὰ τὸ σχολ. ἔτος 1908-1909 διδαχθέντων
 ἐγκυκλίων μαθημάτων.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Η	Ζ	Τ	Ε	Δ	Γ	Β	Α	ΣΥΝΟΛΟΝ ΩΡΩΝ
Θρησκευτικά....	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Ἑλληνικά.....	9	9	8	10	11	11	11	13	82
Λατινικά.....	3	3	3	2	2	—	—	—	13
Φιλοσοφικά.....	2	2	2	—	—	—	—	—	6
Μαθηματικά....	—	2	5	5	3	5	4	4	28
Πολιτικὴ Ἱστορία	3	3	3	2	3	2	3	—	19
Ἑλ. Ἀρχ. καὶ Μυθ.	—	—	—	2	—	1	—	—	3
Κοσμογραφία...	2	—	—	—	2	—	—	—	4
Φυσ. Πειραματικὴ	4	2	—	—	—	—	—	—	6
Φυσιογνωσία....	2	2	1	2	1	2	1	2	13
Χημεία.....	—	2	2	—	—	—	—	—	4
Γεωγραφία.....	—	—	1	1	2	2	3	3	12
Ἴχνογραφία....	—	—	—	—	—	1	1	2	4
Καλλιγραφία...	—	—	—	1	1	1	1	2	6
Γαλλικά.....	5	5	5	5	5	5	2	2	34
Τουρκικά.....	4	4	4	4	4	4	2	—	26
Σύνολον ὥρῶν..	36 + 36 + 36 + 36 + 36 + 36 + 30 + 30 = 276								

SISMANOGLIO
ΜΙΣΤΑΚΙΟ

ΩΡΟΛΟΓΙΟΝ

*τῶν ἐν τῷ Διδασκαλείῳ τῆς Σχολῆς διδασκόντων
μαθημάτων
κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1908—1909.*

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Δ	Γ	Β	Α	ΣΥΝΟΛΟΝ ΩΡΩΝ
Εἰδικὴ Διδακτικὴ	2	—	—	—	2
Διδασκαλικαὶ Ἀσκήσεις	4	—	—	—	4
Γενικὴ Παιδαγωγικὴ	—	2	—	—	2
Γενικὴ Διδακτικὴ	—	2	—	—	2
Παιδαγωγικὴ Ψυχολογία	—	1	—	—	1
Εἰσαγ. εἰς Συστ. Παιδαγ. . . .	—	1	—	—	1
Ἰχνογραφία	—	—	2	2	4
Καλλιγραφία	—	—	1	1	2
Γυμναστικὴ	3	3	3	3	12
Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ	3	3	3	3	12
Σύνολον ὡρῶν	12	12	9	9	42

Ἡ ΑΝΩΤΑΤΗ ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

- α') Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κύριος Ἰωακείμ.
β') Τὰ Μέλη τοῦ Α. Ε. Μικτοῦ Συμβουλίου.
1) Ὁ Νικαίας Ἰερώνυμος, Πρόεδρος.
2) Ὁ Ξάνθης Ἰωακείμ.
3) Ὁ Χίου Κωνσταντῖνος.
4) Ὁ Διδυμοτείχου Φιλάρετος.
5) Ὁ κ. Σόλων Καζανόβας.
6) Ὁ κ. Ἀριστείδης Κυριακοῦ Βέης.
7) Ὁ κ. Ἀλέξανδρος Παντζιόρης Βέης.
8) Ὁ κ. Ξενοφῶν Ζῶτος.
9) Ὁ κ. Πέτρος Τσαούσογλους.
10). Ὁ Παῦλος Καραθεοδορῆς Βέης.
11). Ὁ κ. Χαρολάμπης Κιοσέογλους.
12). Ὁ Κωνσταντῖνος Θεοχαρείδης.

ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΦΟΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

- 1) Ὁ Μητροπολίτης Πελαγονείας Ἰωακείμ, Πρόεδρος τῆς Ἐφορείας. Τοῦτον ἀποβιάσαντα τῇ 4 Φεβρουαρίου 1909 ἀντικατέστησεν ὁ Μητροπολίτης Ξάνθης Ἰωακείμ.
2) Ὁ Κύριος Λεωνίδας Ζαρίφης, ἐπίτιμος ἰσόβιος Πρόεδρος.
3) Ὁ Κύριος Ἰωάννης Χατζόπουλος, ἀντιπρόσωπος τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου παρὰ τῇ Ἐφορείᾳ καὶ Ταμίας τῆς Σχολῆς. Τοῦτον ἀποχωρήσαντα κατὰ Μάρτιον 1909 ἀντικατέστησεν ὁ Κύριος Ξενοφῶν Ζῶτος.
4) Ὁ Κύριος Ἀλέξανδρος Μελαγχροινὸς Ἐφορος Γραμματεὺς.

- 5) Ὁ Κύριος Ἀλέξανδρος Σινιόσογλους.
- 6) Ὁ Κύριος Φαίδων Ἐνωτιάδης Βέης, ὃν ἀποχωρήσαντα τῇ 2 Ὀκτωβρίου 1908 ἀντικατέστησεν ὁ Κύριος Κωνσταντῖνος Κέπεδζης, Ταμίας τῆς Σχολῆς.
- 4) Ὁ Κύριος Λέων Καζανόβας.
- 8) Ὁ Κύριος Μιλτιάδης Λογοθετίδης.

ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

- 1) Ὁ Σχολάρχης ὁ Σάρδεων Μιχαὴλ Κλεόβουλος
- 2) Κωνσταντῖνος Ζαχαριάδης.
- 3) Νικόλαος Βοῦρος.
- 4) Ἰωάννης Χλωρός.
- 5) Δημοσθένης Οἰκονομίδης.
- 6) Παναγιώτης Παπακωνσταντίνου.
- 7) Ἀλέξανδρος Λελίστοβιτς.
- 8) Βασίλειος Μυστακίδης.
- 9) Μηνᾶς Αὔθεντόπουλος.
- 10) Κορηλῖος Σπαθάρης, ἀπουσιάζας καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ἕνεκα ἀσθενείας, ἀδεία τῆς Ἐφορείας.
- 11) Γεώργιος Λιανόπουλος, ἀναπληρώσας τὸν κ. Κ. Σπαθάρην ἐν τῇ Ἀλγέβρα καὶ Γεωμετρῖᾳ τῆς Ε' καὶ Σ' τάξεως, τῇ Τριγωνομετρῖᾳ τῆς Ζ' καὶ τῇ Κοσμογραφίᾳ τῆς Η'.
- 12) Ἀθανάσιος Ἰωάννου, ἀναπληρώσας τὸν κ. Κ. Σπαθάρην ἐν τῇ Θεωρ. Ἀριθμητικῇ τῆς Α' τάξεως, τῇ Χημείᾳ τῆς Γ' καὶ Ζ', καὶ τῇ Φυσικῇ Πειραματικῇ τῆς Ζ' καὶ Η' τάξεως.
- 13) Δημήτριος Μοσιτῶτος (ἀποβιώσας τῇ 3 Ἰουνίου 1909).
- 14) Πρόδρομος Ἀναστασιάδης.
- 15) Ἰωακεῖμ Βαλαβάνης.

- 16) Charles de Marpillero.
- 17) Ἰωάννης Ἀρβανιτάκης.
- 18) Μιχαὴλ Σάγκας.
- 19) Ἀνθιμος Μαζαράκης.
- 20) Χρῆστος Πανταζίδης, ἀναπληρώσας ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου 1909 τὸν ἀσθενήσαντα κ. Α. Μαζαράκην.
- 21) Ἡρακλῆς Στάγκαλης.

ΟΙ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ ΤΟΥΤΟΥ ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΟΙ

Α'

Οἱ σὺν τοῖς Γυμνασιακοῖς καὶ τῶν Παιδαγωγικῶν μαθημάτων ἀκροασάμενοι.

- 1) Στυλιανὸς Πρωτονοτάριος, ἐκ Νάξου.
- 2) Γεώργιος Πρωτονοτάριος, ἐκ Νάξου.
- 3) Δημήτριος Πολίτης, ἐκ Μαρωνείας.
- 4) Ἡρακλῆς Παπαδόπουλος, ἐκ Λέσβου.
- 5) Ἀντώνιος Πετρόπουλος, ἐκ Κωνσταντινουπόλεως.
- 6) Κωνσταντῖνος Οἰκονόμου, ἐξ Ἠπείρου.
- 7) Δημήτριος Λεοντῆς, ἐκ Γανοχώρων.
- 8) Κλεομένης Ρουσιδης, ἐξ Ἠπείρου.
- 9) Βασίλειος Στανοίδης, ἐκ Καλλικρατείας.
- 10) Γεώργιος Σπυρίδης, ἐκ Κωνσταντινουπόλεως.
- 11) Μηνᾶς Πατριζιός, ἐκ Καλλικρατείας.
- 12) Νικόλαος Κλ. Πελεκάνης, ἐκ Καλύμνου.
- 13) Βασίλειος Βασιλειάδης, ἐκ Γανοχώρων.
- 14) Ἡλίας Μιχαηλίδης, ἐκ Χίου.

Β'

Οἱ μόνον τῶν Γυμνασιακῶν μαθημάτων ἀκροασάμενοι.

- 15) Δημοσθένης Δαμηλίδης, ἐκ Προκοπίου.
- 16) Φίλιππος Ζῶτος, ἐξ Ἡπείρου.
- 17) Γεώργιος Κοντονασόπουλος, ἐκ Μακεδονίας.
- 18) Γεώργιος Κριμισῆς, ἐκ Νάξου.
- 19) Ἰωάννης Ἀντ. Κανάρης, ἐκ Χίου.
- 20) Κωνσταντῖνος Παπαδόπουλος, ἐκ ΚΠόλεως.
- 21) Λάζαρος Κιουρκτσόγλους, ἐκ Καισαρείας.
- 22) Μιλτιάδης Γαϊτανάκης, ἐκ ΚΠόλεως.
- 23) Γεώργιος Χαρισιάδης, ἐξ Ἡπείρου.
- 24) Δημήτριος Τζίνης, ἐκ ΚΠόλεως.
- 25) Χαρίλαος Φιλανθείδης, ἐκ Πανόρμου.
- 26) Μιχαήλ Θεοδορίδης, ἐκ ΚΠόλεως.
- 27) Ἰωάννης Καμπαλούρης, ἐκ Νισύρου.
- 28) Ἀντώνιος Νικολαΐδης, ἐκ Σκοποῦ.
- 29) Ἀχιλλεὺς Δημητριάδης, ἐκ Νικομηδείας.
- 30) Πρόδρομος Φράγκος, ἐξ Ἐπιβατιῶν.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΝ ΟΙΣ ΕΞΗΤΑΣΘΗ Η ΤΑΞΙΣ
ΤΩΝ ΤΕΛΕΙΟΦΟΙΤΩΝ

Α') ΓΡΑΠΤΩΣ

α') κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ σχολικοῦ ἔτους.

- 1) Ἀλγεβρα καὶ ἡ Γεωμετρία, τῇ 10 Ὀκτωβρίου.
- 2) Ἡ Ἑλληνική, ἡ Ρωμαϊκή καὶ ἡ Βυζαντ. Ἱστορία, τῇ 5 Ἰανουαρίου.
- 3) Ἡ Ψυχολογία καὶ ἡ Λογική, τῇ καθαρᾷ Τρίτῃ.

- 4) Ἡ Γεωγραφία, τῷ Σαββάτῳ τοῦ Λαζάρου.
- 5) Ἡ Χημεία, τῷ Σαββάτῳ τῆς Διακαινησίμου.

β') κατὰ τὰς ἐτησίας ἐξετάσεις.

Τὰ Ἑλληνικά καὶ ἡ Ἱστορία τῇ 25 Μαΐου.
 Ἡ Κοσμογραφία καὶ τὰ Γαλλικά, τῇ 26 Μαΐου.
 Αἱ Συνθέσεις, καὶ τὰ Λατινικά, τῇ 27 Μαΐου.
 Ἡ Ὄρουκτολογία, ἡ Γεωλογία, καὶ τὰ Τουρκικά, τῇ 28 Μαΐου.

Β') ΠΡΟΦΟΡΙΚΩΣ

κατὰ τὰς ἐτησίας ἐξετάσεις.

- 1) Ἡ Χριστιανικὴ Ἠθικὴ καθ' ἐκάστην ἀπὸ τῆς 4ης—13ης Ἰουνίου.
- 2) Τὰ Ἑλληνικά τῇ 4, 5 καὶ 6 Ἰουνίου.
- 3) Ἡ Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας τῇ 4, 5 καὶ 6 Ἰουνίου.
- 4) Τὰ Λατινικά τῇ 8, 9 καὶ 10 Ἰουνίου.
- 5) Ἡ Φυσικὴ Πειραματικὴ τῇ 8, 9 καὶ 10 Ἰουνίου.
- 6) Τὰ Γαλλικά τῇ 11, 12 καὶ 13 Ἰουνίου.
- 7) Τὰ Τουρκικά τῇ 11, 12 καὶ 13 Ἰουνίου.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΕΝ ΤΗ ΣΧΟΛΗ ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 1907—1908.....	σελ. 1—68
Προσφώνησις Σχολάρχου ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ ἔ. 1907—1908	» 5—10
Μνημόσυνον ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν	» 11
Ἐκθεσις οἰκονομικῆ τῆς Σχολῆς (1908—1909)	» 12—20
<i>Πραγματεία</i> ἀπαγγελθεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. <i>Κορνηλίου Σπαθάρη</i> ἐν τῇ Σχολῇ τῇ 30 Ἰανουαρίου 1908	» 21—51
Ἐκθεσις πεπραγμένων (1906—1907) ἀναγνωσθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου τῇ 13 Ἰουνίου 1908	» 53—68
Ὁρολόγιον τῶν διδασθέντων μαθημάτων ἐν τῇ Σχολῇ	» 69
» » » » ἐν τῷ Διδασκαλείῳ	» 70
Ἀρχαὶ τῆς Σχολῆς	» 71
Καθηγηταὶ τῆς Σχολῆς	» 72
Τελειόφοιτοι τοῦ 1908, Σχολῆς τε καὶ Διδασκαλείου	» 73—74
Μαθήματα, ἐν οἷς ἐξητάσθη ἡ τάξις τῶν τελειοφοίτων	» 74

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΕΝ ΤΗ ΣΧΟΛΗ ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 1908—1909.....	σελ. 75—138
Προσφώνησις ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους	» 77—83
Μνημόσυνον ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ	» 84
<i>Πραγματεία</i> ἀπαγγελθεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. <i>Προδρόμου Ἀναστα-</i> <i>σιάδου</i> ἐν τῇ Σχολῇ τῇ 30 Ἰανουαρίου 1909	» 85—108
Ἐκθεσις τῶν πεπραγμένων κατὰ τὸ 1908—1909 ἀπαγγελ- θεῖσα ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου	» 109—138
Ὁρολόγιον τῶν διδασθέντων μαθημάτων ἐν τῇ Σχολῇ	» 139
» » » » ἐν τῷ Διδασκαλείῳ	» 140
Ἀρχαὶ τῆς Σχολῆς	» 141—142
Καθηγηταὶ τῆς Σχολῆς	» 142—143
Τελειόφοιτοι τοῦ 1911, Σχολῆς τε καὶ Διδασκαλείου	» 143—144
Μαθήματα, ἐν οἷς ἐξητάσθη ἡ τῶν τελειοφοίτων τάξις	» 144—145